

Δ. 1.019

Αναί των ιδίων στήων, με παρέρθεσαν ιταλικού λεζόν.

concrete in the middle part.

middle part to the right.

part with: local types, the types.

it, the main part is the same.

the middle of the part. it is the same.

part in the middle part.

part in the middle part.

part in the middle part.

part in the middle part.

part in the middle part.

part in the middle part.

part in the middle part.

Γ. ΜΕΓΑ - Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Αναγνωστικόν

Ε Δημοτικόν

Δια τὴν μεθοδικήν διδασκαλίαν τῆς καθαστάσεως



Εκδόσις Ἰ. Κωνσταντίνου καὶ Σπ. Βασιλείου

21013 Δ. 1019
Nº 15
M
Γ. ΜΕΓΑ - Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Ἀναγνωστικόν 21.5x145
Ε' Δημοτικῶν

Διὰ τὴν μεθοδικὴν διδασκαλίαν
τῆς καθαρευούσης



Ἐκδόται Ἰ. Δ. Κολλάρος καὶ Σ^{ια}
Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας

Τ. ΜΕΤΑ - Τ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Αναγνωστικόν

Ε' Δημοτικού

Διὰ τὴν μεθοδὴν
κτὴν βιβλακλίαν
τῆς καθάρουσης



Εκδόται ἡ Δ. Κονιδάρη καὶ Ζα
Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἐστίας

κ. Δ 1019
Γ. ΜΕΓΑ — Γ. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

'Αναγνώσματα

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ

ΠΡΟΣ ΜΕΘΟΔΙΚΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ

ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΕΥΟΥΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ: Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ}

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

44-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-44

1927

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν ἑνὸς
τῶν συγγραφέων καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου
τῆς «Ἑστίας».

I. D. Kollari

Δ Ω Ρ Ε Α
ΒΑΣΙΛΗ ΛΑΧΑΝΑ
ΚΑΛΙΟΠΗΣ ΓΙΟΤΣΑΜΤΟΥ-ΛΑΧΑΝΑ



Ο ΤΙΜΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

1. Κωνσταντίνος και Ἑλένη.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 327 μ. Χ., ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος, εἰς τὴν Ρώμην, ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν μητέρα του Ἑλένην, ὅτι τὸ ὄνειρόν του ἦτο νὰ φύγη, διὰ νὰ κτίσῃ ἄλλοῦ μίαν ἄλλην πρωτεύουσαν, νέαν, ἀγνήν, καθαρὰν χριστιανικὴν πόλιν, ἡ ἅγια ἐκεῖνη γυνὴ τοῦ εἶπε :



Κωνσταντίνος καὶ Ἑλένη.

«Ὁ Θεὸς σ' ἐφώτισε, παιδί μου! Naί, πήγαινε, κτίσε εἰς τὴν ὠραιότεραν θέσιν τῆς γῆς μίαν πόλιν μεγάλην, δώσέ της τὸνομά σου, γέμισέ την με ἐκκλη-

σίας, κάμε την κέντρον τῆς Χριστιανωσύνης. Ἄλλὰ, πρὶν ἀπὸ αὐτό, εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ κάτι ἄλλο».

«Τί, μητέρα;» ἠρώτησεν ὁ Κωνσταντῖνος.

«Ἴδού. Τί ὀφείλεις εἰς τὸν Τίμιον Σταυρόν, τὸ ἡξεύρεις καλύτερον ἀπὸ ἐμέ, διότι οἱ ἰδιόκοι σου ὀφθαλμοὶ εἶδον τὸ μέγα ἐκεῖνο θαῦμα. Ἡ καρδιά μου ἐσκίρτησεν ἀπὸ χαράν, ὅταν ἔφθασα εἰς τὴν Ρώμην καὶ εἶδα τοὺς ἀνδριάντας σου, οἱ ὅποιοι σὲ παριστάνουν κρατοῦντα σταυρόν. Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ αὐτό. Ἐσκέφθης καμμίαν φορὰν ποῦ εὐρίσκεται ὁ ἀληθινὸς σταυρός, τὸ ἅγιον ξύλον, τὸ ὅποῖον ἐδέχθη τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ; Ἐγὼ ἠρώτησα παντοῦ. Καὶ τώρα ἐπιστρέφουσα ἀπὸ τὴν Μεσοποταμίαν, δὲν ἔλειπα νὰ ἐρωτῶ καὶ νὰ ἐξετάζω. Ἄλλὰ κανεὶς δὲν γνωρίζει τίποτε. Ἐν ἀπὸ τὰ πολλὰ προτερήματά σου, Κωνσταντῖνε, εἶναι ὅτι δὲν ἐφάνης ἀχάριστος εἰς ὄσους σὲ εὐηργέτησαν».

—«Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, μητέρα μου».

—«Ἄν λοιπὸν σὺ δὲν εἶσαι ἀγνώμων καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι κακὴ χριστιανή, πρέπει τὸ ταχύτερον νὰ μεταβῶ εἰς Ἱεροσόλυμα, νὰ ἐρωτήσω, νὰ ζητήσω, νὰ ἐρευνήσω, νὰ σκάψω, νὰ εὔρω τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν ἅγιον Σταυρόν του».

—«Νὰ ὑπάγῃς, μητέρα· νὰ ὑπάγῃς ἀμέσως! Θὰ δώσω προσταγὴν νὰ ἐτοιμάσουν ὅ,τι χρειάζεται διὰ τὸ ταξιδιὸν σου· καὶ ὅταν εὔρῃς τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ, κτίσε ἐπ' αὐτοῦ μίαν ἐκκλησίαν μεγάλην καὶ ὡραίαν. Μὴ λησμονήσῃς δὲ νὰ παρακαλέσῃς τὸν Χριστὸν καὶ δι' ἐμέ».

—«Ἐνας λόγος τῆς μεταβάσεώς μου εἰς Ἱεροσόλυμα εἶναι καὶ αὐτός» ἀπήντησε μὲ λυπημένην φωνήν.



«Νά υπάγης μητέρα, νά υπάγης άμέσως» (σελ. 4).

νήν ἢ Ἑλένη. Ἄκουσε, Κωνσταντίνε. Εἰς τὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου δὲν λέγουν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν. Ἐγὼ ὅμως σὲ ἐγέννησα, εἶμαι μητέρα σου, ἄλλον εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ ἐσὲ δὲν ἔχω. Πρέπει νὰ σοῦ εἶπω τὴν ἀλήθειαν καὶ ἃς εἶναι πικρά.

»Κωνσταντίνε, ἔχεις πολλὰ προτερήματα, ὅπως καὶ πρὸ ὀλίγου σοῦ εἶπον. Ἐχεις μορφὴν ὡραίαν, παράστημα ἡγεμονικόν, νοῦν μεγάλον, θέλησιν ἰσχυράν, ἰκανότητα μοναδικήν. Ἄλλ' εἶσαι ὀξύθυμος, ἐνίοτε ἐξάπτεσαι καὶ παραφέρεσαι καὶ τότε, ἐπάνω εἰς τὸν θυμόν σου, κάμνεις πράγματα ἀνάρμοστα καὶ ἀπρεπῆ. Μετανοεῖς κατόπιν, ἀλλ' εἶναι ἀργά!

»Θὰ ὑπάγω εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, παιδί μου, θὰ γονατίσω ἐπὶ τοῦ ἀγίου τάφου καὶ θὰ παρακαλέσω τὸν Θεὸν νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας σου, ὅσον βαρεῖαι καὶ ἂν εἶναι».

Ὁ Κωνσταντῖνος ἐταράχθη ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους καὶ τὸ πρόσωπόν του ὠχρίασε. Φαίνεται ὅτι κάτι λυπηρὸν τοῦ ὑπενθύμισαν.

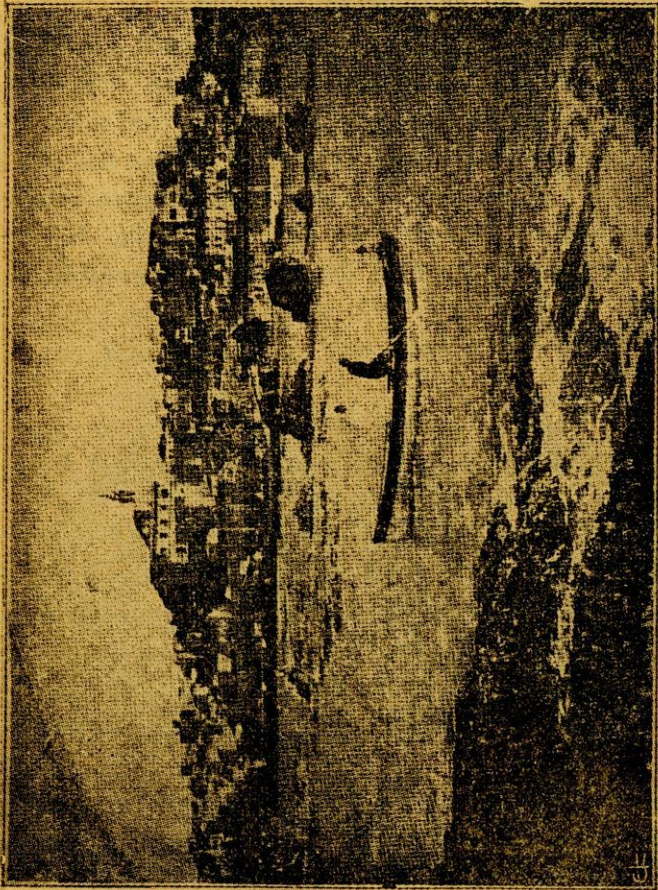
Ἐμεινεν ἐπ' ὀλίγον σκεπτικός· ἔπειτα ἤρπασε τὴν χεῖρα τῆς μητρὸς του, τὴν ἠσπάσθη καὶ τῆς εἶπε:

«Ναί, μητέρα, ναί, ὑπαγέ' καὶ παρακάλεσε με ὀλην σου τὴν καρδίαν τὸν Θεὸν νὰ με συγχωρήσῃ».

2. Τὸ ταξίδιον εἰς Ἱεροσόλυμα.

Ἡ Ἑλένη τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀπεχαιρέτησε τὸν Αὐτοκράτορα, ἀνέβη ἐπὶ βασιλικοῦ πλοίου, συνοδευομένη ὑπὸ δύο μεγάλων ἀρχόντων τῶν ἀνακτόρων, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα. Μετὰ ὀλιγοήμερον ταξί-

διον τὸ πλοῖον ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ἰόππης.



Τὰ πλοῖον ἔφθασεν εἰς τὴν Ἰόππην.

Ἡ βασιλομήτωρ ἐξῆλθεν εἰς τὴν μικρὰν πόλιν, ὅπου κατάλληλος ἄμαξα ἠτοιμάσθη διὰ τὸ κατὰ ξηρὰν ταξίδιον.

Οἱ δύο ἄρχοντες, οἱ ὅποιοι συνώδευον τὴν γηραιὰν βασίλισσαν, διέταξαν ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἄμαξαν φρουρὰ πρὸς τιμὴν τῆς μητρὸς τοῦ αὐτοκράτορος. Ἄλλ' ἢ Ἑλένη δὲν ἐδέχθη.

«Ὅχι, ὄχι! εἶπεν εἶναι ἁμαρτία καὶ νὰ τὸ σκεφθῇ τις αὐτό. Νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν μὲ μεγαλοπρέπειαν καὶ πομπὴν βασιλικήν, ἐκεῖ ὅπου ἐκεῖνος εἰσήρχετο μὲ τόσῃν ταπεινοφροσύνην καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου! Ὅχι. Εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα δὲν θὰ μεταβῶ ὡς μήτηρ τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλ' ὡς ἀπλῆ προσκυνήτρια».

3. Ἡ Ἑλένη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Ἡ Ἑλένη ἀναχωρεῖ ἀπὸ τῆς Ἰόππης μὲ τὴν μικρὰν συνοδείαν της καὶ προχωρεῖ πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα.

Καθ' ὁδὸν συναντᾷ γεωργοὺς μεταβαίνοντας εἰς τὰς ἐργασίας των, ἀμάξια βαρέα συρόμενα ὑπὸ βοῶν, καμήλους φορτωμένας μὲ διάφορα ἐμπορεύματα, ποίμνια βόσκοντα εἰς τοὺς πρασίνοὺς ἀγρούς, ἀμπέλους φορτωμένας μὲ ὠρίμους σταφυλάς, μικρὰ δάση ἀπὸ λεμονέας, πορτοκαλλέας καὶ νεραντζέας, καὶ φοίνικας πολὺ ὑψηλοὺς.

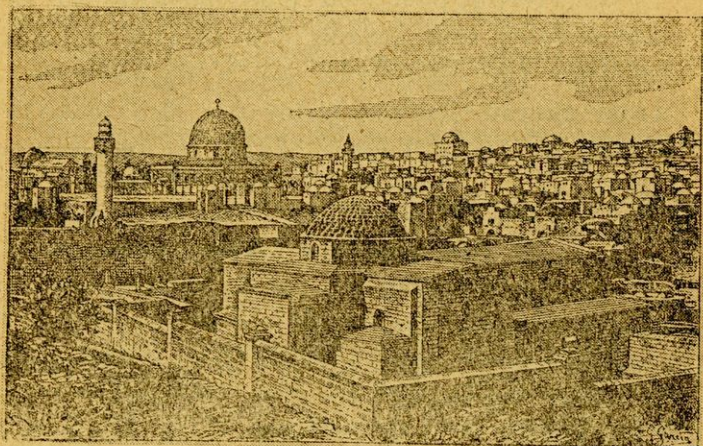
Ἡ ἄμαξα προχωρεῖ καὶ φθάνει εἰς τὴν δροσερὰν πηγὴν, ὅπου εἶχε σταθῆ καὶ ἀναπαυθῆ ἡ Παναγία, φεύγουσα μὲ τὸ θεῖον βρέφος εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ἡ Ἑλένη κατῆλθε τῆς ἀμάξης καὶ ἔπιεν ἀπὸ τῆν πηγὴν ἐκείνην ὡς ἀπὸ ἀγίασμα.

Ἐκεῖθεν ἡ ἄμαξα ἤρchiσε ν' ἀναβαίνη ἐπὶ τοῦ ὄρους, ὅπου εἶναι ἐκτισμένη ἡ Ἱερουσαλήμ.

Μεγάλη ἦτο ἡ συγκίνησις τῆς βασιλομήτορος, ὅταν οἱ πόδες τῆς ἐπάτησαν ἐπὶ τοῦ ἀγίου τόπου, ὅπου ὁ Χριστὸς ἔζησεν, ἐδίδαξεν, ἔμαρτύρησεν, ἀπέθανε καὶ ἀνέστη. Ἀλλὰ μεγάλη καὶ ἡ λύπη τῆς, ὅταν εἶδεν εἰς ποίαν κατάστασιν ἦτο τότε ἡ Ἱερουσαλήμ.

Ἀπὸ τὴν παλαιὰν πόλιν τίποτε δὲν ἔμενεν. Ἡ ἀρχαία Ἱερουσαλήμ εἶχε καταστραφῆ ὀλοτελῶς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἔκτισαν οἱ κατακτηταὶ νέαν πόλιν.



Ἡ Ἱερουσαλήμ ἔπως εἶναι σήμερον.

Παντοῦ ναοὶ εἰδωλολατρῶν, παντοῦ ἀγάλματα, εἰδωλα. Σπανίως νὰ συναντήσῃ τις Χριστιανὸν ἢ Ἑβραῖον. Ὅλοι οἱ ἄλλοι κάτοικοι εἶναι εἰδωλολάτραι.

Ἡ Ἑλένη ἐρωτᾷ τὸν Ἐπίσκοπον, τὸν ὁποῖον

εὐρίσκει ἐκεῖ, διὰ τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τίποτε καὶ αὐτὸς δὲν γνωρίζει. Προσκαλεῖ τοὺς ὀλίγους Χριστιανούς, προσκαλεῖ τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἐρωτᾷ, ἂν εἶχον ἀκούσει τι περὶ τοῦ ἁγίου Τάφου, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οὐδὲν γνωρίζουν.

Λύπη ἀπεριγράπτος σφίγγει τὴν καρδίαν τῆς Ἑλένης.

«Τί κακός, τί ἀχάριστος εἶναι ὁ κόσμος! ἔλεγε μὲ τὸν νοῦν της. Τόσον εὐκόλα νὰ λησμονήσῃ τὸν Σωτῆρά του;»

Ἡ εὐσεβὴς βασίλισσα δίδει διαταγὰς νὰ καταρρίψουν ὅλους τοὺς βωμούς, ὅλα τὰ εἶδωλα, τὰ ὅποια ἐμόλυνον τὴν ἱερὰν γῆν, καὶ ν' ἀρχίσουν νὰ σκάπτουν παντοῦ, ὅπου ἐνόμιζον ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ εὐρεθῇ ὁ Ἅγιος Τάφος. Ἀλλὰ καὶ πάλιν τίποτε!

4. Πῶς εὐρέθη ὁ Ἅγιος Τάφος.

Μεταξὺ τῶν ὀλίγων Ἑβραίων, οἱ ὅποιοι ἔζων εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἦτο καὶ μία πολὺ ἀρχαία οἰκογένεια. Εἷς ἐκ τῶν προλατόρων αὐτῆς ἔζη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἶδε τὸ μέρος, ὅπου τὸν ἔθαψαν. Τὸ μυστικὸν αὐτὸ τὸ ἐφύλαττε πιστῶς ἡ οἰκογένεια ἐκείνη ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἀπὸ πάππου εἰς ἐγγόνους.

Ἡμέραν τινά, παρουσιάζεται εἰς τὴν Ἑλένην μία κόρη Ἑβραία, καὶ τῆς λέγει μὲ σιγαλὴν καὶ τρέμουσαν φωνήν:

«Βασίλισσά μου, ἔμαθον ὅτι ζητεῖς τὸν τάφον

τοῦ Χριστοῦ. Ἐγὼ θὰ σοῦ δείξω τὸ μέρος ποῦ εἶναι».

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Ἑλένης ἤστραψαν ἀπὸ χαρᾶν.

«Πῶς τὸ ἤξεύρεις ἐσύ, κόρη μου;» ἠρώτησεν ἡ βασίλισσα.

«Ὁ πατέρας μου μοῦ τὸ ἔδειξε· καὶ αὐτὸς πάλιν τὸ ἔμαθεν ἀπὸ τὸν πάππον μου καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ τὸν πατέρα του».

Ἡ Ἑλένη μετὰ τῆς κόρης καὶ τοῦ ἀρχιερέως πορεύονται κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Γολγοθᾶν.

Φθάνουν εἰς μέρος τι ἔρημον, πλήρες λίθων καὶ ἀκαθαρσιῶν.

«Νὰ ἐδῶ εἶναι!» εἶπεν ἡ κόρη.

Ἡ βασίλισσα διατάσσει νὰ σκάψουν ταχέως τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Ὅσον προχωρεῖ ἡ ἀξίνη, τόσον δυνατώτερον πάλλει ἡ καρδιά τῆς Ἑλένης.

Εἶχον προχωρήσει οἱ ἐργάται εἰς ἀρκετὸν βάθος, ὅταν αἴφνης φωνάζουν :

«Μία μεγάλη τετράγωνος πέτρα»

—«Εἶναι ὁ ἅγιος λίθος, τὸν ὁποῖον ἐκύλισεν ὁ Ἄγγελος Κυρίου ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ!» λέγει ἡ Ἑλένη μὲ φωνὴν τρέμουσαν ἀπὸ συγκίνησιν. «Σκάψατε ὅσον ταχύτερον δύνασθε. Ἐδῶ πλησίον εἶναι ὁ Πανάγιος Τάφος».

Σκάπτουν, σκάπτουν· εὐρίσκουν ἓν στενὸν ἄνοιγμα καὶ παραπλεύρως σπήλαιον σκαλισμένον εἰς τὸν βράχον.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν τῆς Ἑλένης οἱ λόγοι τοῦ Ἀγγέλου πρὸς τὰς Μυροφόρους :

«Τί ζητεῖτε; Ἰησοῦν τὸν Ναζαρητὸν ζητεῖτε τὸν

ἐσταυρωμένον; Ἡγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε. Ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθνηκαν αὐτόν».

Μιά ἱερὰ ἀνατριχίλα συνταράσσει τὸ σῶμα τῆς μητρὸς τοῦ αὐτοκράτορος. Τὰ γόνατά της τρέμουν. Ἡ κεφαλὴ της κλίνει πρὸς τὰ κάτω καὶ στηρίζεται ἐπὶ τοῦ λίθου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχαν ἐξαπλώσει τὸ θεῖον σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

Δάκρυα, δάκρυα ἄφθονα τρέχουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της καὶ λόγοι θερμοὶ ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ βάρη τῆς καρδίας της.

«Χριστέ μου, σὲ εὐχαριστῶ πὺν ἠξίωσες ἐμὲ τὴν ἀναξίαν δούλην σου νὰ εὕρω καὶ νὰ ἀσπασθῶ τὸν ἱερόν σου τάφον. Μεγάλῃ ἢ συγκατάβασίς σου! Συγχώρησε τὴν ἁμαρτωλήν, ἢ ὁποία προσπίπτει εἰς τὸ ἔλεός σου· συγχώρησε καὶ τὸν υἱόν μου Κωνσταντῖνον, ὁ ὁποῖος ζητεῖ δι' ἐμοῦ τὴν μακροθυμίαν σου. Σὺ, ὁ μόνος ἀναμάρτητος, ἐλέησε αὐτόν καὶ καθάρησε τὴν ψυχὴν του ἀπὸ πᾶσαν ἁμαρτίαν».

5. Εὗρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ἡ βασίλισσα ἀνέβη ἔπειτα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Γολγοθᾶ καὶ βλέπουσα ὀλόγυρα εἶπε :

«Κάπου ἐδῶ εὐρίσκεται καὶ ὁ τίμιος Σταυρός. Ἀλλὰ ἀκριβῶς ποῦ δὲν ἠξεύρω.

— «Ἡξεύρω ἐγώ» εἶπεν ἡ μικρὰ Ἑβραία.

— «Ἀλήθεια, κόρη μου ;» εἶπεν ἡ Ἑλένη μὲ χάραν· «ὁδήγησέ μας ἀμέσως ἐκεῖ».

Ἡ μικρὰ Ἑβραία ὠδήγησε τὴν βασίλισσαν εἰς μίαν τοποθεσίαν τοῦ λόφου, σκεπασμένην ἀπὸ πολὺ

σκληρὰς καὶ ὀξεῖας ἀκάνθας. Ἀπὸ αὐτὰς εἶχε γίνει ὁ ἀκάνθινος στέφανος διὰ τὴν θεῖαν κεφαλὴν τοῦ Χριστοῦ.



«Αὐτὸς εἶναι ὁ ἅγιος Σταυρὸς, τὸ τίμιον ξύλον», ἐφώ-
ναξεν ὁ ἀρχιερεὺς (σελ. 14)

Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὑπῆρχε μικρὸν κοίλωμα πλή-
ρες ἀκαθαρσιῶν. Ἐκεῖ, κατὰ παράδοξον τρόπον, ἤν-
θιζε μικρὸς θάμνος καταπράσινος, μὲ φύλλα μικρὰ καὶ
πυκνά, τὸ ὅποια ἐσκόρπιζον γλυκεῖαν εὐωδίαν. Ἦτο
βασιλικός.

«Ἐδῶ εἶναι!» εἶπεν ἡ κόρη.

Σκάπτουν, σκάπτουν μὲ δύναμιν πολλοὶ ἐργάται.

Καὶ εἰς ἄρκετὸν βάθος εὐρίσκουν ἓνα σταυρὸν καὶ κατόπιν καὶ δεύτερον καὶ τρίτον.

«Ὁ σταυρὸς τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν δύο ληστῶν!» εἶπεν ἡ Ἑλένη.

Οἱ τρεῖς σταυροὶ ἦσαν ὅμοιοι. Ποῖος ἀπὸ τοὺς τρεῖς νὰ ἦτο ὁ σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος ;

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν πτωχοὶ ἔρογάται μετέφερον ἐπὶ ξυλοκρεβάτου γυναῖκα ἡμιθανῆ. Θεία ἔμπνευσις ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀρχιερέως.

«Σταθῆτε!» φωνάζει εἰς τοὺς μεταφέροντας τὴν ἀσθενῆ.

Λαμβάνει τὸν ἓνα σταυρὸν καὶ τὸν θέτει ἐπὶ τῆς γυναικός, ἀλλὰ τίποτε. Θέτει καὶ τὸν δεύτερον, τὸ ἴδιον. Τέλος θέτει καὶ τὸν τρίτον καὶ ὦ τοῦ θαύματος! ἡ ἐτοιμοθάνατος ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμούς της, ἐγείρεται, ὁμιλεῖ, γίνεται ἐντελῶς ὑγιής.

«Αὐτὸς εἶναι ὁ ἅγιος Σταυρὸς, τὸ τίμιον ξύλον!» ἐφώνησεν ὁ ἀρχιερεὺς.

Ἡ Ἑλένη γονατίσασα, ἐνηγκαλίσθη τὸν Σταυρὸν μὲ ἀπερίγραφτον συγκίνησιν.

Καὶ πάλιν τὰ δάκρυα ἔρρεον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της. Ἐναγκαλίζεται τὸ ξύλον, τὸ ὁποῖον ἐβάφη μὲ τὸ αἷμα τοῦ Θεανθρώπου καὶ ψιθυρίζει μὲ τρέμουσαν φωνὴν καὶ θερμὴν πίστιν λέξεις, αἱ ὁποῖαι βεβαίως ἔφθανον μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου.

Ὁ βασιλικός, τὸ ἄνθος τὸ ὁποῖον εὐωδίαζεν ἄνωθεν τοῦ σταυροῦ, ἔγινε ἱερὸν ἄνθος καὶ ἀπὸ τότε συντροφεύει τὸν σταυρὸν. Ἐκτοτε, ὅταν γίνεται ἅγιασμός, ὁ ἀρχιερεὺς ἢ ὁ ἱερεὺς βαπτίζουν τὸν σταυρὸν μαζὶ μὲ κλωνίον βασιλικοῦ εἰς τὸ ἡγιασμένον ὕδωρ καὶ ραίνουν τοὺς χριστιανούς.

Τὸ τίμιον ξύλον ἔκλεισεν ἡ βασίλισσα ἐντὸς μεγάλης ἀργυρᾶς θήκης καὶ τὸ παρέδωκεν εἰς τὸν ἀρχιερέα. Μόνον ἓν μικρὸν τεμάχιον ἐκράτησε.

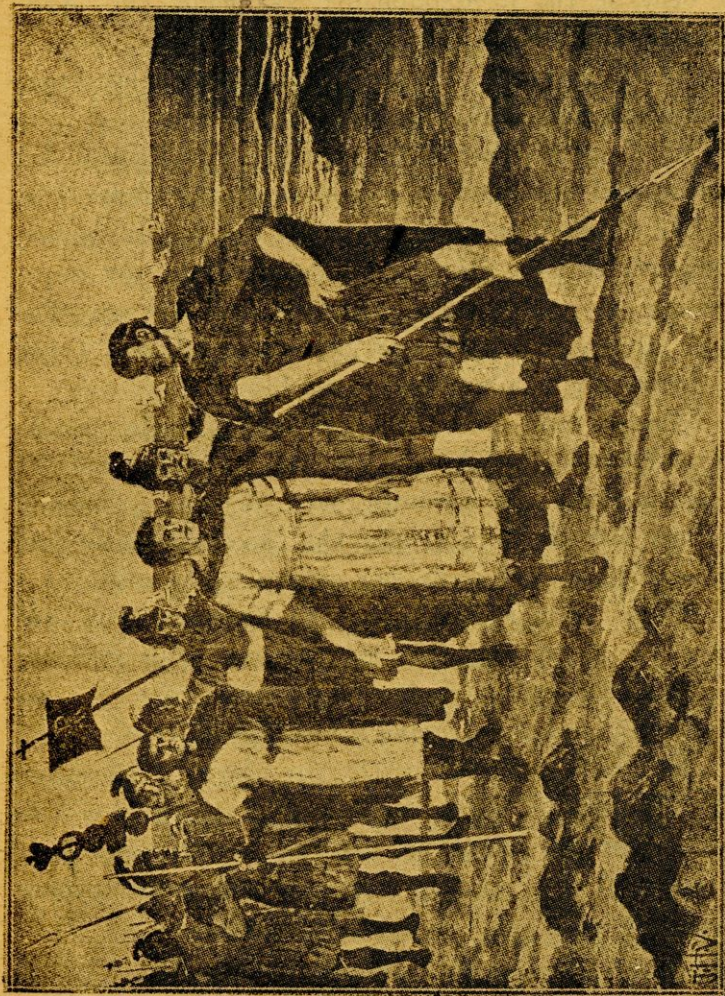


Τὸ ἄγιον Κευδούκλιον.

Πλησίον εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ εὐρέθησαν καὶ δύο καρφία. Αὐτὰ τὰ ἐκράτησεν ἡ Ἑλένη.



Ἡ Ἑλένη ἐφρόντισεν ἡ ἰδία νὰ θέσῃ τὰ θεμέλια τῆς
μεγαλοπρεπεῦς Ἐκκλησίας τῆς Ἀναστάσεως (σελ. 17).



Ο Ιωνεσσίνος χερσὶν τὰ κωσέρβαν νὰς πρωτεύουσής του,

Ἡ γηραιά βασίλισσα διέταξε ν' ἀρχίσουν ἀμέσως νὰ κτίζουν ἐκκλησίας εἰς τοὺς ἀγίους τούτους τόπους. Καὶ πρῶτα πρῶτα ἐφρόντισεν ἡ ἴδια νὰ θέσῃ
Μέγα — Κοινὸ τῆς Ἁγ. Ἁγ. Ἐκδ. Α΄.

τὰ θεμέλια τῆς μεγαλοπρεποῦς ἐκκλησίας τῆς Ἀναστάσεως ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Τάφου.

Ἡ Ἑλένη μετ' ὀλίγον καιρὸν ἀνεχώρησε πρὸς συνάντησιν τοῦ υἱοῦ της.

Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἀφήσει τὴν Ρώμην διὰ παντὸς καὶ σιγὰ-σιγὰ ἐπροχώρει πρὸς τὴν Ἀνατολήν.

Μὲ τί μεγάλην, ἀπερίγραφτον συγκίνησιν συνητήθησαν οἱ δύο. Ἡ μήτηρ διηγῆθη εἰς τὸν αὐτοκράτορα τί ἠσπάνθη, ὅταν ἠσπάσθη τὸν Ἁγιον Τάφον καὶ τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος, καὶ τί ἐζήτησε δι' αὐτὸν εἰς τὴν προσευχὴν της!

Ἐπειτα τοῦ ἔδωσε τὰ δύο ἱερὰ καρφία, τὰ ὅποια εἶχαν βαφῆ διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Κωνσταντῖνος τὰ ἠσπάσθη μετὰ μεγάλου σεβασμοῦ καὶ τὸ ἓνα τὸ ἔμπηξεν εἰς τὴν περικεφαλαίαν του, ὡς πολύτιμον φυλακτὸν διὰ πάντα κίνδυνον.

Μετὰ τοῦτο ἐχωρίσθησαν. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπήγαινε νὰ κτίσῃ τὴν νέαν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους του, νὰ διαδώσῃ παντοῦ τὸν χριστιανισμὸν καὶ νὰ ἀναδειχθῇ ἐφάμιλλος τῶν Ἀποστόλων.

Ἡ Ἑλένη ἀπέθανεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους 328, εἰς ἡλικίαν ἐτῶν περίπου 80, ἐκήδευσεν δ' αὐτὴν ὁ υἱὸς της μεγαλοπρεπέστατα, μετακομίσας βραδύτερον τὰ ὀστέα της εἰς τὴν νέαν τοῦ κράτους πρωτεύουσαν.

6. Ἡ προσευχή.

Εἶναι ἑσπέρα τῆς 24 Δεκεμβρίου, τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων. Ὁ πάππος μου, ὁ καπετὰν

Μανώλης, ἔχει τὴν ἑορτὴν του, καὶ ἔχει καλέσει ὅλους τοὺς συγγενεῖς μας ἀφ' ἑσπέρας.

Εἰς τὴν νῆσόν μας ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, συνηθίζεται μία χαρμόσυνος οἰκογενειακὴ τελετὴ κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην ἑσπέραν.

Εἶχε στρωθῆ ἡ τράπεζα πλησίον τῆς ἐστίας, ὅπου ἔλαμπε πυρὰ ζωηρά.

Ἡ μήτηρ μου, πρὶν νὰ καθίσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν, ἔχυσεν εἰς τὴν πυρὰν ὀλίγον ἔλαιον. Γλῶσσαι φλέγουσαι ἀνυψώθησαν τότε, καὶ εὐχαὶ χαρμόσυνοι ἀντήχησαν ὑπὲρ τῆς υγείας καὶ μακροημερευσεως τοῦ πάππου μου.

Ἀμέσως κατόπιν ἔχυσεν ὀλίγον οἶνον. Καὶ πάλιν ἀνυψώθησαν γλῶσσαι φλογῶν, καὶ πάλιν ἀντήχησαν αἱ αὐταὶ εὐχαί.

Τοιουτοτρόπως ἀπεδόθη τιμὴ εἰς τὴν ἐστίαν, τὸ κέντρον τῆς ἠνωμένης οἰκογενείας.

Ἐπειτα ἐστάθημεν ὀλόγυρα ἀπὸ τὴν τράπεζαν, ὁ πάππος εἰς τὴν μίαν κορυφὴν αὐτῆς, ἡ μάμμη εἰς τὴν ἄλλην· καὶ εἰς τὰς ἄλλας δύο πλευρὰς τὰ λοιπὰ μέλη.

Ἡ μήτηρ μου ἔφερε κατόπιν μεγάλον ἄρτον εἰς σχῆμα σταυροῦ, καὶ κομμένον εἰς τόσα τεμάχια ὅσοι θὰ ἐκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν.

Ὁ ἄρτος ἦτο ζυμωμένος μὲ ἵσταφίδας, καρύδια, ἀμύγδαλα, γλυκάνισον καὶ ἄλλα μυρωδικά. Ἀφοῦ δὲ τὸν ἐστήριξεν ἐπὶ φιάλης πλήρους οἴνου, ἠπλώσαμεν τὰς χεῖρας κρατοῦντες ἕκαστος ἀνὰ ἓν τεμάχιον. «Καὶ τοῦ χρόνου», φωνάζει τότε ὁ πάππος καὶ ἕκαστος ἀποσπᾷ ἀμέσως τὸ τεμάχιόν του.

Ἐκαθίσαμεν ἀκολούθως εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἐτρόγαμεν τὸ λιτὸν φαγητὸν μας.

Αἴφνης ἄνεμος ἰσχυρὸς ἠγέρθη, ἀστραπαὶ διέσχιζον τὸν οὐρανὸν καὶ βρονταὶ φοβεραὶ ἠκούοντο.

«Μεγάλην τρικυμίαν ἔχομεν ἀπόψε», εἶπεν ὁ πάππος μου. «Θαροῶ πὼς εἶναι ἡ ἴδια βραδυὰ πού ὅταν ἤμην νέος, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πνιγῶ εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν. Πῶς περνοῦν τὰ χρόνια!»

— «Καὶ πῶς ἐσώθηρες, παπποῦ; Πές μας!» εἶπεν ὁ μικρὸς ἀδελφός μου.

Ὁ πάππος μου, ὅπως ὅλοι οἱ γέροντες, εὐχαριστεῖτο νὰ διηγῆται ὅσα τοῦ συνέβησαν εἰς τὴν ζωὴν του, καὶ ἤρχισε νὰ μᾶς λέγῃ :

*
* *

«Ἡμουν εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Ἡμουν πολὺ νέος διὰ πλοίαρχος, ἀλλ' ἀπὸ ἐπτὰ ἐτῶν παιδὶ ὑπηρετοῦν εἰς τὰ πλοῖα καὶ εἶχα ἀποκτήσει μεγάλην πείραν.

»Εἶχομεν φορτώσει σιτᾶρι ἀπὸ τὴν Ὀδησσὸν καὶ ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὸν Πειραιᾶ. Ἡ θάλασσα ἦτο ἡσυχος καὶ ὁ ἄνεμος εὐνοϊκός. Εἶχομεν ἀφήσει ὀπίσω τὸν Πύργον, καὶ ἐπλέομεν πρὸς νότον, ὅτε αἴφνης ἠγέρθη φοβερὸς ἄνεμος.

»Ὁ μπάρμπα-Νικόλας, ὁ γεροντότερος, ἀλλὰ καὶ καλύτερος ναύτης τοῦ καραβιοῦ, ἔρχεται καὶ μοῦ λέγει:

»Δὲν μ' ἀρέσει ἐκείνη ἡ μαυρίλα, καπετὰν Μανώλη».

— «Ἐχεις δίκιο, πατέρα» τοῦ λέγω.

»Δὲν παρήλθε μία ὥρα καὶ ὁ ἐχθρὸς ἐφθάσε. Μαῦρος, θεοσκότεινος ὤρμησεν ὁ φοβερὸς χιο-

νιάς. Κύματα τρομερά κτυποῦν μὲ λύσσαν τὰς πλευρὰς τοῦ πλοίου μας, καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν προσπαθοῦν νὰ τὸ καταπίουν. Πότε τὸ ἀνεβάζουν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ πότε τὸ κατεβάζουν εἰς τὸν Ἄδην·

»Μετ' ὀλίγον ἐνύκτωσεν. Ἄλλὰ τί νῦξ ἦτο ἐκείνη! Σωστὴ κόλασις!

»Ἡ θύελλα διήρκεσεν ὅλην τὴν νύκτα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ ἄνεμος ἐδυνάμωσε περισσότερον, καὶ οἱ ναῦται μου ἤρχισαν ν' ἀπελπίζωνται. Προσεπάθουν νὰ τοὺς ἐνθαρρύνω, ἀλλὰ τοῦ κάκου! Ἡ χιὼν εἶχε σκεπάσει τὸ κατάστρωμα. Σχοινία, ἰστία, κεραῖαι, ὅλα κατάλευκα. Τὸ πλοῖον εὐρίσκεται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν φοβερῶν κυμάτων. Ματαίως οἱ δυστυχεῖς ναῦται ἀγωνίζονται. Ἀπέκαμον πλέον. Ἄφησαν τὰς ἀντλίας καὶ ἐσταύρωσαν τὰς χεῖρας ἀναμένοντες τὸν θάνατον. Ἐλπίς σωτηρίας δὲν ὑπάρχει πλέον.

«Θάρος, παιδιά μου» ἀκούεται αἴφνης μιὰ δυνατὴ φωνή. Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ μπάριμπα-Νικόλα : «Μὴν ἀπελπίζεσθε. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς βοηθήσῃ. Ἄς προσευχηθῶμεν».

— «Ἄς γονατίσωμεν καὶ ἄς προσευχηθῶμεν» ἐφώναξα καὶ ἐγὼ μὲ συγκίνησιν.

»Τὴν στιγμήν ἐκείνην βλέπω διὰ μέσου τῶν μαύρων νεφῶν μικρὸν τι μέρος τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ καὶ διὰ τῆς ρωγμῆς τοῦ νέφους ἀκτῖνα ἡλιακὴν πίπτουσαν ἐπὶ τῆς ἀγρίας θαλάσσης.

«Παιδιά μου, φωνάζω τότε, ἰδοὺ ἐν ἀνδικτὸν παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Θεὸς βλέπει τὰ δυστυχεῖς πλάσματά του. Γνωρίζει ὅτι ἔχομεν γέροντας γονεῖς, ὅτι πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἔχουν προσφιλεῖ τέκνα καὶ συ-

ζύγους. Ἡ ἀκτίς τοῦ ἡλίου εἶναι ἐν τῶν βλεμμάτων του. Ἄς προσευχηθῶμεν».

»Τότε πάντες ὑψώσαμεν τοὺς ὀφθαλμούς μας πρὸς τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο παράθυρον τοῦ οὐρανοῦ, ἐκλίναμεν τὰ γόνατα καὶ ἀπηυθύναμεν πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν σύντομον μὲν, ἀλλὰ θερμοτάτην προσευχήν.

»Ἀκτίς τοῦ ἡλίου ἔτι λαμπροτέρα τῆς πρώτης ἐφάνη κατερχομένη καὶ φέρουσα εἰς ὄλων τὰς καρδίας τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ προσευχή μας εἰσηκούσθη.

»Πάντες τότε ἠρχίσασαμεν νὰ ἐργαζώμεθα μετὰ νέου θάρρους καὶ νέων δυνάμεων. Τὸ πλοῖον μετὰ τινὰς ὥρας εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα. Μόλις ἀπεβιβάσθημεν εἰς τὴν ξηράν, ἐπορεύθημεν εἰς τὸν ναὸν καὶ εὐχαριστήσαμεν τὸν πανάγαθον Θεόν, ὁ ὁποῖος ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ τοῦ φοβεροῦ κινδύνου».

7. Αἰνεῖου εὐσέβεια.

Οἱ Ἕλληνας ἀφοῦ ἐκυρίευσαν τὴν Τροίαν καὶ συνέλαβον πολλοὺς αἰχμαλώτους, διέταξαν τοὺς λοιποὺς κατοίκους νὰ ἀφήσουν τὴν πατρίδα των καὶ νὰ φύγουν μακρὰν εἰς ἄλλους τόπους.

Οἱ δυστυχεῖς Τρῶες περίλυποι καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων ἔφευγον, οὐδὲν ἔχοντες. Ἐπειτα οἱ Ἕλληνας εὐσπλαγχνίσθησαν αὐτοὺς καὶ ἐπέτρεψαν εἰς ἓνα ἕκαστον νὰ λάβῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν του ὅ,τι ἤθελεν, ἀλλ' ὄχι πολλὰ, μόνον ἓν, ὅ,τι ἐθεώρει ἕκαστος πολυτιμότερον, καὶ ν' ἀναχωρήσῃ.

Οἱ περισσότεροι ἐλάμβανον τότε χρήματα, κο-

σμήματα καὶ σκεύη. Ὁ Αἰνεΐας, εἷς ἐκ τῶν εὐγενεστέρων κατοίκων καὶ γενναιοτέρων στρατηγῶν τῆς κυριευθείσης πόλεως, ἔλαβε τοὺς θεοὺς τῶν πατέρων του καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς οἰκίας. Τούτους ἐθεώρησεν ὡς πολυτιμότερον ἀπὸ ὅλα ὅσα εἶχεν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Οἱ Ἑλληνας τόσον πολὺ συνεκινήθησαν ἀπὸ τὴν θεοσέβειαν τοῦ ἀνδρός, ὥστε ἐπέτρεψαν εἰς αὐτὸν νὰ πάρῃ καὶ δευτέρον πρᾶγμα ἐκ τῆς οἰκίας του. Ὁ Αἰνεΐας ἔλαβε τότε τὸν γέροντα πατέρα του εἰς τοὺς ὤμους καὶ ἀπῆλθεν.

Ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ εὐγενοῦς τούτου ἀνδρός πρὸς τοὺς γονεῖς συνεκίνησαν βαθύτατα τοὺς Ἑλληνας καὶ ἀπεφάσισαν εἰς ἄνδρα, ὁ ὁποῖος τόσον ἐτίμα τοὺς γονεῖς του νὰ προσφερθοῦν ὡς φίλοι. Ἐπέτρεψαν λοιπὸν εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ ὅλα ὅσα εἶχεν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ νὰ ἀπέλθῃ ὅπου ἤθελεν.

8. Ἄσμα ἐωθινόν.

Μ' ἄσπρα προβαίνει ἄνθη ἢ Αὐγὴ
κ' εὖοσμα ραίνει ρόδα στὴ γῆ.
Κάθε πουλάκι τώρα ξυπνᾷ,
καθ' ἀηδονάκι ψάλλει τερνά.

Εὐθυμη ἐκάστη τώρα ψυχὴ
στέλλει στὸν Πλάστη μιὰ προσευχή.
Εὐθυμο πλάσμα κ' ἐγὼ ξυπνῶ
καὶ μ' ἓνα ἄσμα τὸν ἐξυμνῶ.

9. Ὁ ναύτης ἐν τρικυμίᾳ.

Μαύρ' ἢ ὄψις τῶν νεφῶν
καὶ ὁ πόντος μαῦρος,
ἄγριος λυσσᾶ τυφῶν
νότος πνέει λαῦρος.

Τίς τὸν ναύτην ὀδηγεῖ
ὅπου μειδιᾶ ἢ γῆ ;
Σὺ ὁ πατήρ
γενοῦ αὐτοῦ σωτήρ.

Σὺ τῆς κτίσεως Θεός,
Πλάστα μου, ἀπάσης,
Σὺ δεσπότης κραταιὸς
πόντου καὶ θαλάσσης.

Κύριος παντοῦ παρῶν
τῶν ἀνέμων καὶ καιρῶν.
Σὺ ὁ πατήρ,
γενοῦ αὐτοῦ σωτήρ.

Σὺ τοῦ νότου τὴν πνοὴν
σβέσον μ' ἐν σου πνεῦμα,
Σὺ τοῦ ναύτου τὴν ζωὴν
σῶσον μ' ἐν σου νεῦμα.

Ἡ εὐγνώμων του ψυχῆ
θα Σ' ὑμνῆ ἐν προσευχῇ :
«Σὺ ὁ πατήρ,
ἐγένου ὁ σωτήρ».

10. Ὁ μικρὸς Κρητικὸς.

Ἦτο Σεπτέμβριος καὶ τὰ μαθήματα εἶχον ἀρχίσει εἰς τὰ σχολεῖα.

Μίαν ἡμέραν εἰς ἓν σχολεῖον τῆς Θεσσαλονίκης ὁ διευθυντὴς ἐμβῆκεν εἰς τὴν τετάρτην τάξιν μὲ ἓνα νέον μαθητὴν. Ἦτο παιδίον πολὺ μελαγχροινόν, μὲ μάτια μεγάλα καὶ μαῦρα καὶ μὲ ἐνδυμασίαν πλατεῖαν, ὁποῖαν φοροῦν οἱ νησιῶται.

Ὁ διευθυντής, ἀφοῦ εἶπεν ὀλίγας λέξεις ἰδιαίτερος εἰς τὸν διδάσκαλον, ἔφυγε, τὸ δὲ παιδίον ἔμεινεν ἐκεῖ καὶ μὲ τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια του ἐκοίταζεν ὡς τρομαγμένον.

Τότε ὁ διδάσκαλος τὸ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς τάξεως :

«Πρέπει νὰ χαρῆτε. Σήμερον εἰσέρχεται εἰς τὸ σχολεῖόν μας εἷς μικρὸς Ἑλληὴν, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη εἰς τὰ Σφακιά τῆς Κρήτης, πεντακόσια μίλια μακρὰν ἀπὸ ἐδῶ. Ἐγεννήθη εἰς μίαν νῆσον ἔνδοξον, ἣ ὁποῖα ἐπὶ μακρὸν ἠγωνίσθη διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεγάλους ἄνδρας. Ἔρχεται ἀπὸ τὴν μεγαλύτεραν νῆσον τῆς πατρίδος μας, ὅπου ὑπάρχουν ὑψηλὰ βουνὰ καὶ σκιερὰ δάση, οἱ δὲ κῆποι εὐωδιάζουν ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς λεμονέας καὶ τῆς πορτοκαλέας. Ἀγαπᾶτε τον εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνεται ὅτι εἶναι ἐδῶ ξένος. Δείξατε εἰς αὐτὸν ὅτι ἓνα Ἑλληνόπουλο εἰς ὁποιονδήποτε σχολεῖον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἂν εἰσέλθῃ, θὰ εὔρη παντοῦ ἀδελφούς».

* *

Ἀφοῦ εἶπε ταῦτα ὁ διδάσκαλος, ἐσηκώθη κα

ἔδειξεν εἰς τὸν μέγαν χάριτι τῆς Ἑλλάδος ποῦ εὐ-
ρίσκονται τὰ Σφακιά τῆς Κρήτης.

Ἐπειτα ἐφώνησε τὸν Φιλώταν Ξάνθον, αὐτὸν ὁ
ὁποῖος ἔπαιρνε πάντοτε τὸ πρῶτον βραβεῖον.

Ὁ Ξάνθος ἐσηκώθη.

«Ἐλα ἐδῶ» εἶπεν ὁ διδάσκαλος.

Ὁ Ξάνθος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ θρανίον καὶ ἐστάθη
πλησίον τῆς ἔδρας καὶ ἀπέναντι τοῦ Κρητικοῦ.

«Ὡς πρῶτος τῆς τάξεως» τοῦ εἶπεν ὁ διδάσκα-
λος, «χαιρέτησε ἐξ ὀνόματος ὄλων τὸν νέον συμμαθη-
τήν σας· δῶσε του τὸν χαιρετισμὸν τῶν παιδιῶν τῆς
Μακεδονίας πρὸς τὸ παιδί τῆς Κρήτης».

Ὁ Ξάνθος ἔδωκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν Κρητικὸν
καὶ μὲ φωνὴν καθαρὰν τοῦ εἶπε :

«Καλῶς ἦλθετε !»

Ὁ μικρὸς Κρητικὸς ἔσφιξε δυνατὰ τὴν χεῖρα,
τὴν ὁποίαν τοῦ ἐπρότεινεν ὁ Ξάνθος.

Ὅλοι ἐχειροκρότησαν.

«Ἦσυχία !» ἐφώνησεν ὁ διδάσκαλος. «Εἰς τὸ σχο-
λεῖον δὲν χειροκροτοῦν». Ἐφαίνετο ὅμως καθαρὰ ὅτι
ἦτο εὐχαριστημένος.

Ὁ διδάσκαλος ὥρισεν εἰς τὸν νέον μαθητὴν μίαν
θέσιν καὶ τὸν ὠδήγησε νὰ καθίσῃ. Ἐπειτα προσέ-
θεσε :

«Προσέξατε εἰς ὅ,τι θὰ σᾶς εἰπῶ. Διὰ νὰ συμβῇ
αὐτὸ τὸ γεγονός, ἓνα δηλαδὴ παιδί τῆς Κρήτης νὰ
εὐρίσκειται εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὡς εἰς τὴν πατρίδα
του, ἡ Ἑλλὰς ἐπολέμησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ τὸ αἷμα
χιλιάδων Ἑλλήνων ἐπότισεν αὐτήν.

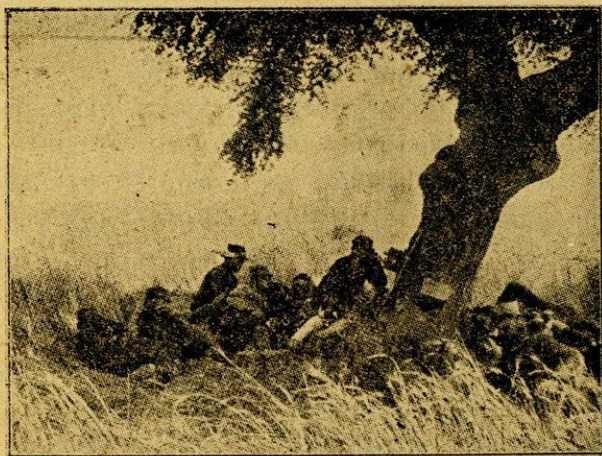
» Ὅτε ἡ Μακεδονία μας ἐκινδύνευεν ἀπὸ τοὺς
ἐχθρούς μας, Κρήτες πολεμισταὶ ἔσπευσαν καὶ ὑπερή-

σπισαν γενναίως τὰ ἐθνικὰ δίκαια τῆς Μακεδονίας. Πρέπει λοιπὸν νὰ σέβεσθε καὶ νὰ ἀγαπάτε ὁ εἷς τὸν ἄλλον· καὶ ὅποιος ἀπὸ σᾶς προσβάλλῃ ὀπωσδήποτε τὸν νέον αὐτὸν σύντροφον, διότι δὲν ἐγεννήθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας, δὲν θὰ εἶναι ἄξιος πλέον νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια, ὅταν θὰ περνᾷ μία γαλανόλευκος σημαία».

Ὅταν ὁ μικρὸς Κρητικὸς ἐκάθισεν εἰς τὴν θέσιν του, ὅλοι οἱ συμμαθηταὶ του τὸν ἔβλεπον μὲ ἀγάπην καὶ μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς τοῦ ἐχάρισαν καὶ ὀλίγας ὥραίας εἰκόνας.

11. Ο μικρὸς Μακεδών.

Τὸ 1913, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὰς μάχας τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς, εἰς τὰς



Ἡ μάχη τοῦ Λαχανᾶ.

ὅποιας οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Βουλγάρους, μικρὸν ἀπόσπασμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἵππικοῦ ἐβάδιζε με βῆμα ἀργὸν εἰς ἓνα μοναχικὸν μονοπάτι πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ κατώπτευε προσεκτικὰ τὰ περὶχωρα.

Ἦτο ὠραία πρωία τοῦ Ἰουνίου. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος ἦσαν εἰς ἀξιωματικὸς καὶ εἰς λοχίας, ὅλοι δὲ παρετήρουν μακρὰν ἐμπρὸς μὲ βλέμμα ὀξύ, σιωπηλοί, ἔτοιμοι ν' ἀντικρύσουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν μεταξὺ τῶν δένδρων τὰς λευκὰς στολὰς τῆς ἐχθρικής προφυλακῆς.

Οὕτως ἔφθασαν εἰς ἓνα ἀγροτικὸν οἰκίσκον ὁ ὅποιος περιεστοιχίζετο ἀπὸ ὑψηλὰς λεύκας. Ἐμπροσθεν τῆς θύρας ἐκάθητο ἓν παιδίον, δώδεκα περίπου ἐτῶν, τὸ ὁποῖον μὲ ἓν μαχαίριον ἐκαθάριζεν ἓνα κλάδον, διὰ νὰ κάμῃ μὲ αὐτὸν ράβδον. Ἡ μικρὰ οἰκία ἦτο ἔρημος καὶ ἀπὸ ἓν παράθυρόν της ἐκυμάτιζε μεγάλη κυανόλευκος. Οἱ χωρικοί, ἀφαῦ ὕψωσαν τὴν σημαίαν, εἶχον φύγει διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων.

Τὸ παιδίον, μόλις εἶδε τοὺς ἵππεῖς, ἐπέταξε τὴν ράβδον καὶ ἔβγαλε τὸν σκοῦφόν του. Ἦτο εὖμορφον παιδίον, μὲ τολμηρὰν ἔκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπον, μὲ μεγάλα γαλανὰ μάτια καὶ μαλλιά ξανθὰ ἦτο μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ τὸ στῆθος του ἐφαίνετο γυμνόν.

«Τί κάνεις ἐσὺ ἐδῶ ;» τὸ ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς, ἀφοῦ ἐσταμάτησε τὸν ἵππον του. «Διατί δὲν ἔφυγες μαζὶ μὲ τὴν οἰκογένειάν σου ;»

—«Δὲν ἔχω οἰκογένειαν» ἀπεκρίθη τὸ παιδίον. «Κάνω θελήματα καὶ βγάζω τὸ ψωμί μου. Ἐμεῖνα ἐδῶ νὰ ἰδῶ τὸν πόλεμον».

—«Εἶδες τοὺς Βουλγάρους νὰ περάσουν ;»

—«Ὅχι, ἔχουν τρεῖς ἡμέρες νὰ φανοῦν».

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐσκέφθη ὀλίγον, ἔπειτα ἐπήδησε κάτω ἀπὸ τὸν ἵππον καί, ἀφοῦ ἄφησε τοὺς στρατιώτας του νὰ προσέχουν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐχθροῦ, ἐμβῆκεν εἰς τὸν οἰκίσκον καὶ ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν στέγην. Ἀλλὰ ἡ στέγη ἦτο χαμηλὴ καὶ τὸ βλέμμα δὲν ἔφθανε ἀπὸ ἐκεῖ πολὺ μακρὰ.



Ἡ μάχη τοῦ Κιλκίς.

— «Πρέπει ν' ἀναβῆ κανεὶς εἰς ὑψηλὸν δένδρον» εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς καὶ κατέβη.

Ἀκριβῶς ἔμπροσθεν τῆς εἰσόδου ὑψώνετο μία λεύκη, τῆς ὁποίας ἡ κορυφή ἐσειέτο ὑπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν. Ὁ ἀξιωματικὸς ἐστάθη ὀλίγον σκεπτικός, παρατηρῶν πότε τὸ δένδρον καὶ πότε τοὺς στρατιώτας· αἰφνιδίως ἠρώτησε τὸ παιδίον.

«Ἔχεις καλὰ μάτια, μικρὲς;»

— «Ἐγώ;» ἀπήντησεν ὁ μικρὸς. «Ἐγὼ βλέπω σ' ἓνα μίλι μακρὰ!»

—«Ἐμπορεῖς ν' ἀναβῆς στὴν κορυφὴ αὐτοῦ τοῦ δένδρου;»

—«Στὴν κορυφὴ τοῦ δένδρου; ἐγώ; Σὲ μισὸ λεπτὸ εἶμαι ἐπάνω».

—«Καὶ θὰ μπορέσης νὰ μοῦ εἰπῆς τί θὰ ἰδῆς ἀπ' ἐκεῖ ἐπάνω; ἂν φαίνονται πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ Βούλγαροι στρατιῶται, σύννεφα σκόνης, ἄλογα ἢ ὄπλα νὰ λαμποκοποῦν στὸν ἥλιο;»

—«Βέβαια, μπορῶ!»

—«Τί ζητᾶς γι' αὐτὴ τὴ δουλειά;»

—«Τί ζητῶ;» ἀπήντησε μὲ γέλοια τὸ παιδί. «Τίποτε! Αὐτὸ δὰ ἔλειπε!» Ἔπειτα προσέθεσε: «Ἄν ἦταν γιὰ τοὺς Βουλγάρους, ποτέ! Ἄλλὰ γιὰ τοὺς δικούς μας!...· Εἶμαι Ἕλληνας!»

—«Καλά! Ἀνέβα λοιπόν».

—«Μιὰ στιγμή, νὰ βγάλω τὰ παπούτσια μου».

Ἐβγαλε τὰ παπούτσια του, ἔσφιξε τὴν ζώνη του, ἐπέταξεν εἰς τὰ χόρτα τὸν σκουφὸν του καὶ ἀγκάλιασε τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου.

«Πρόσεχε ὅμως!...» ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός, ὡς νὰ τὸν κατέλαβε αἰφνίδιος τρόμος.

Ὁ μικρὸς ἔστρεψε καὶ τὸν ἐκοίταξε μὲ τὰ γαλανά του μάτια, μὲ ἔκφρασιν ἀπορίας.

«Τίποτε» εἶπεν ὁ ἀξιωματικός, «ἀνέβα».

Τὸ παιδίον ἀνέβη ὡς γάτος ἐπὶ τοῦ δένδρου.

«Προσοχὴ πρὸς τὰ ἔμπρός!» ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός πρὸς τοὺς στρατιώτας.

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς εὐρίσκετο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου καὶ μὲ τὰ σκέλη ἐστηρίχθη εἰς ἓνα χονδρὸν κλάδον· ἀλλὰ τὸ σῶμά του ἦτο ἀκάλυπτον καὶ αἱ ἥλια καὶ ἀκτῖνες ἔπιπτον εἰς τὴν ξανθὴν

του κεφαλῆν, ἣ ὁποία ἐφαίνετο ὡς χρυσοῦ. Ὁ ἀξιωματικὸς μὲν τὸν ἔβλεπε τὸσον ἦτο μικρὸς ἐκεῖ ἐπάνω.

«Κοίτα μπροστά σου μακρὰ» ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικὸς.

Τὸ παιδί διὰ νὰ ἰδῆ καλύτερα, ἔβγαλε τὸ δεξιὸ χέρι ἀπὸ τὸν κλάδον, τὸν ὁποῖον ἐκράτει, καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὸ μέτωπον.



Μικρὸν ἀπόσπασμα στρατοῦ

«Τί βλέπεις ;» ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς.

Ὁ μικρὸς ἔσκυψε τὸ κεφάλι, ἔβαλε τὸ χέρι ὡσάν χωνί εἰς τὸ στόμα καὶ ἐφώνησε :

«Δυὸ καβαλλάρεους στὸ δρόμο πὺν ἀσπρίζει».

— «Πόσον μακρὰ ἀπ' ἐδῶ ;»

— «Ὁρκετά, ὡς χίλια βήματα».

— «Προχωροῦν ;»

— «Ὁχι, ἐσταμάτησαν».

— «Τί ἄλλο βλέπεις;» ἠρώτησεν ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ μικρὰν σιωπὴν. «Κοίταξε δεξιὰ!»

Τὸ παιδί ἐκοίταξε δεξιὰ. Ἔπειτα εἶπε :

«Πλησίον εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ἀνάμεσα εἰς τὰ δένδρα κάτι λαμποκοπᾷ, σὰν νὰ εἶναι λόγγες».

— «Ἀνθρώπους βλέπεις;»

— «Ὅχι, θὰ εἶναι κρυμμένοι μέσα στὰ στάχυα».

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὄξυ σφύριγμα διέσχισεν ὑψηλὰ τὸν ἀέρα καὶ ἔσβυσε μακρῶς, ὀπίσω ἀπὸ τὸ σπίτι.

— «Κατέβα, μικρέ, ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικὸς. Σὲ εἶδαν. Δὲν μοῦ χρειάζεται ἄλλο τίποτε. Κατέβα».

— «Δὲν φοβοῦμαι», ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— «Κατέβα . . . σοῦ λέγω».

— «Μιὰ στιγμὴ . . . Ἐκεῖ κάτω δεξιὰ, βλέπω . . . »

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἄλλο σφύριγμα δυνατώτερον καὶ χαμηλότερον ἀπὸ τὸ πρῶτον διέσχισε τὸν ἀέρα. Τὸ παιδί ἐτρόμαξε. «Διάβολε! εἶπε. Τὰ ἔχουν βάλει μαζί μου στ' ἀλήθεια».

Ἡ σφαῖρα εἶχε περάσει πολὺ πλησίον του.

«Κατέβα ἀμέσως!» ἐφώνησεν ὁ ἀξιωματικὸς δυνατὰ καὶ θυμωμένος.

— «Κατεβαίνω, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἀλλὰ τὸ δένδρον μὲ κρύβει· μὴ φοβᾶστε! Θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ τί εἶναι ἀριστερά;»

— «Ἀριστερά, ναί» ἀλλὰ κατέβα.

— «Ἀριστερά, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἐνῶ ἔσκυβε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, θαρρῶ πὼς διακρίνω κοντὰ στὴν Ἐκκλησίαν»

Τρίτος σφυριγμὸς ἠκούσθη ὑψηλὰ καὶ τὴν ἰδίαν

στιγμὴν τὸ παιδί ἐκυλίσθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου ἀνάμεσα εἰς τὰ κλωνάρια καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς μὲ τὰς χεῖρας ἀνοικτάς.

«Κρῖμα!» ἐκραύγασε προστρέχων ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί εἶχε πέσει ἀνάσκελα καὶ ἀπὸ τὸ στήθος του, ἀριστερά, ἔτρεχεν αἷμα. Ὁ λοχίας καὶ δύο στρατιῶται ἐπήδησαν κάτω ἀπὸ τᾶλογα, ἐνῶ ὁ ἀξιωματικός ἔκυψε καὶ ἤνοιξε τὸ ὑποκάμισον τοῦ παιδίου. Ἡ σφαιρα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ἀριστερὸν πνεύμονα.

«Ἀπέθανεν!» εἶπεν ὁ ἀξιωματικός.

—«Ὅχι ζῆ!» ἀπήντησεν ὁ λοχίας.

—«Ἄ, τὸ καημένο τὸ παιδί, τὸ γενναῖο παιδί!» εἶπεν ὁ ἀξιωματικός. «Θάρος! μικρὲ μου».

Ἄλλ' ἐνῶ ἔλεγε θάρος! καὶ ἔσφιγγε τὸ μανδύλιόν του ἐπάνω εἰς τὴν πληγὴν, τὸ παιδί ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἄφησε τὴν κεφαλὴν νὰ γύρη ἐμπρός. Εἶχεν ἀποθάνει.

Ὁ ἀξιωματικός γλωμὸς τὸ ἐκοίταζε· ἔπειτα τοῦ ἀκούμβησε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ χόρτα κ' ἐσηκώθη πάλιν νὰ τὸ κοιτάξῃ· καὶ ὁ λοχίας μὲ τοὺς δύο στρατιώτας τὸ ἐκοίταζαν, ἀκίνητοι. Οἱ ἄλλοι εἶχαν στρέψει πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἐχθροῦ.

«Κακόμοιρο παιδί!» ἐπανελάβε θλιβερὰ ὁ ἀξιωματικός, «κακόμοιρο καὶ γενναῖο παιδί!»

Ἐπειτα ἐπῆγεν εἰς τὸν οἰκίσκον, ἐξεκρέμασεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τὴν κυανόλευκον σημαίαν, καὶ τὴν ἤπλωσεν ὡς σάβανον ἐπάνω εἰς τὸν μικρὸν νεκρὸν· τὸ κεφάλι τὸ ἀφῆκεν ἀσκέπαστον. Ὁ λοχίας ἐμάζευσεν τὰ ὑποδήματα, τὸν σκοῦφον, τὸ ραβδί, τὸ ὅποιον ἔμεινεν

ἀτελείωτον, τὸ μαχαίρι, καὶ τὰ ἔτοποθέτησεν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ νεκροῦ.

Ἐμειναν ὀλίγας στιγμὰς ἀκόμη σιωπηλοί· ἔπειτα ὁ ἄξιωματικὸς ἐστράφη πρὸς τὸν λοχίαν καὶ τοῦ εἶπε :

«Νὰ στείλωμεν τοὺς νοσοκόμους νὰ τὸν πάρουν· ἀπέθανεν ὡς στρατιώτης· πρέπει νὰ τὸν θάψουν οἱ στρατιῶται».

Ἀφοῦ εἶπεν αὐτά, ἔστειλε μὲ τὸ χέρι ἀσπασμὸν πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ διέταξε:

«Ἐπὶ τῶν ἵππων!»

Ἴππευσαν, καὶ τὸ τμήμα ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Μετ' ὀλίγας ὥρας ὁ μικρὸς νεκρὸς ἐλάμβανε τὰς ἐν πολέμῳ στρατιωτικὰς τιμὰς...

Πρὶν δύσῃ ὁ ἥλιος, ὀλόκληρος ἡ γραμμὴ τῶν ἑλληνικῶν προφυλακῶν ἐπροχώρει ἐναντίον τοῦ ἔχθρου. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν εἶχε διατρέξει τὸ πρῶν τὸ ἀπόσπασμα ἐκεῖνο τοῦ ἵππικοῦ, ἐβάδιζε τώρα εἰς δύο στήλας ἐν τάγμα εὐζώνων, τὸ ὁποῖον ὀλίγας ἡμέρας πρότερον εἶχε βάψει μὲ τὸ αἷμά του τὰ ὑψώματα τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς.

Ἡ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ παιδίου εἶχε διαδοθῆ καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Ὅταν οἱ πρῶτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ τάγματος εἶδον τὸ μικρὸν πτώμα ἐξηπλωμένον κάτω ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ σκεπασμένον μὲ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἐχαμήλωσαν τὰ γυμνά ἕξφη των πρὸς χαιρετισμὸν, καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν ἔκυψεν εἰς τὴν ὀλανθισμένην ὄχθην τοῦ ρυακίου, ἔκοψεν ὀλίγα ἄνθη καὶ τὰ ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Ἐπίσης καὶ ὅλοι

οί εὐζωνοί, οἱ ὁποῖοι διήρχοντο ἀπ' ἐκεῖ, ἔκοπτον ἄνθη καὶ τὰ ἔρριπτον ἐπ' αὐτοῦ.

Εἰς ὀλίγας στιγμάς, ὁ μικρὸς νεκρὸς εἶχε σκεπασθῆ ἀπὸ ἄνθη, καὶ ὅλοι τὸν ἔχαιρέτων: «Μπράβο, μικρὸ Μακεδόνα! Μπράβο, ξανθὸ παλληκάρι!»

Ἐνας ἀξιωματικὸς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸ στήθος του τὸ παράσημον τῆς Στρατιωτικῆς ἀξίας καὶ τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ παιδίου, ἄλλος ἐφίλησε τὸ ψυχρὸν μέτωπόν του. Καὶ τὰ ἄνθη ἐξηκολούθουν νὰ πίπτουν εἰς τὰ γυμνὰ πόδια, εἰς τὸ αἵματομένον στήθος, εἰς τὴν ξανθὴν του κεφαλήν. Καὶ αὐτὸ ἔκοιμᾶτο ἐξηπλωμένον ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα, τυλιγμένον μὲ τὴν σημαίαν του καὶ μὲ τὸ πρόσωπον γλωμὸν καὶ σχεδὸν γελαστόν, ὡς νὰ ἠσθάνετο τὸ πτωχὸν παιδίον τοὺς χαιρετισμοὺς καὶ νὰ ἔχαιρε, διότι ἔδωσε τὴν ζωὴν του διὰ τὴν ἀγαπητὴν του Μακεδονίαν.

12. Ὁ σκοπός.

Μὲ τὸ κράνος βαρὺ στὸ σκοτάδι,
μὲ τὴν λόγχη σὲ χέρι θρασύ,
στὴ φωτιά, στὸ βουνό, στὸ λαγκαδι
τὴν πατρίδα φυλάττω· «τίς εἶ;»

Κουρασμένη σὲ δάφνη ἀποκάτω
γύρε τώρα, Πατρίδα μου σύ·
ἄγρυπνός σου σκοπὸς σὲ φυλάττω
ὡς νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα.... «τίς εἶ;»

Οὐρανὸς γαλανὸς ἀπὸ ἄνω·
τρέμ' ἢ Πούλια στὸ πλάγι χρυσῆ,

συντροφιά μου τ' ἀηδόνι τὸ πλάνο
τραγουδάει μαζί μου «τίς εἶ;»

Τὸν χειμῶνα τὰ ἔλατα γέρονουν,
πέφτει χιόνι, βροχὴ περισσὴ·
τρικυμίας, σκοτάδια μὲ δέρονουν,
πλὴν τὰ πνίγ' ἢ φωνή μου «τίς εἶ;»

Στὴ φωτιά τὰ παιδιὰ ξαπλωμένα,
ἄλλοι παίζουν, κοιμοῦντ' οἱ μισοί...
Κοιμηθῆτε, συντρόφια καημένα,
νυχτερεύει τὸ χρέος· «τίς εἶ;»

Κουρασμένη σὲ δάφνη ἀποκάτω
γύρε, γύρε, Πατρίδα μου σύ·
ἄγρυπνός σου σκοπὸς σὲ φυλάττω
ὡς νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα... «τίς εἶ;»

13. Ἡ ἠρωὶς τῆς Λήμνου Μαροῦλα.

Κατὰ τὸ 1475 τὴν Λήμνον κατεῖχον οἱ Ἑνετοί. Ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πολυάριθμος τουρκικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σουλεϊμάν πασᾶ, προσέβαλε τὴν νῆσον.

Ὁ Τοῦρκος ναύαρχος ἀπεβίβασε στρατὸν καὶ ἐπολιορκήσῃ στενῶς τὴν ὄχυρὰν πόλιν αὐτῆς Κόκκινον.

Ἄλλ' οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, ὅλοι Ἕλληνες, ἀπέκρουον αὐτὸν γενναίως.

Ἀρχηγὸς τῶν πολιορκημένων ἦτο ὁ Ἰσίδωρος,

ἐπιφανῆς πρόκριτος τῆς πόλεως. Αὐτὸς διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ τοῦ παραδείγματός του ἐνεθάρρυνε τοὺς κατοίκους εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα.

Οἱ ἐχθροὶ ὅμως ἦσαν πολυάριθμοι, καὶ ἐμάχοντο μὲ ἐπιμονὴν καὶ λύσαν ἀποφασισμένοι νὰ κυριεύσουν μὲ κάθε θυσίαν τὴν πόλιν. Εἰς μίαν μάλιστα ὀρμητικὴν ἔφοδον, κατώρθωσαν ν' ἀναβοῦν μερικοὶ ἐξ αὐτῶν τὰ τεῖχη.

Κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν ὁρμᾷ ὁ Ἰσιδώρος ὡς λέων κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ μετὰ λυσσαλέαν μάχην τοὺς ἀναγκάζει νὰ ὀπισθοχωρήσουν.

Ἄλλὰ ποία συμφορὰ! Βέλος ἐχθρικὸν διατρυπᾷ τὸ στῆθος τοῦ ἥρωος καὶ τὸν ρίπτει νεκρόν.

Ἐνῶ διαδραματίζονται εἰς τὰ τεῖχη αἱ σκηναὶ αὐταί, ἡ Μαροῦλα, ἡ κόρη τοῦ Ἰσιδώρου, ὡραία παρθένος, τρέχει εἰς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας, γονυπετεῖ πρὸ τῆς ἁγίας εἰκόνας καὶ μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμοὺς προσεύχεται οὕτω :

« Παναγία μου, λυπήσου καὶ βοήθησε τοὺς γονεῖς μας καὶ τοὺς ἀδελφούς μας, οἱ ὅποιοι μάχονται εἰς τὰ τεῖχη κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ ἔχουν βάψει μὲ τὸ αἷμά των ἐρυθρὰς τὰς ἐπάλξεις.

» Προστάτευσε τὰ ἀδύνατα πλάσματά σου, Παρθένε, καὶ μὴ ἀφήσης νὰ κυματίσῃ εἰς τὰς ἐπάλξεις τῆς πόλεώς σου ἡ ἡμισέληνος, καὶ ἀντηγήσῃ ἐπ' αὐτῶν τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ. Διότι ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς τότε !

» Μητέρα τοῦ Χριστοῦ, βοήθησε τὰ τέκνα σου καὶ χάρισέ μας τὴν νίκην! »

Μόλις ἐτελειώσῃ τὴν προσευχὴν τῆς ἀκούει ἐπάνω εἰς τὰ τεῖχη ἀλαλαγμούς. Ἐξέρχεται τῆς ἐκ-

κλησίας και ὁποῖον θέαμα διὰ τὴν φιλόστοργον παρ-
θένον! Βλέπει νὰ φέρουν τὸν πατέρα της νεκρόν.

Ἐξω φρενῶν ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὴν λύ-
πην, ἀρπάξει τὸ ξίφος καὶ τὴν ἀσπίδα τοῦ νεκροῦ,
τρέχει μεταξὺ τῶν ἀπηλπισμένων ἀνθρώπων, καὶ φω-
νάζει: «Ἐμπρὸς εἰς τὰ τείχη! Καλύτερα θάνατος
παρὰ δουλεία! Ἡ Παναγία θὰ βοηθήσῃ!»

Καὶ ἀκράτητος ὁρμῇ πρὸς τὰ τείχη, καὶ ἀκολου-
θεῖται ἀπὸ ἐνθουσιώδεις πολεμιστάς.

Ὁ θάνατος τοῦ Ἰσιδώρου εἶχεν ἀποθαρρύνει
τοὺς Ἑλληνας.

Οἱ Τούρκοι ἀνέβαινον ἤδη μὲ κλίμακας εἰς τὰ
τείχη.

Ἄλλ' ἡ παρουσία τῆς γενναίας κόρης μεταξὺ
τῶν μαχομένων μεταβάλλει τὰ πράγματα. Οἱ Ἑλ-
ληνες λαμβάνουν πάλιν θάρρος ἀπὸ τὸ ἥρωικόν πα-
ράδειγμα τῆς γενναίας κόρης, καὶ ὁρμοῦν ἀκράτη-
τοι κατὰ τῶν Τούρκων.

Μεταξὺ τῶν προμάχων ἀγωνίζεται ἡ Μαρούλα,
ἐμψυχώνουσα διὰ τοῦ ἥρωισμοῦ της τοὺς πολεμιστάς.

Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε φονικώτατος, οἱ Ἑλληνες ἔ-
στρωνον τὰ τείχη μὲ πτώματα τουρκικά.

Ὁ Σουλεϊμὰν βλέπων τὸν ὄλεθρον τῶν ἀνδρῶν
του διέταξε τὴν ὑποχώρησιν· ἡ νίκη ἔκλινεν ὑπὲρ
τῶν Ἑλλήνων.

Μετ' ὀλίγον ὁ τουρκικὸς στόλος ἀπέπλεεν ἐκ τῆς
νήσου καὶ διηυθύνετο κατησχυμμένος εἰς Κωνσταν-
τινούπολιν.

Οὕτως ἡ εὐσέβεια καὶ ὁ ἥρωισμὸς τῆς Μαρού-
λας, τῆς ὡραίας παρθένου, ἔσωσε τὴν Λῆμινον ἀπὸ
τῆς ἐπιδρομῆς ἐκείνης, τῶν Τούρκων.

14. Ἐμβατήριον.

Ἐμπρός! κροτεῖ τὸ τύπανον
κ' ἢ σάλπιγξ ἀντηχεῖ.
Ἐμπρός! ἡ μάχη ἤρχισε
τὸ βῆμα σας ταχύ.

Μυρίζει ἡ πυρῖτις
κ' ἢ σφαῖρ' ἀντιλαλεῖ,
κ' ἢ βροντερὰ φωνή της
εἰς μάχην μᾶς καλεῖ.

Ἐμπρός! ὁ πόλεμος αὐτὸς
εἶν' ἱερὸς ἀγών,
καὶ τὸν κρατύνει ὁ Θεὸς
ἔξ ὕψους εὐλογῶν.

Ἄν εἶναι οἱ ἐχθροὶ μας
πλειότεροι ἡμῶν,
εἶν' ὁ Θεὸς μαζί μας,
μαζί μας πολεμῶν

Τοῦ νικητοῦ ἡ κεφαλὴ
μὲ δάφνην θὰ στεφθῆ,
καὶ ὄπου πέση ὁ πεσὼν
μνημεῖον θὰ στηθῆ.

Καθεὶς ἄς πολεμήσῃ
ὡς γίγας, ὡς Τιτάν,
ἄς πέσ' ἢ ἄς νικήσῃ
ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν ;

15. Ἡ ἀνοιξις ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν ὄρεων.

Τὴν ἀνοιξιν, ὅταν ἡ χιὼν ἀρχίξῃ νὰ τήκεται ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν τῆς Πίνδου, ἕκτακτος κίνησις παρατηρεῖται χαμηλὰ εἰς τὴν πεδιάδα. Οἱ βλαχοποιμένες, οἱ ὁποῖοι ἐξεχείμασαν τὰ ποιμνιά των εἰς τὸν Θεσσαλικὸν κάμπον, ἀφίνουν τώρα τὰ χειμαδιὰ καὶ ἀναβαίνουν εἰς τὰ βουνά.

Τὸ πρόβατον, τὸ νυσταλέον καὶ ἀποκομισμένον τοῦτο ζῷον, ἀλλάσσει καὶ αὐτὸ τότε χαρακτηῖρα. Γίνεται ζωηρότερον, εὐκίνητοτερον, ὑψώνει τὴν κεφαλὴν του, ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ μὲ μάτια ζωηρὰ κοιτάζει τὰ βουνά, ὀπόθεν πνέει ἡ ζωογόνος ἑαρινὴ αὔρα.

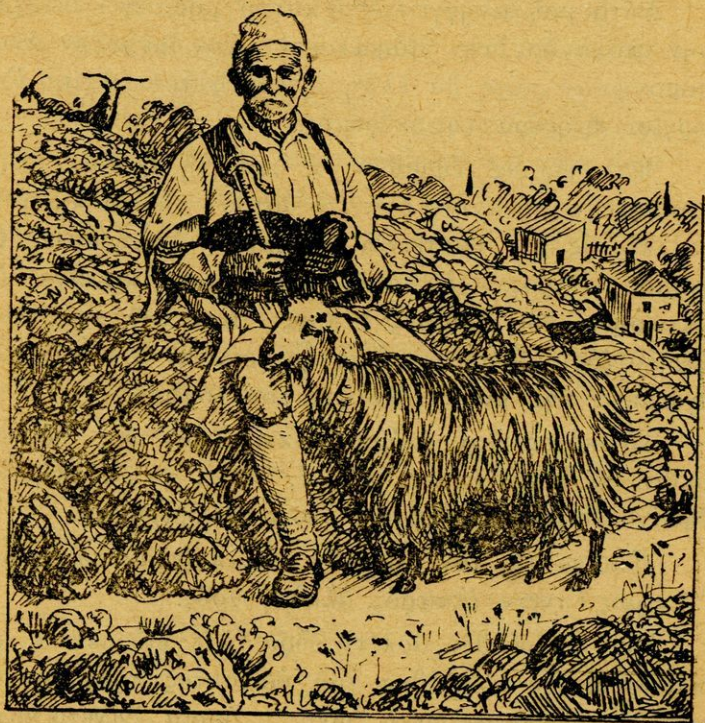
Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κτηνοτρόφους δὲν ἔχουν χωρία μὲ μονίμους κατοικίας, ἀλλὰ περιφέρονται μὲ τὰ ποιμνιά των ὡς σκηνῖται. Ἐνοικιάζουν ἀπὸ κοινοῦ μεγάλας ὄρεινὰς περιφερείας καὶ ἐκεῖ στήνουν ἐκάστην ἀνοιξιν τὰς σκηνάς των ἢ κατασκευάζουν προχείρους καλύβας ἐκ κλάδων ἢ ἐξ ἀκροσανίδων. Εἰς τὰς μικρὰς καλύβας των δίδουν τὸ λίαν πομπῶδες ὄνομα (κονάκια).

Ὅσοι ἔχουν ταξιδεύσει ἐπάνω εἰς τὰ βουνά, βεβαίως γνωρίζουν ἐκ πείρας τὴν φιλοξενίαν τῶν βλαχικῶν κονακιῶν. Οἱ Βλάχοι ἠουσιάζουν χάριν τοῦ φιλοξενουμένου τὸν καλύτερον ἄμνόν, τὸ ὠραιότερον γάλα, τὴν παχυτέραν γιανούρτην, τοῦ στρώνουν στοιβάδα ἀπὸ πυκνομάλλους καὶ θερμὰς βελέντζας πρὸς ὕπνον. Τὰ ὠραῖα κλινοσκεπάσματα εἶναι προῖδόν τῆς οἰκιακῆς βιομηχανίας τῶν γυναικῶν, εἰς πολλὰ δὲ μέρη καὶ τῶν ἀνδρῶν.

16. Ἐκδρομὴ εἰς τὴν Πίνδον.

Ἦτο ἡ δευτέρα ἡμέρα τοῦ Πάσχα.

«Ἐπειτα ἀπὸ ἑπτὰ ἡμέρας θὰ κάμωμεν μίαν



«Μπᾶ! Μπᾶ! Τί ἦταν αὐτὸ σήμερα!»
ἔλεγεν ὁ γέρο—Μῆτρως (σελ. 44).

ώραίαν έκδρομήν. Θὰ ὑπάγωμεν εἰς ἓν εὖμορφον χωρίον τῆς Πίνδου, ὀλίγον ὑψηλότερα ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ. Ἐκεῖ κατοικεῖ μὲ τὴν οἰκογένειάν του ὁ μπάρομπα - Μῆτρος, ὁ ἀρχιτσέλιγκας τοῦ χωρίου. Εἶναι στενός μου φίλος. Ἔχω νὰ τὸν ἴδω σχεδὸν δέκα ἔτη. Ἦσο τότε μὸλις δύο ἐτῶν. Πόσον θὰ χαρῆ, ὅταν σὲ ἴδῃ».

Αὐτὰ μοῦ ἀνήγγειλεν ὁ πατήρ μου, ἐγὼ δὲ ἐχάριον πολὺ διὰ τὴν εἶδησιν καὶ εἶχον μεγάλην ἀνυπομονησίαν πότε θὰ ἔλθῃ ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἡ ἡμέρα τῆς έκδρομῆς.

Ἐπὶ τέλους ἔφθασεν ἡ ποθητὴ ἡμέρα. Περὶ τὴν τρίτην πρωινήν, ὅταν τὸ ἄστρον τῆς αὐγῆς ἀνέτελλεν εἰς τὸν σκοτεινὸν ὀρίζοντα, ἐκινήσαμεν. Ὁ κύριος Πέτρος, φίλος τοῦ πατρός μου, μᾶς εἶχε παραχωρήσει δύο ὠραίους ἵππους. Ἐπὶ τοῦ ἑνός, τοῦ ὑψηλοτέρου, ἴππευσεν ὁ πατήρ μου, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου ἐγὼ μετὰ τῆς μικρᾶς ἀδελφῆς μου Ἰσμήνης.

Τὸ σκότος ἦτο ἀκόμη πυκνὸν καὶ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τίποτε. Ὅλα τὰ ἀντικείμενα ἐφαίνοντο βυθισμένα ἐντὸς σκοτεινῆς ὀμίχλης.

Ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν ἐλαμπύριζαν τὰ ἄστρα. Ἄνεμος ἔπνεεν ἐλαφρός, ἀλλὰ ψυχρός.

Εἶχε παρέλθει ἀρκετὴ ὥρα, ὅτε εἶδομεν ν' ἀπλώνεται εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὴν ἀνατολὴν ὠχρὰ φωτεινὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐγίνετο κατὰ μικρὸν ροδίνη.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τὰ ἄστρα ἐγίνοντο ὠχρὰ καὶ τὰ διάφορα ἀντικείμενα ἤρχισαν νὰ διακρίνονται. Τὸ ροδίνον χρῶμα τῆς ἀνατολῆς ὀλίγον

κατ' ὀλίγον ἐγίνετο πύρινον καὶ ἀκτίνες ρόδιναὶ ἤρχισαν νὰ σκορπίζονται εἰς τὸν οὐρανόν.

Μετ' ὀλίγον ἐμφανίζεται εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο μία στιγμή χρυσῆ, ἡ ὁποία βαθμηδὸν γίνεται μεγαλύτερα. Εἶναι ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος ὡς φλογώδης σφαῖρα ἀνατέλλει, ἐκτοξεύων παντοῦ τὰς χρυσᾶς ἀκτίνάς του. Τὰ ἄστρα ἔχουν πλέον ἐξαφανισθῆ.

Ἔλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ ἀπελάμβανον τὸ φῶς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὴν γλυκειὰν τοῦ ἡλίου θερμότητα, ἡ ὁποία δίδει τὴν ζωὴν.

Ἐγὼ ἐπάνω εἰς τὸν ἵππον ἐσκίρτων ἀπὸ χαράν. Ἐβλεπον πέριξ τὰ ὄρη νὰ κυανίζουν καὶ κάτω τὴν γῆν νὰ καλύπτεται μὲ χλόην, ὡς νὰ ἦτο στρωμένη μὲ πράσινον τάπητα. Λόφοι ἀπαλοὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὑψοῦντο καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐξετείνοντο κοιλάδες στολισμέναι μὲ ποικιλόχρωμα ἄγρια ἄνθη. Τέλος ἀφοῦ ὑπερέβημεν μίαν ράχιν, εἶδομεν νὰ προβάλλῃ ἐντὸς ὥραιας κοιλάδος τὸ χωρίον, εἰς τὸ ὁποῖον διευθυνόμεθα.

Ἡ ἐκδρομὴ μας εἶχε τελειώσει. Εὐρισκόμεθα ἔξωθεν τοῦ χωρίου, καὶ πλησίον τῆς στάνης τοῦ γέρο-Μήτρου.

17. Ἡ ὑποδοχὴ

Ὁ γέρο-Μῆτρος ἐκάθητο τὴν στιγμήν ἐκείνην εἰς τὴν μεγάλην αὐλὴν τῆς οἰκίας του κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του τὴν ὠραιότεραν αἰγά του. Μόλις μᾶς εἶδεν, ἄφηκε τὴν αἰγα, ἐσηκώθη καὶ ἔτρεξε νὰ μᾶς ὑποδεχθῆ.

«Καλῶς ἤλθατε· καλῶς ὠρίσατε»· ἐφώνησε μακρόθεν.

Ὁ γέρο - Μῆτρος ἦτο ὀγδοηκοντούτης περίπου, καὶ ὅμως ἐφαίνετο πολὺ νεώτερος. Ἦτο ὑψηλός, εὐθυτενής, μὲ πρόσωπον ροδόχρουν καὶ ὀφθαλμοὺς ζωηρούς. Ἐφόρει κατάλευκον φουστανέλλαν καὶ ἐκράτει μὲ τὴν δεξιάν του χεῖρα μίαν μεγάλην ράβδον. Πρῶτα ἔσφιξεν εἰς τὴν ἀγκάλην του τὸν πατέρα μου καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ ἔπειτα ἡμᾶς τὰ παιδιά.

«Μπᾶ! Μπᾶ! Τί ἦταν αὐτὸ σήμερα» ἔλεγεν ὁ γέρον μὲ ἀληθινὴν χαράν. «Νὰ ἡ γρηῃά μου μὲ τίς νυφάδες μου καὶ τὰ ἐγγόνια μου».

Ὅλοι μᾶς ἐχαιρέτησαν μὲ ἐγκάρδιον ἀγάπην, ἀφοῦ μᾶς συνέστησεν ὁ καλὸς γέρον.

Ἐντὸς τῆς αὐλῆς ὑψοῦτο μεγαλοπρεπῆς πλάτανος, εἰς τὴν ρίζαν τῆς ὁποίας ἀνέβλυζεν ὕδωρ διαυγὲς καὶ κατάψυχρον.

Ἐγὼ ἐδίψων καὶ ἔτρεξα εἰς τὴν πλάτανον νὰ σβήσω τὴν δίψαν μου.

«Ὅχι, ὄχι, παιδί μου. Ἄφησε νὰ ξεϊδρώσης. Πρῶτα θὰ πιοῦμε γάλα».

Ἐπειτα στρέφεται πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ τὸν ἐρωτᾷ :

«Πῶς λέγεται ὁ μικρός;»

— «Δὲν εἶναι ὁ Νίκος;» ἀπαντᾷ ὁ πατήρ μου.

— «Φτοῦ σου νὰ μὴ βασκαθῆς, παιδί μου. Ἐσὺ εἶσαι ὁ Νίκος; Νὰ ζήσης, νὰ χιλιοχρονίσης. Ἦσουν μωρὸ στὴν κούνια, ὅταν σὲ πρωτοεῖδα».

— «Νὰ καὶ ἡ Ἰσμήνη μου, τὸ τελευταῖό μου παιδί. Μοῦ τὸ ἄφησε ἡ σχωρεμένη ἡ γυναῖκά μου τριῶν μηνῶν».

Ὁ γέρον μᾶς ἐπῆρεν εἰς τὰ γόνατά του καὶ μᾶς ἐχόρευε.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται μία λεπτοφυῆς νεᾶνις μὲ ξύλινον δοχεῖον πλήρες ἀφρώδους γάλακτος. Ἦτο μία ἀπὸ τὰς νύμφας τοῦ γέροντος. Προσέφερεν εἰς ὄλους νὰ πίνουν ἀπὸ ξύλινον ποτήριον, καθαρὸν καὶ εὐωδιάζον, διότι ἦτο ἀπὸ κυπαρισσόξυλον.

Μετ' ὀλίγον ὁ γέρον ἐκάλεσε τὸν μεγαλύτερον υἱὸν του ἰδιαίτερος καὶ τοῦ παρήγγειλε κάτι χαμηλοφώνως.

Καὶ δὲν παρήλθε πολλὴ ὥρα καὶ κάλοιοι παραγυῖός, καθήμενος πλησίον τῆς πυρᾶς, ἔστρεφεν ὄβελὸν μὲ παχύτατον ἄρνιον, κατάλευκον ἐκ τοῦ πάχους.

18. Ἡ οἰκογένεια τοῦ Μπάρμπα - Μήτρου.

«Καὶ πόσα παιδιά ἔχεις, φίλε μου;» ἠρώτησεν ὁ πατήρ μου τὸν γέροντα.

—«Τέσσαρα ἀγόρια καὶ ἕξ ἐγγόνια. Οἱ δύο γυιοὶ μου οἱ μεγαλύτεροι εἶναι παντρεμένοι, οἱ δύο οἱ μικρότεροι φυλάνε τὰ πρόβατα, καὶ τὸ μεγαλύτερο ἐγγόνι μου τὰ γίδια. Οἱ νύμφες μου καὶ τὰ κορίτσια τους πῆζουν τὸ γάλα καὶ κάνουν τυρὶ καὶ μυζήθρα. Καὶ οἱ δύο μεγαλύτεροι γυιοὶ μου εἶναι τεχνῖτες στὸ βούτυρο. Ὅλοι δουλεύομε καὶ ἰποτε δὲν μᾶς λείπει. Δόξα νᾶχη ὁ Θεός».

Ἐπάνω εἰς τὴν ὁμιλίαν νὰ καὶ ἔρχεται γελαστὴ ἢ ἄλλη νύμφη τοῦ γέροντος μὲ ὀλόκληρον «κοκορέτσι». Τὴν ἠκολούθει καὶ ἡ μικρὰ κόρη της μὲ χλωρὸν

τυρίον εἰς τὰς χεῖρας καὶ μὲ μίαν τσότραν πλήρη ξανθοκιτρίνου οἴνου.

Μὲ πόσῃν ὄρεξιν ἐφάγαμεν μικροὶ καὶ μεγάλοι τὸ ὥραϊον ἐκεῖνο πρόγευμά μας!

Καὶ πρῶτος ὁ μπάροπα - Μῆτρος ἔλαβε τὴν τσότραν ἀνὰ χεῖρας καὶ ἔπια μὲ τὴν εὐχὴν : « Στὴν ὑγεία σας, παιδιά μου, καὶ καλῶς ἦλθατε. Πάντα εὐτυχησμένοι ».

« Εὐχαριστοῦμε ! Νὰ ζήσης χίλια χρόνια » τοῦ ἀπαντήσαμεν ὅλοι μὲ μίαν φωνήν.

19. Τὰ πρόβατα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἠκούσθησαν σφυρίγματα καὶ κωδωνίσματα.

Ὀλόκληρα ποίμνια ἤρχοντο κατ' εὐθειαν εἰς τὴν πηγὴν, ἣ ὁποία ἔρρεεν εἰς τὴν ρίζαν τῆς πλατάνου.

Προεπορεύετο μέγας καὶ δασύμαλλος κριὸς μὲ στρεπτὰ κέρατα καὶ μέγαν κώδωνα εἰς τὸν λαιμόν. Ὁπισθεν ἠκολούθουν τὰ τετρακόσια καὶ πλέον πρόβατα καὶ τελευταῖος ὁ βοσκὸς, ἐν ὑψηλὸν καὶ ξανθὸν παλληκάρι μὲ τὸ ὄπλον εἰς τὸν ὄμων. Πλησίον του ἤρχοντο καὶ δύο μεγάλοι καὶ ἄγριοι κύνες ὡς θηρία. Ἡμεῖς μόλις τοὺς εἶδαμεν ἐφοβήθημεν. Ὁ γέρο-Μῆτρος ὁμως μᾶς ἐνεθάρρυνε. Καὶ ἀμέσως μὲ χαϊδευτικὴν φωνὴν ἐφώνησε : « Μοῦργο! Μπάλιο!» Καὶ ἐκεῖνοι ἀμέσως ἐνόησαν τοὺς λόγους τοῦ κυρίου των, καὶ μὲ κεφαλὴν ἐσκυμμένην καὶ τὴν οὐρὰν σειομένην, ἐπέστρεψαν πλησίον τῶν προβάτων.

Ὁ βοσκὸς ἔρριψεν ἐπὶ καθαρῶν πλακῶν ἄλας, τὸ

ὁποῖον τὰ πρόβατα μὲ μεγάλην ὄρεξιν ἔφαγον καὶ κατόπιν τὰ ὠδήγησεν εἰς σκιερὸν μέρος διὰ νὰ ἀναπαυθοῦν καὶ νὰ ἀναμασήσουν τὴν τροφήν των.

«Ὅταν δροσίση, θὰ πᾶνε πάλι νὰ βοσκήσουν», μᾶς εἶπε μία ἀπὸ τὰς νύμφας τοῦ γέροντος. «Αὐτὰς τὰς ἡμέρας θὰ τὰ κουρέψωμε. Μᾶς χρειάζεται τὸ μαλλί. Ἔχομε δύο ἀργαλειούς· ὑφαίνομε κουβέρτες, χαλιά, φανέλλες καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα, ἄλλα διὰ τὸν ἑαυτόν μας καὶ ἄλλα διὰ νὰ τὰ πωλήσωμε».

Ἐπάνω εἰς τὴν ὀμιλίαν νὰ καὶ ὁ παραγουῖδς μὲ τὸν ὀβελίαν ροδοκόκκινον, καλοψημένον, εὐωδιάζοντα.

20. Ἡ τράπεζα.

«Σήμερα θὰ φᾶμε κλέφτικα» λέγει ὁ γέρον, καὶ διέταξε νὰ φέρουν τρυφερὰ κλαδία μύρτου καὶ σκοίνου καὶ τὰ ἔστρωσαν πλησίον τῆς πηγῆς, εἰς τὴν πυκνὴν σκιὰν τῆς πλατάνου. Ὁ μεγαλύτερος υἱὸς ἔκοψεν εἰς τεμάχια τὸ ἄρνιον καὶ τὰ ἔθεσεν ἐπάνω εἰς τὰ δροσερὰ καὶ καθαρὰ κλαδία, καὶ μία ἀπὸ τὰς νύμφας ἔφερεν ὀρεκτικὴν καὶ παχεῖαν γιαούρτην.

Αἱ ὀμιλῖαι ἔπαυσαν πλέον. Τὰ στόματα τώρα εἶχον ἄλλην ἐργασίαν. Ἡ τσότρα ἔκαμνε κύκλον ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. Ἡμεῖς τὰ παιδιά ἐπίναμεν ἀπὸ τὴν πηγὴν δροσερὸν ὕδωρ.

Μετὰ τὸ γεῦμα ἤρχισαν τὰ ἄσματα καὶ ὁ χορός. Πρῶτος ἐσηκώθη ὁ γέρον καὶ τὸν ἔσυρεν ὡς νὰ ἦτο εἴκοσιν ἐτῶν παλληκάρι, ἐνῶ μία ἀπὸ τὰς νύμφας του μὲ γλυκυτάτην φωνὴν ἐτραγουδοῦσε :

«Γιὰ δὲς λεβέντη πῶχομε καὶ σέρνει τὸ χορό μας·
Ἄσπρος αὐτὸς κι ἄσπρα φορεῖ, μὰ τ᾿ἄσπρα δὲν τοῦ
[μοιάζουν·
Τοῦ πρέπουνε τὰ κόκκινα, τοῦ πρέπουν τὰ γαλάζια·
Ὁλόρθος πύργος φαίνεται, ἴσιος σὰν κυπαρίσσι».

Ἔτσι ἐγένεον καὶ ὅλοι ἐφώναζον μὲ χαράν. Νὰ
μᾶς ζήσης, παπποῦ».

Ἐπειτα ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ γέροντος ἐτρα-
γούδησε :

«Ἐχετε γειὰ ψηλὰ βουνὰ καὶ κάμποι μὲ τὰ ρόδα,
δροσιὲς μὲ τὰ χαράματα, νύχτες μὲ τὸ φεγγάρι,
καὶ σεῖς, μορὲ κλεφτόπουλα, πὺν εἶστε παλληκάρια,
δὲν σᾶς τρομάζει ὁ πόλεμος, πηδᾶτε σὰ λιοντάρια».

Ἐπειτα ἐτραγούδησε καὶ ὁ μικρότερος :

«Βασίλη, κάτσε φρόνιμα νὰ γίνης νοικοκύρης,
γιὰ ν' ἀποχτήσης πρόβατα, ζευγάρια καὶ γελάδες,
χωριὰ κι ἄμπελοχώραφα, κοπέλια νὰ δουλεύουν».
— «Μάνα μου, γὼ δὲν κάθουμαι νὰ γίνω νοικοκύρης,
νὰ κάμω ἄμπελοχώραφα, κοπέλια νὰ δουλεύουν
καὶ νᾶμαι σκλάβος τῶν Τουρκῶν, κοπέλι στοὺς ἀγάδες.
Φέρτε μου τᾶλαφρὸ σπαθὶ καὶ τὸ βαριὸ τουφέκι
νὰ πεταχτῶ σὰν τὸ πουλὶ ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
νὰ πάρω δίπλα τὰ βουνά, νὰ περπατᾶω λόγγους,
νὰ βρῶ λημέρια τῶν κλεφτῶν, γιατάκια καπετάνιων
καὶ νὰ σφυρίζω κλέφτικα, νὰ σμίξω τοὺς συντρόφους
πὺν πολεμοῦν μὲ τὴν Τουρκιὰ καὶ μὲ τοὺς Ἀρβανίτες».
Πουρνὸ φιλεῖ τὴ μάνα του, πουρνὸ ξεπροβοδιέται.

«Γειά σας, βουνά, μὲ τοὺς γκρεμούς, λαγκάδια μὲ τὶς
πάχνες».

«Καλῶς το τ' ἄξιο τὸ παιδί καὶ τ' ἄξιο παλληκάρι».

Ἔπειτα ὅλοι μαζί ἐτραγοῦδησαν :

Καλότυχα εἶναι τὰ βουνά, ποτέ τους δὲ γερνᾶνε,
τὸ καλοκαίρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα ἄσπρα
καὶ καρτεροῦν τὴν ἄνοιξη, τ' ὁμορφο καλοκαίρι
νὰ μπουμπουκιάσουν τὰ κλαριά, ν' ἀνοίξουνε τὰ δέντρα,
νὰ βγοῦν οἱ στάνες στὰ βουνά, νὰ βγοῦν οἱ βλαχοποῦλες
καὶ τὰ μικρὰ βλαχόπουλα λαλώντας τὶς φλογέρες.

21. Ἡ ἀναχώρησις.

Ἡ διασκέδασις ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ ἀπογεύ-
ματος.

Ὅταν ἐπλησίαζε νὰ δύση ὁ ἥλιος, ὁ μπάριπα-
Μῆτρος μᾶς ᾠδήγησεν εἰς τὰ διάφορα διαμερίσματα
τοῦ κτήματος. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ἐπεσκέφθημεν τὸ μέ-
ρος, ὅπου αἱ νύμφαι τοῦ γέροντος ἤμελγον τὸ γάλα
καὶ τὸ ἔθետον εἰς καθαρῶτατα ἀγγεῖα. Ἐκεῖ ἦσαν κρε-
μάμενα καὶ πολλὰ καλάθια πλήρη τυροῦ.

«Τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος» εἶπεν ἡ ἀδελφή
μου Ἰσμήνη γελῶσα.

Ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τοῦ γέροντος, ὁ ὁποῖος ἦτο
ἀρκετὰ μορφωμένος, μᾶς παρέστησεν ἐν ὀλίγοις πῶς
κατασκευάζεται ὁ τυρὸς καὶ τὸ βούτυρον.

Παραπλεύρως ἦτο ἰδιαιτέρον πλακόστρωτον δω-
μάτιον ἀστράπττον ἀπὸ καθαριότητα. Ἐκεῖ ἦσαν δύο
ἀργαλειοί, ὅπου ὕφαινον αἱ νύμφαι τοῦ γέροντος,
ὅταν ἐτελείωναν τὰς ἄλλας ἐργασίας των.

«Τὸ σπήλαιον τῆς Καλυψοῦς» εἶπε πάλιν ἡ ἀδελφή μου. «Μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐδῶ ὑπάρχουν δύο Νύμφαι».

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠγέρθη τῆς κλίνης της μὲ πολὺν κόπον μία γραῖα καὶ στηριζομένη εἰς τὴν ράβδον της ἤρχετο σιγᾶ-σιγᾶ καὶ μὲ τρέμοντας πόδας διὰ νὰ μᾶς χαιρετήσῃ.

«Νὰ καὶ ἡ Εὐρύκλεια!» εἶπον καὶ ἐγὼ μειδιῶν.

— «Ποιὰ Εὐρύκλεια, παιδί μου!» ἀπεκρίθη ὁ γέρον. «Αὐτὴ εἶναι ἡ Βαγγελιώ, ἡ μεγαλυτέρα μου ἀδελφή! Μένει χρόνια πολλὰ μαζί μου. Ἄπὸ τὸν καιρὸ πού ἀπέθανεν ὁ γέρος της».

Ἦτο καιρὸς πλέον ν' ἀναχωρήσωμεν. Ἀπεχαιρετήσαμεν ἐγκαρδίως τὴν φιλόξενον οἰκογένειαν, ἱπεύσαμεν ἐπὶ τῶν δύο ἵππων μας καὶ διηυθύνθημεν εἰς Τρίκκαλα.

22. Πῶς κατεστράφη ἐν ὄραϊον χωρίον.

Μετὰ τὰς ἐξετάσεις μετέβην μετὰ τῶν γονέων μου εἰς ἐν ὄραϊον καὶ δροσερὸν χωρίον, διὰ νὰ παραθερίσωμεν.

Ἦτο Ἰούλιος μῆν.

Μίαν ἡμέραν ἔπαιζον μὲ ἄλλα παιδιά εἰς τὸ δάσος, τὸ ὁποῖον ἦτο πολὺ πλησίον τοῦ χωρίου. Ἐν ἓκ τῶν παιδίων, τὸ μικρότερον, προσεπάθει μὲ πηδήματα νὰ συλλάβῃ λεπτὸν κλάδον τρυφεροῦ δενδρουλλίου.

«Προσέχετε, παιδιά μου, νὰ μὴ βλάπτετε τὰ

δένδρα, ἐφώναξεν εἰς ἡμᾶς ἐβδομηκοντούτης γέρον, καθήμενος εἰς τὴν ρίζαν ὑψηλῆς δρυός. «Τὰ δένδρα εἶναι οἱ καλύτεροι φίλοι μας».

—«Φίλοι μας τὰ δένδρα;» ἠρώτησε μὲ ἔκπληξιν εἰς μικρὸς φίλος μου.

—«Ναί, ναί, παιδιά μου. Καὶ ὄχι μόνον φίλοι, ἀλλὰ καὶ εὐεργέται. Ἄν ἔχετε εὐχαρίστησιν, καθήσατε ἐδῶ πλησίον μου νὰ ἀναπαυθῆτε ὀλίγον καὶ νὰ σᾶς διηγηθῶ καὶ μίαν σύντομον ἱστορίαν».

Ἔολοι μας ἐτρέξαμεν μὲ χαρὰν καὶ ἐκαθίσαμεν. Ὁ γέρον ἐξηκολούθησε.

«Πρὸ τεσσαράκοντα περιῶπων ἐτῶν ἤμην διδάσκαλος ἑνὸς χωρίου, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀληθῆς μικρὸς παράδεισος.

»Τὸ χωρίον ἐκεῖνο ἔκειτο εἰς τοὺς πρόποδας ἑνὸς ὄρους καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν πυκνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς δάσους. Τὰ δένδρα ἐκάλυπτον τοὺς βράχους, τὰ ρεύματα, τὰς χαράδρας καὶ τὰς ἄλλας κοιλότητας τοῦ ὄρους καὶ ἀνῆρχοντο μέχρι τῆς κορυφῆς.

»Οἱ λευκοὶ οἰκίσκοι τοῦ χωρίου ἐπρόβαλλον διὰ μέσου τῶν δένδρων καὶ ἀπετέλουν μαγευτικὸν θέαμα· τὴν ἀνοιξιν τὸ χωρίον ὀλόκληρον εὐωδίαζεν ἀπὸ τὰ ἄνθη, τὰ ὁποῖα σωρηδὸν ἐπιπτον ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας. Παντοῦ ἐκελάρουζον ὕδατα διαυγῆ καὶ κατάψυχα.

»Τὸ θέρος τὸ δάσος ἐμετρίαζε πολὺ τὴν θερμότητα τῶν ἀνέμων. Ἡ κατάξηρος γῆ ἐδροσίζετο ἀπὸ τὰ ἀφθονα ὕδατα τῶν πηγῶν. Πολλὰ εὐποροὶ οἰκογένειαι ἤρχοντο ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ παρεθέριζον ἐκεῖ.

»Τί εἶναι πυρετός δὲν ἠξεύραμεν. Ὅλοι εἴμεθα παιδοί, ροδοκόκκινοι, ὄλοι ὑγιεῖς καὶ καλόκαρδοι. Ὁ καθαρὸς ἀήρ τῆς ἐξοχῆς ἔδιδεν ὑγίαν εἰς τὰ σώματα καὶ ἡμερότητα εἰς τὰς ψυχὰς μας. Τὸ καταπράσινον χροῶμα τῶν δένδρων, τὰ γλυκὰ κελαδήματα τῶν πτηνῶν, τὸ κελάρυσμα τῶν ρυακίων, ὅλη ἐκείνη ἢ ὠραιότης τῆς φύσεως ἐξηυγένιζε τὰς καρδίας τῶν χωρικῶν καὶ ἐνέπνεε τὸ σέβας πρὸς τὸν μέγαν Δημιουργὸν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς τὰ δένδρα, πρὸς τὰ ζῷα.

»Πάντες οἱ κάτοικοι ἦσαν εὐτυχεῖς. Δὲν ὑπῆρχεν οἰκογένεια νὰ μὴ ἔχη ἄφθονα ὅσα ἐχρειάζετο. Ὅλοι αἱ οἰκίαι ἦσαν πλήρεις σίτου, ἀραβοσίτου, ὀπωρικῶν, οἴνου, ἐλαίου, βουτύρου, τυροῦ καὶ διαφορῶν ἄλλων πραγμάτων.

«Ὅπως ἦτο δροσερὸν τὸ θέρος, οὕτω καὶ ὁ χειμῶν ἦτο μαλακός. Δὲν ἦσθάνομεθα τὸ ψῦχος, διότι τὰ δένδρα ἠμπόδιζον τοὺς παγεροὺς ἀνέμους νὰ πνέουν μὲ ὀρμὴν εἰς τὸ χωρίον μας. Ἐπίσης τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν δὲν ἔρρεον ὀρμητικῶς. Εὐρισκὸν ἐμπόδιον τοὺς χονδροὺς κορμούς τῶν δένδρων, τοὺς λεπτοὺς κλάδους καὶ τὰ φύλλα, τὰ ὅποια ἐκάλυπτον τὸ ἔδαφος. Τὰ ὕδατα διεσκορπίζοντο εἰς πολλὰς λεπτὰς διακλαδώσεις καὶ εἰσῆρχοντο εἰς τὸ ἔδαφος, τὸ ὅποῖον τὰ ἀπερρόφα ὡς ἀληθῆς σπόγγος.

»Ἐκτὸς τούτου τὸ δάσος παρεῖχεν εἰς τοὺς χωρικοὺς ἄφθονον καύσιμον ὕλην, ἢ ὅποια ἐθέρμαιναν αὐτοὺς κατὰ τὰς ψυχρὰς ἡμέρας καὶ νύκτας τοῦ χειμῶνος.

»Ἄλλ' ἡμέραν τινὰ ἦλθον ἀνθρακοποιοὶ εἰς τὸ χωρίον.

— «Τί τὸ θέλετε τὸ ἄχρηστον αὐτὸ δάσος;» εἶπον εἰς τοὺς χωρικοὺς. «Δὲν βλέπετε πόσους ἀγροὺς καταλαμβάνει; Δὲν σκέπτεσθε πόσα χρήματα χάνετε; Κόψατε καὶ μεταβάλατε αὐτὸ εἰς ἄνθρακας καὶ τότε πλοῦτος ἄφθογος καὶ εὐτυχία μεγάλη θὰ ἔλθῃ εἰς τὸ χωρίον σας».

»Οἱ χωρικοὶ ἐπίσθησαν καὶ ἤρχισαν ἀμέσως νὰ κόπτουν τὰ δένδρα καὶ νὰ τὰ μεταβάλλουν εἰς ξυλάνθρακας.

«Πρὸς Θεοῦ τί κάμνετε;» ἐφώναζον ἐγώ, ἐφώναζον οἱ γέροντες. «Θὰ καταστρέψητε τὸ χωρίον. Θὰ μᾶς πνίξουν τὰ ποτάμια. Τὸ θέρος θὰ μᾶς ψήσῃ ὁ φοβερός καύσων. Τὸν χειμῶνα θὰ παγώσωμεν ἀπὸ τὸ ψῦχος».

»Ἀλλὰ ποῖος νὰ μᾶς ἀκούσῃ! Ὅσον περισσότερα χρήματα ἐλάμβανον αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς ξυλάνθρακας, τοὺς ὁποίους ἐπώλουν, τόσον περισσότερον ἐδούλευεν ὁ σκληρὸς πέλεκυς καὶ ἔκοπτε καὶ ἐκρήμνιζε τὰ ὑψηλὰ δένδρα.

»Ὁ μαγευτικὸς πράσινος πέπλος, ὁ καλύπτων τὸ ὄρος ἐξηφανίσθη μὲ τὸν καιρὸν, καὶ τὴν ὠραίαν, τὴν καταπράσινον ἐπιφάνειαν διεδέχθη ἡ γεροντικὴ ὄψις τοῦ ὄρους, γεμάτη ἀπὸ ρυτίδας, σχισμάς, φάραγγας καὶ βράχους.

»Καὶ ὡς νὰ μὴ ἤρκει ὅλη αὐτὴ ἡ καταστροφὴ, ἤρχισε καὶ ἄλλη ἀπὸ τὴν φωτιάν. Φωτιάν ἤναπτον οἱ γεωργοὶ διὰ νὰ ἀνοίξουν χωράφια, φωτιάν οἱ ποιμένες διὰ νὰ φυτρώσῃ ἄφθονον χόρτον διὰ τὰ ζῳάτων.

»Ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε ἡ βλάστησις ἀνεπτύσσετο μὲ

τόσην ζωήν, μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐβασίλευεν ἐρήμωσις καὶ καταστροφή.

»Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν δὲν εὗρισκον πλέον κα-
νὲν ἐμπόδιον, καὶ ἐκυλίοντο ὀρμητικῶς ἀπὸ τὰς
πλευρὰς τοῦ ὄρους. Ἐξέπλυνον ὀλίγον κατ' ὀλίγον
τὸ λεπτὸν στρῶμα τῆς φυτικῆς γῆς, τὸ ὁποῖον ἐκά-
λυπτε τὴν πετρώδη ἐπιφάνειαν τοῦ ὄρους.

»Ὅτε ὑπῆρχε τὸ δάσος, τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν
ἀπεροφῶντο ὑπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ συνηθροίζοντο εἰς
ὑπογείους δεξαμενάς· καὶ ἐκεῖθεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον
ἐξεχύνοντο διὰ πολλῶν πηγῶν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ
ὄρους.

»Τώρα ἔτρεχον πρὸς τὰ κάτω ὀρμητικῶς, ἐσχη-
μάτιζον χειμάρρους, ἐσχημάτιζον ξηροποτάμους, πα-
ρέσυρον λίθους μεγάλους, ἀνέσκαπτον τοὺς κάτω
ἀγρούς καὶ ἐκάλυπτον αὐτοὺς διὰ χαλίκων, τοὺς ὁ-
ποίους παρέσυρον ἀπὸ τὸ ὄρος.

»Αἱ εὐεργετικαὶ πηγαὶ ἐξηφανίσθησαν. Τὰς διε-
δέχθησαν οἱ καταστρεπτικοὶ χεῖμαρροι. Τὴν δροσε-
ρὰν αὖραν τῆς ἀνοίξεως διεδέχθη ὁ καυστικὸς ἀνε-
μος. Τὸν χειμῶνα ὁ παγερὸς βορρᾶς ἔπνεεν ὀρμη-
τικὸς. Δὲν τὸν ἠμπόδιζον πλέον οἱ ἀναρίθμητοι χον-
δροὶ κορμοὶ τῶν δένδρων. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου
ἦσαν δυστυχεῖς. Τὸ θέρος ἐφλέγοντο ἀπὸ τὴν τρο-
μερὰν θερμότητα. Τὸν χειμῶνα ἐπάγωναν ἀπὸ τὸ φο-
βερὸν ψῦχος. Οὔτε προϊόντα εἶχον πλέον, οὔτε χρή-
ματα. Ἡ πείνα καὶ ἡ δυστυχία ἐβασάνιζον αὐτούς.
Ἐπείνων καὶ ἐκρῶνον. Μετενόησαν διὰ τὴν πρᾶ-
ξίν των, ἀλλ' ἦτο ἄργά πλέον. Ἐγὼ μετ' ὀλίγον και-
ρὸν μετετέθην εἰς ἄλλο χωρίον».

— «Καὶ τί ἀπέγεινε τὸ χωρίον ἐκεῖνο ;» ἠρώτησα τὸν σεβαστὸν διδάσκαλον.

— «Λεῖπω πολλὰ χρόνια ἀπ' ἐκεῖ, παιδιά μου. Ἐπὸ τότε δὲν ἐλεσεκέφθην τὸ χωρίον. Ἐμαθον ὅμως ὅτι τὸ πάθημα τοὺς ἔγινε μάθημα. Καὶ ὅτι ἐφρόντισαν νὰ ἀναδασώσουν τὸ χωρίον των καὶ νὰ εὐτυχήσουν πάλιν. Καὶ τώρα εἶναι καιρὸς νὰ ἐπιστρέψητε πλέον εἰς τὰς οἰκίας σας. Πλησιάζει μεσημβρία.

» Ἐπειτα σήμερον θὰ ἔχωμεν μεγάλην θερμότητα. Δὲν ἀκούεται μὲ πόσῃ ὄρεξιν οἱ ζίζικες ἔχουν ἀρχίσει τὴν μονότονον μουσικὴν των ;»

Ἦγέρθημεν νὰ ἀναχωρήσωμεν. Ἐφιλήσαμεν τὴν χεῖρα τοῦ διδασκάλου καὶ τὸν εὐχαριστήσαμεν διὰ τὰς καλὰς συμβουλὰς του.

23. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δάση.

Ἄγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
κάθε ἀγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο !
Ποῦ καλύτερον ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε ἔς στήν πλάσι
καὶ πιστότερο φίλο ;

Μὲ ὀλίγο νεράκι, λίγο χῶμα κι ἀέρα
ξεφυτρώνουν, βλαστάνουν καὶ τὸν κόσμον στολίζουν
καὶ σὲ μᾶς, ὅ,τι ἔχουν, καὶ σὲ μᾶς νύχτα μέρα,
τῇ ζωῇ τους χαρίζουν.

Ξεκουράζει τὰ μάτια τὸ γλυκὸ τους τὸ χῶμα
Μεσ' ἔς τοῦ ἡλίου τῇ λαύρα μᾶς δροσίς' ἢ σκιά τους,
οἱ καρποί τους μᾶς τρέφουν, δίνει σφρίγγος ἔς τὸ σῶμα
τὸ ἀγνὸ τ' ἄρωμά τους.

“Όταν μέσα ἔς τὰ δάση τὸ νερὸ μουρμουρίζει
καὶ γλυκὰ ψιθυρίζει μέσ’ τὰ φύλλα ἢ αὔρα,
ἢ θλιμμένη ψυχὴ μας ἀνασαίνει, ἐλπίζει,
δὲν τὰ βλέπει ὅλα μαῦρα.

Ναί! Μειδιάμα εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸ λουλουδι,
π’ ὄλο δρόσο καὶ χάρι μέσ’ ἔς τὸν κῆπο προβάλλει·
ὦ! κανὲν ἄλλο πλάσμα, ὦ! κανένα τραγοῦδι
δὲν τὸ φθάνει ἔς τὰ κάλλη.

Τ’ ἄνθη μόνο τῆς λύπης, τῆς χαρῆς μας γνωρίζουν.
Στὴ γιορτῆ μας ἓν ἄνθος λέει ἀγάπης τραγοῦδια
καὶ ἔς τοῦ γάμου τὴν ὥρα λεμονιάς μᾶς στολίζουν
μυρωμένα λουλουδία.

Κι ὅταν πάλι τὰ μάτια κουρασμένα μᾶς κλείσουν,
ἄνθη πάλι σκεπάζουν τὸ πτωχὸ μας τὸ σῶμα
καί, πιστὰ ἔς τὴν ἀγάπη, ἄνθη πάλι θ’ ἀνθίσουν
ἔς τοῦ κορμοῦ μας τὸ χῶμα.

Κι ἐνῶ, ὅσοι μ’ ἀγάπην μᾶς κυττάζουν δῶ πέρα,
μοναχοὺς εἰς τὸ μνῆμα θὰ μᾶς ἔχουν ἀφήσει,
εἰς τὸν τάφο μας πάνω θὰ θρηνηῖ νύχτα-μέρα
θλιβερὸ κυπαρίσσι.

Ἄγαπᾶτε τὰ ἄνθη, ἀγαπᾶτε τὰ δάση,
κάθε ἀγνὸ λουλουδάκι, κάθε πράσινο φύλλο!
Ποῦ καλύτερον ἄλλο θὲ νὰ βρῆτε ἔς τὴν πλάσι
καὶ πιστότερο φίλο;

24. Ἡ ἀνατροφή τῶν πτηνῶν.

Τὴν ἀνοιξιν τὰ πτηνὰ ἐτοιμάζουν τὰς φωλεάς των. Κτίζουν αὐτὰς μὲ πολλὴν τέχνην καὶ μὲ πολλὴν νοημοσύνην. Ἐκλέγουν τὸν κατάλληλον τόπον, συλλέγουν φρύγανα, ἄχυρα, βρύα, χόρτα, φύλλα, πτερά, τρίχας καὶ μαλλία. Πλέκουν δι' αὐτῶν τὴν φωλεάν των, τὴν κτίζουν εὐρύχωρον, ὅσον ἀρκεῖ δι' αὐτά, καὶ δίδουν εἰς αὐτὴν τὸ σχῆμα, τὸ ὁποῖον χρειάζεται. Ἀφήνουν μικρὰν ὀπήν, ἢ ὁποῖα μόλις χωρεῖ αὐτὰ νὰ ἐμβαίνουν καὶ νὰ ἐκβαίνουν. Στρώνουν τὸ ἔδαφος αὐτῆς μὲ φύλλα, τρίχας, καὶ μαλλία, καὶ ἐκεῖ τὸ θηλυκὸν γεννᾷ τὰ αὐγά του. Ἐπειτα κάθεται ἐπάνω εἰς αὐτά, τὰ σκεπάζει μὲ τὰς πτέρυγας του καὶ τὰ θερμαίνει.

Εἰς τὸ κλώσσημα συνήθως λαμβάνει μέρος ὄχι μόνον τὸ θηλυκόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρσενικόν· τότε δὲ καὶ οἱ δύο σύντροφοι κλωσσοῦν διαδοχικῶς τὰ αὐγά.

Μὲ πόσην φροντίδα καὶ ἀγάπην οἱ γονεῖς φροντίζουν διὰ τὰ αὐγά των! Μόνον κίνδυνος μεγάλος δύναται νὰ ἀναγκάσῃ τὴν μητέρα ν' ἀφήσῃ τὰ αὐγά της. Καὶ τότε ὅμως δὲν φεύγει, ἀλλὰ ρίπτεται μὲ μανίαν ἐπὶ τοῦ ἀγτιπάλου καὶ μάχεται μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς διὰ νὰ σώσῃ τὸν θησαυρόν της. Ἡ ἐπίμονος αὐτῆ ἀφοσίωσις παρατηρεῖται εἰς ὅλα τὰ πτηνά.

Διὰ τῆς σταθερᾶς θερμοκρασίας, τὴν ὁποῖαν παρέχει τὸ μητρικὸν σῶμα, τὸ πτηνὸν σχηματίζεται ἐντὸς τοῦ αὐγοῦ καὶ βαθμηδὸν γίνεται τέλειον· τότε σχίζει τὴν μεμβράνην, ἢ ὁποῖα περιεκάλυπτεν ἀπὸ

μέσα τὸ αὐγόν, κτυπᾷ εἰς τὸ κέλυφος, δι' ἑνὸς δὲ προσκαίρου ὀδόντος, εὕρισκομένου εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ράμφους, κατορθώνει νὰ σπάσῃ τὸ κέλυφος, καὶ νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν ἔξω κόσμον.

»Τὴν δεκάτην ἕκτην ἡμέραν,» λέγει ὁ Γάλλος Μισελέ, περιγράφων τὴν γέννησιν ἑνὸς καναρινίου, «τὸ κέλυφος ἐχωρίσθη εἰς δύο, εἶδα νὰ ἔρπουν εἰς τὴν φωλεὰν μικραὶ πτέρυγες χωρὶς πτερά, μικροὶ πόδες, κάτι τὸ ὁποῖον προσεπάθει ν' ἀποσπασθῇ τελείως ἀπὸ τὸ περίβλημά του. Ὁλόκληρον τὸ σῶμα ἦτο μία μεγάλη κοιλία σχεδὸν σφαιρική. Ἡ μήτηρ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, τὸν τράχηλον τεντωμένον, τὰς πτέρυγας τρεμούσας παρετήρει τὸ τέκνον της καὶ ἐμὲ ἐπίσης, ὡσὰν νὰ ἔλεγε: «Μὴ μὲ πλησιάζης!» Ἐκτὸς μικρῶν πτίλων, τὰ ὁποῖα ὑπῆρχαν εἰς τὰς πτέρυγας καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν, τὸ λοιπὸν σῶμα τοῦ νεογεννήτου ἦτο ἐντελῶς γυμνόν.

»Τὴν πρώτην ἡμέραν ἡ μήτηρ ἔδωκεν εἰς τὸ μικρὸν τέκνον της μόνον νερὸν νὰ πῖν, ἐκεῖνο δὲ ἤνοιγεν ὅσον ἠδύνατο τὸ στόμα. Ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρόν, διὰ νὰ ἀναπνέῃ εὐκολώτερον τὸ μικρὸν καναρινίον, ἡ μήτηρ ἀπεμακρύνετο ὀλίγον μετὰ τοῦτο ὁμως τὸ ἐσκέπαζε μὲ τὴν πτέρυγάν της καὶ τὸ ἐθώπευεν ἡσύχως.

»Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἔφαγεν, ἀλλ' ὀλίγον. Τὴν τροφήν τὴν ἔφερον ὁ πατήρ καὶ τὴν ἔδωκεν εἰς τὴν μητέρα, αὐτὴ δὲ τὴν προσέφερε μὲ μικρὰς φωνὰς εἰς τὸ νεογέννητον.

»Ἐν ὅσῳ τὸ μικρὸν ἔχει ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, ἡ μήτηρ ἀφίνει τὸν πατέρα νὰ πετᾷ ὅπου θέλει· μόλις ὁμως τὸ τέκνον ζητήσῃ τίποτε, τότε ἡ μήτηρ

μὲ τὴν γλυκυτέραν φωνὴν τῆς προσκαλεῖ τὸν πατέρα, ὃ ὁποῖος γεμίζει τὸ ράμφος του, φθάνει ἀμέσως καὶ δίδει εἰς τὴν μητέρα τροφήν, τὴν ὁποῖαν πάλιν αὐτὴ προσφέρει εἰς τὸ μικρὸν τῆς.

»Τὴν πέμπτην ἡμέραν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ μικροῦ πτηνοῦ δὲν προεξέχουν πολὺ. Τὴν πρωίαν τῆς ἕκτης ἀναφαίνονται τὰ πτερὰ κατὰ μῆκος τῶν πτερούγων, καὶ ἡ ράχις μαυρίζει· τὴν ὀγδόην τὸ τέκνον ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅταν προσκαλῆται, καὶ ἀρχίζει σιγὰ-σιγὰ νὰ λαλῇ. Ὁ πατὴρ δοκιμάζει νὰ τὸ θρέψῃ μόνος· ἡ μήτηρ ἔχει περισσοτέραν ἐλευθερίαν τότε καὶ συχνὰ ἀλουσιάζει. Συνήθως κάθηται εἰς τὴν ἄκραν τῆς φωλεᾶς καὶ παρατηρεῖ μὲ ἀγάπην τὸ τέκνον τῆς».

«Καημένη μητέρα! μετ' ὀλίγον θὰ σοῦ φύγῃ».

*
**

Μετὰ τὰς πρώτας αὐτὰς φροντίδας, αἱ ὁποῖαι σκοπὸν ἔχουν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ νεοσσοῦ, ἔρχεται ἡ ἀληθὴς ἀνατροφή, ἡ ἀνάπτυξις τῆς νοημοσύνης, ἡ διδασκαλία, διὰ τῆς ὁποίας τὸ πτηνὸν μανθάνει, γνωρίζει, ἐτοιμάζεται εἰς τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον θὰ ἀναλάβῃ μόνον, ὅταν ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τοὺς προστάτας του.

Ἡ διδασκαλία αὐτὴ δὲν εἶναι ὁμοία εἰς ὅλα τὰ πτηνὰ, ἀλλ' εἶναι πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὰς συνηθείας ἐκάστου πτηνοῦ. Ὁ νεοσσὸς τῆς ὄρνιθος, ὃ ὁποῖος σπανίως μεταχειρίζεται τὰς πτέρυγας του, πρέπει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βίου του νὰ μάθῃ νὰ περιπατῇ· εἰς τὸ ὑδροβιον πτηνὸν τὸ κολύμβημα εἰ-

ναι ἀπαραίτητον, τὸ δὲ πιητόν, τὸ ὁποῖον πετᾶ εἰς τὰ ὕψη, πρέπει νὰ γυμνασθῇ εἰς τὸ πέταγμα. Δι' ὀλίγων παραδειγμάτων θὰ καταστήσωμεν σαφέστερα τὰ πράγματα.

Τὰ αὐτὰ τῆς ὄρνιθος κλωσσοῦνται συνήθως εἰκοσι μίαν ἡμέρας, ἐνίοτε δέκα ἐννέα, σπανίως εἰκοσι τέσσαρας. Τὸ μικρὸν τότε θραύει τὸ κέλυφος τοῦ αὐγοῦ, τεντώνει τοὺς πόδας, ἐξάγει τὴν κεφαλὴν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰς πτέρυγας, μακραίνει τὸν τράχηλον, φωνάζει, καὶ μετ' ὀλίγον, μόλις ὅ ἀῆρ τὸ προσβάλλει, χώνεται κάτω ἀπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρός, στεγνώνει, σηκώνεται, βαδίζει καὶ ζητεῖ τὴν τροφήν του. Ἐπί τινος ἑβδομάδας ἔχει ἀνάγκην νὰ τὸ προστατεύῃ ἡ μήτηρ του, νὰ τὸ ὀδηγῇ καὶ νὰ τὸ προφυλάτῃ μὲ τὰς πτέρυγὰς της ἀπὸ τὸ ψῦχος.

Τὰ παπάκια ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ αὐγὸν μετὰ ἕνα μῆνα ἀφοῦ ἀρχίσῃ τὸ κλώσσημα. Μόλις δὲ ἐξέλθουν, ἡ μήτηρ τὰ ὀδηγεῖ εἰς τὸ νερόν, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς δὲν θέλουν νὰ εἰσέλθουν εἰς αὐτό. Ἡ μήτηρ ὅμως διὰ νὰ τὰ ἐνθαρρύνῃ εἰσέρχεται πρώτη, καὶ τότε ἐμβαίνουν καὶ αὐτὰ καὶ ἀρχίζουν νὰ κολυμβοῦν· δὲν ἐπανέρχονται δὲ εἰς τὴν φωλεάν των εἰμὴ μόνον τὴν νύκτα, ὅτε ζητοῦν καταφύγιον ὑπὸ τὴν μητρικὴν πτέρυγα. Οἱ νεοσσοὶ μόλις μετὰ τρεῖς μῆνας ἠμποροῦν νὰ πετάξουν.

Τὰ πρῶτα μαθήματα τοῦ πετάγματος εἰς τὰ πιητά, ὅσα πετοῦν, εἶναι συνήθως περιοργότατα. Ἡ μήτηρ πετᾶ, ὁ νεοσσὸς τότε τὴν παρατηρεῖ προσεχτικὰ, ἀνασηκώνεται ὀλίγον καὶ αὐτὸς καὶ τινάσσει τὰς πτέρυγὰς του, πάντοτε ὅμως ἐντὸς τῆς φωλεᾶς. Ἡ δυσκολία ἀρχίζει, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξέλ-

θη. Ἡ μήτηρ τὸν προσκαλεῖ, τοῦ δεικνύει τροφήν τινα, προσπαθεῖ νὰ τὸν προσελκύσῃ μὲ κανὲν ἔντομον· ὁ νεοσσὸς διστάζει ἀκόμη καὶ ἔχει δίκαιον ἄς τεθῶμεν ἡμεῖς εἰς τὴν θέσιν του. Δὲν πρόκειται νὰ κάμῃ ἔν βῆμα, ὅπως τὰ τέκνα μας ἐντὸς τοῦ δωματίου, ἀπὸ τὴν ἀγκάλην τῆς μητρὸς εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς τροφοῦ, οὔτε πρόκειται νὰ πέσῃ εἰς μαλακὰ προσκέφαλα.

Ἡ χελιδὼν, ἡ ὁποία διδάσκει τὸ τέκνον της νὰ πετᾷ ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας, μετ' ἀγωνίας τὸ ἐνθαρρύνει ἔχουσα καὶ αὐτὴ ἀνάγκην ἐνθαρρύνσεως. Ἡ μήτηρ καὶ τὸ τέκνον μετροῦν διὰ τοῦ βλέμματος τὸ ὕψος καὶ βλέπουν κάτω χαμηλὰ τὸ λιθόστρωτον. Ἐπέταξεν ὁμως τὸ μικρὸν ἀπὸ τὴν φωλεάν, πεισθὲν ἀπὸ τὰς μητρικὰς προτροπὰς ὅτι δὲν θὰ πέσῃ. Πετᾷ φοβισμένον καὶ προχωρεῖ στηριζόμενον ἀπὸ τὰς ἐνθαρρυντικὰς φωνὰς τῆς μητρὸς. Τὸ κατώρθωσεν, ἔμαθε νὰ πετᾷ!

Ἡ διδασκαλία εἰς ἄλλα εἴδη πτηνῶν γίνεται κατ' ἄλλον τρόπον. Ὁ ἀετὸς λαμβάνει τὰ μικρὰ εἰς τὴν ράχιν του καὶ πετᾷ· ὅταν δὲ προχωρήσῃ μακρὰν τῆς φωλεᾶς, διὰ κινήσεως πρὸς τὰ κάτω τὰ ἐγκαταλείπει μόνα· τότε ἀρχίζουσι νὰ πετοῦν γύρω τῆς μητρὸς των, ὅταν δὲ κουρασθοῦν, κάθηνται πάλιν εἰς τὴν ράχιν της. Τὸ μάθημα ἐπαναλαμβάνεται πολλάκις καὶ πολλὰς ἡμέρας συνεχῶς, μέχρις οὔ οἱ μικροὶ ἀετοὶ μάθουν νὰ πετοῦν. Τὰ πρῶτα ὁμως αὐτὰ μαθήματα διὰ τὸ βάδισμα, τὸ κολύμβημα, τὸ πέταγμα, δὲν ἀρκοῦν. Πρέπει τὸ πτηνὸν νὰ διδαχθῇ καὶ ἄλ-

λας πολλές λεπτομερείας τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν πείραν τῶν γονέων του.

*
* *

Ἡ διδασκαλία τῶν πτηνῶν πρὸς τὰ μικρὰ των γίνεται διὰ τῶν κινήσεων καὶ διὰ τῆς φωνῆς· συνίσταται δὲ εἰς τὸν τρόπον τῆς προμηθείας τῆς τροφῆς, τῶν κινδύνων, τῆς κατασκευῆς τῶν κατοικιῶν διὰ τὰ νεογέννητα.

Ὑπάρχουν γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν ὅτι τὰ πτηνὰ ἔχουν νοημοσύνην, καὶ τὴν μεταχειρίζονται καταλλήλως. Τὰ πτηνὰ νήσων τινῶν τοῦ μεγάλου Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ δὲν φοβοῦνται τὸν ἄνθρωπον. Πλησιάζουν τοὺς ἐκεῖ μεταβαίνοντας ταξιδιώτας. Πόθεν τοῦτο; Διότι ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος δὲν τὰ καταδιώκει.

Ἡ χελιδὼν, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι δὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ ἀπὸ ἡμᾶς, κτίζει τὴν φωλεάν της εἰς τὰ παράθυρά μας.

Εἰς τὰς θερμὰς χώρας ὅπου ὄφεις φοβεροὶ ἐνεδρεύουν τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ θραύουν τὰ αὐτὰ ἐντὸς τῶν φωλεῶν, πολλὰ πτηνὰ κτίζουν τὰς φωλεάς των πλησίον τῶν ἀνθρωπίνων κατοικιῶν, διότι ἡ παρουσία τοῦ ἀνθρώπου ἀπομακρύνει τὰ ἐρπετά.

Οὕτω τὸ πτηνὸν κανονίζει τὰς σχέσεις του πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἢ φεύγει πρὸ αὐτοῦ, ἢ τίθεται ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ὅταν κατ' ἀρχὰς συναντήσῃ τὸν ἄνθρωπον, τὸ πτηνὸν μένει ἀνύποπτον καὶ δὲν πετᾷ· ἂν ὅμως γίνῃ θῦμα τοῦ ἀνθρώπου, οἱ σύντροφοί του, οἱ ὁποῖοι διέφυγον εὐτυχῶς τὸν κίν-

δυνον, μεταδίδουν εἰς τοὺς ἀπογόνους τὸν φόβον τοῦ κυνήγοῦ, αἱ δὲ κατόπιν γενεαὶ πολλαπλασιάζουν τὰς πονηρίας καὶ τὰ μέσα τῆς σωτηρίας.

Ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῆς φωλεᾶς, ἐπίσης παρατηρεῖται διαφορὰ ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τῶν πτηνῶν. Αἱ φωλεαὶ τῶν νέων εἶναι ἀτελέστεραι καὶ κακῶς τοποθετημέναι, ἐνῶ αἱ φωλεαὶ τῶν πτηνῶν, τὰ ὅποια εἶναι μεγαλυτέρας ἡλικίας, καὶ ἔχουν περισσοτέραν πεῖραν, εἶναι τελειότεραι καὶ καλύτερον τοποθετημέναι.

26. Αἱ χελιδόνες.

Ἦλθετε; καλῶς ἦλθετε, γλυκεῖαι χελιδόνες.
Τὴν χλοερὰν αὐτῆς στολὴν ἢ φύσις θεὸς νὰ βάλῃ
τῆς ἀπουσίας σας, μικραὶ, οἱ μῆνες ὡς αἰῶνες
μ' ἐφάνησαν μέγαλοι.

ὦ χελιδόνες, σύρτε τοῦ ἔαρος τὸ ἄρμα,
τοῦ ἔαρος προάγγελοι σεῖς εἶσθε, ὦ ἀθῶναι!
τῆς τεθλιμμένης κτίσεως ὑπάρχετε τὸ χάριμα,
ὄτ' ἔρχεσθε ἐφῶναι.

Τοῦ παραδείσου ὁ Θεὸς τὰς θύρας σᾶς ἀνοίγει
καὶ εἰς τὸν κόσμον, ὦ μικραὶ, σᾶς στέλλει ἐλευθέρως,
τὰς κλείει δ' ὅταν ἐξ ὑμῶν καὶ ἡ ἐσχάτη φύγη
εἰς τοὺς γλαυκοὺς αἰθέρας.



27. Μία φωλεὰ χελιδόνων.

Ὑπὸ τὸ γεῖσον τῆς στέγης, ἀπέναντί μου, ὑπάρχει μία φωλεά.

Ἄλλοτε—πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ—τὸ λασπόχριστον καλαθάκι, τὸ κτισμένον εἰς τὸν τοῖχον μετὸς τὴν φυσικὴν κομψότητα, ἦτο τὸ κέντρον τῶν φαιδροτέρων κελαδημάτων καὶ τῆς θερμότερας στοργῆς.

Ἀπὸ τὸ χεῖλος τῆς φωλεᾶς, ὡς ἀπὸ ἐξώστην, ἐπρόβαλλον κατ' ἀρχὰς τὰ κεφαλάρια τῶν νεοσσῶν, μὲ τὰ πειναλέα στόματα.

Οἱ γονεῖς ἐπετεύγιζον ἀκούραστοι καὶ μὲ τὸ ράμφος των συνελάμβανον τὰ ἔντομα τῆς ἀτμοσφαιρας, μεταβιβάζοντες αὐτὰ εἰς τὰ στόματα τῶν μικρῶν. Οὕτω βαθμηδὸν τὰ μικρὰ ἐμεγάλωσαν, ἐδυνάμωσαν, ἔκαμαν περὰ, ἔμαθαν νὰ πετοῦν, καὶ τοῦ λοιποῦ συνώδευαν τοὺς γονεῖς των εἰς τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο κυνήγιον τοῦ ἀέρος. Καὶ ἀφοῦ ἐπλανῶντο ὅλην τὴν ἡμέραν, τρώγοντα καὶ ψάλλοντα, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐπέστρεφαν εἰς τὴν φωλεάν, εἰς τὴν καλὴν στέγην, ἣ ὁποία τὰ ἐπερίμενε, διὰ νὰ τὰ προφυλάξῃ ἀπὸ ὅλους τοὺς κινδύνους τῆς νυκτός.

Ἄλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν πολλάκις, ὅταν ἐξαίφνης ἠγείρετο ἄνεμος καὶ ὁ οὐρανὸς ἐκαλύπτετο ἀπὸ νέφη, εἰς τὴν φωλεάν εὔρισκον πάλιν ταχὺ καὶ ἀσφαλὲς καταφύγιον. Ἄς ἔβρεχεν ὅσον ἤθελε! Τὰ πουλάκια, ὅπως τὰ παιδιὰ εἰς τὸ παράθυρον, ἐπρόβαιναν εἰς τὸν ἐξώστην τῆς φωλεᾶς καὶ διεσκέδαζαν μὲ τὸ θέαμα τῆς βροχῆς. Τί ὠραία ζωὴ! Πόσον ἐφαίνοντο εὐχαριστημένοι αἱ χελιδόνες!

Ἄλλ' ἰδοῦ, τὸ φθινόπωρον ἦλθεν. Ὁ καιρὸς εἶναι ὠραῖος, ὁ ἥλιος λάμπει θερμός. Καὶ ὁμως ὁ χειμὼν ἔρχεται, ἐγγίζει... Ποῦ τὸ ἤξεύρουσιν αὐτὸ αἱ χελιδόνες; Εἰς ποῖον ἡμεροδείκτην, εἰς ποῖον βαρόμετρον τὸ εἶδον;

Ἄ, ἔχουν ἐν βαρόμετρον τέλειόν καὶ ἀλάνθαστον αἱ χελιδόνες: εἶναι τὸ Ἔνστικτον. Αὐτὸ τὰς ὁμιλεῖ, πρὶν ἀρχίσῃ ἀκόμη τὸ ψῦχος, πρὶν φανῆ ὁ χειμὼν:

— Φύγετε, φύγετε ἀπ' ἐδῶ, τὰς λέγει. Μὴ σᾶς πλανᾷ ὁ ὠραῖος αὐτὸς οὐρανός, τὰ πράσινα αὐτὰ δένδρα, ὁ γλυκὺς αὐτὸς καιρός. Ὁ χειμὼν ἔρχεται μὲ [τὴν παγωμένην του πνοήν. Μετ' ὀλίγον θὰ σκε-



Τὰ μικρὰ χελιδόνια ἐμεγάλωσαν καὶ ἔμαθαν νὰ πετοῦν (σελ. 64)

πάσῃ τὸν οὐρανὸν μὲ σύννεφα καὶ τὴν γῆν μὲ χιόνι. Θὰ ἐκδύσῃ τὰ δένδρα, θὰ μαράνη τὰ ἄνθη, καὶ θὰ παγώσῃ τὰ ἕνερά. Ἐρημία καὶ ψῦχος, ὅπου τώρα

θερμότης καὶ ζωή. Ἀλίμονον, ἂν σᾶς εὖρη ἐδῶ!
Φύγετε! Φύγετε!

Καὶ αἱ χελιδόνες ὑπακούουν. Συναθροίζονται ὄλαι, συγκροτοῦν συμβούλια, κάμνουν γυμνάσια πτήσεως, καὶ ἀπέρχονται πανστρατιᾷ. Φεύγουν πρὸ τοῦ χειμῶνος, καὶ πηγαίνουν ἐκεῖ ὅπου θὰ συναντήσουν πάλιν τὴν ἄνοιξιν, τὸν ἥλιον, τὰ ἄνθη, τὴν εὐτυχίαν. Τί μακρὸν καὶ κοπιαστικὸν ταξίδιον! Ἄλλ' ὁποῖος πλοῦτος φωτὸς καὶ θερμότητος τὰς ἀναμένει εἰς τὸ τέλος του!

Καὶ ἀπέναντί μου, ὑπὸ τὸ γεῖσον τῆς στέγης, ἡ φωλεὰ τῶν χελιδόνων ἀπομένει ἔρημος.

Καὶ πόσαι ἄλλαι μαζί της! Εἰς πᾶν βῆμα θὰ συναντήσω τὰ μικρὰ αὐτὰ ἐρείπια νὰ μοῦ λέγουν ἀπὸ τὴν χαίνουσαν ὀπὴν των: «Ὁ χειμὼν ἔρχεται!»

Ὅποια μελαγχολία! Πόσας σκέψεις διεγείρει ἡ ἐγκαταλελειμμένη φωλεὰ! Αἱ φαιδραὶ χελιδόνες μὲ ἄφησαν μόνον μὲ τὸν χειμῶνα.

Ἄλλ' εἰς τὸ βάθος ὑπάρχει ἡ ἐλπίς. Αἱ χελιδόνες θὰ ἐπιστρέψουν. Καὶ μίαν ἡμέραν, ἐνῶ ἴσως ἀκόμη θὰ κάμνη ψῦχος, ἡ ἐγκαταλελειμμένη φωλεὰ θὰ ἐπανεύρη τοὺς πτερωτοὺς της κατοίκους, θὰ μειδιάσῃ, θὰ φαιδρυνθῆ, καὶ θὰ μοῦ εἶπῃ μὲ κελαδήματα: «Ἡ ἄνοιξις ἔρχεται!».

Οἱ ποιηταὶ ὄλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὄλων τῶν αἰώνων ἐχαιρέτισαν μὲ χαρὰν τὴν χελιδόνα ἐρχομένην, καὶ φεύγουσαν τὴν ἀπεχαιρέτισαν μὲ λύπην. Πόσοι στίχοι περιύπτανται εἰς τὸν νοῦν μου, ἐνῶ βλέπω ἀπέναντί μου τὴν φωλεάν! Ἄλλ' ἐξ ὅσων γνωρίζω, μοῦ ἀρέσκει περισσότερο ἢ φιλέλλην καὶ ποιητικωτάτη ἐκείνη χελιδὼν τοῦ γάλλου ποιητοῦ Θεοφίλου

Γκωτιέ, ἡ ὁποία λέγει πρὸς τὰς συντρόφους της: «ὦ, τί εὖμορφα πού εἶναι εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐπάνω εἰς τὴν γηραιὰν Ἀκρόπολιν! Κάθε χρόνον πηγαίνω ἐκεῖ καὶ κτίζω τὴν φωλεάν μου εἰς τὰς μετόπας τοῦ Παρθενῶνος. Καὶ ἐπάνω εἰς τὸ γεῖσον τοῦ ναοῦ ἡ φωλεά μου σκεπάζει τὴν τρύπαν μιᾶς σφαίρας τηλεβόλου».

23. Μάιος.

Ἦλθεν ὁ Μάιος.

Μεγάλη ἑορτὴ εἰς τὸν δροσερὸν καὶ ἀνθοστόλιστον κήπον. Ἄνθη εἰς τὰ δένδρα, ἄνθη εἰς τοὺς θάμνους, ἄνθη εἰς τὴν χλόην, ἄνθη παντοῦ. Τὰ χρώματα συνδυάζονται ἑναρμονίως μὲ τὰ ἀρώματα. Αἱ κατακκόκιναι παπαροῦναι ἀδελφώνονται μὲ τὰς λευκὰς μαργαρίτας, καὶ τὸ βαρὺ ἄρωμα τῶν κρίνων μὲ τὴν λεπτὴν εὐωδίαν τῶν ρόδων. Καὶ ἡ πρωινὴ δρόσος κατακοσμεῖ τὰ φύλλα καὶ τὰ πέταλα μὲ ἀδάμαντας, μὲ τοὺς ὁποίους παίζουσι φαιδρῶς αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου.

Εἰς τὴν καθαρὰν, τὴν γαλανήν, τὴν εὐώδη ἀτμόσφαιραν τοῦ κήπου πετοῦν ἀναρίθμητα ἔντομα καὶ πτηνά, βομβοῦντα, τερετίζοντα, κελαδοῦντα. Ἡ συναυλία τῶν ἢ πανηγυρικὴ συμπληροῖ τὴν ὄψιν τοῦ κήπου τὴν ἑορτάσιμον ἄντὶ τῶν ἀφώνων ἀνθέων, τὰ ὁποῖα κοιτάζουν μὲ ἀγάπην καὶ θαυμασμόν, ψάλλουσι τὰ πτηνὰ τὸν ὕμνον τοῦ Μαΐου. Καὶ ἐνῶ πετοῦν μὲ κελαδήματα, πλησιάζουσι τὰ ἄνθη, ὡς διὰ νὰ αἰσθανθοῦν αὐτὰ τὴν εὐωδίαν τῶν, ὡς διὰ ν' ἀκούσῃ ἐκεῖνα τὸ ᾄσμα τῶν.

Καὶ λέγουν τὰ ἄνθη πρὸς τὰ πτηνά :

«Σᾶς ζηλεύομεν καὶ σᾶς μακαρίζομεν. Πόσον εἶσθε εὐτυχημένα, πὺ ἔχετε λάρυγγα μουσικὸν καὶ ἠμπορεῖτε νὰ τονίζετε ᾄσματα πρὸς τὸν Δημιουργόν μας! Ἡμεῖς εὐωδιάζομεν καὶ αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν ὅ,τι αἰσθανόμεθα μὲ ᾄσματα.

Καὶ ἀπαντοῦν τὰ πτηνὰ πρὸς τὰ ἄνθη :

«Ἡ εὐωδία σας ἐκφράζει τὰ αἰσθήματά σας. Ἡμεῖς προσευχόμεθα μὲ ᾄσματα εἰς τὸν μέγαν αὐτὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ! Ἀλλὰ σεῖς εἶσθε τὰ θυματήρια, ἐκ τῶν ὁποίων ἐκπέμπεται πρὸς τὸν οὐρανόν, μαζὶ μὲ τὴν προσευχὴν, ἡ εὐωδία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης!

Καὶ τὸ ἄγνόν παιδίον τὸ ὁποῖον ἔρχεται τὴν πρωινήν ἐκείνην ὥραν, διὰ νὰ δρέψῃ τὰ ἄνθη τοῦ Μαΐου, ἀκούει, ἐννοεῖ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθέων καὶ πτηνῶν καὶ λέγει :

«Ναί, ὁ κῆπος αὐτὸς εἶναι ναός, εἰς τὸν ὁποῖον δοξάζεται καὶ ὑμνεῖται ὁ Δημιουργός. Σήμερον εἶναι ἡ μεγίστη τῶν ἑορτῶν. Ἐορτάζει ἡ φύσις! Τὰ πτηνὰ διηγοῦνται τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ θυματήρια τῶν ἀνθέων ἐκπέμπουν πρὸς Αὐτὸν τὸν λιβανωτὸν τῆς λατρείας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης!

29. Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν.

Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν! Ἡ λάλος χελιδὼν τὴν φωλεάν της πάλιν εἰς στέγην τὴν ζητεῖ, τὸ νύκτιόν της ᾄσμα τονίζ' ἡ ἀηδών, κα' ὁ εὐχαρὶς σπουργίτης εἰς δάση περπατεῖ,

Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν! Ἡ φύσις μειδιᾷ,
μὲ τάπητα ἀνθέων στολίζεται ἡ γῆ,
ὁ ὄυαξ κελαρῶζει φυλλιᾶζουν τὰ κλαδιά,
καὶ ὠραία ἀνατέλλει ὡς νύμφη ἡ αὐγή.

Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν! Εἰς ἄκρας τῶν βουνῶν
ιδέτε πῶς ὁ γέρον χειμῶν ἀναχωρεῖ!
Ἀκούετε πῶς ψάλλουν τὰ σμήνη τῶν πτηνῶν;
Ἀνοίξατε τὰς θύρας τὸ ἔαρ προχωρεῖ.

Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν! Ἐλθέ, ἐλθέ, ταχύ.
ὦ πόσον ἡ μορφὴ σου μᾶς εἶναι θελκτική!
Εἰς τὴν ἐπάνοδόν σου ἡ φύσις εὐτυχεῖ!
μὲ μύρα σὲ στολίζει, μὲ θεία μουσική.

30. Ἡ ἀνοιξις.

Ρόδα θάλλουσι καὶ ἴα	Πῶς τὸ σύμπαν μετεβλήθη,
διαχύνεται γλυκεῖα	νεάν τώρα ἐνεδύθη
τῶν ἀνθέων ἡ ὄσμη.	ἡ ἀνθοῦσα γῆ στολήν.
Ἦλθες, ἀνοιξις ὠραία,	Διελύθησαν τὰ νέφη
καὶ τοὺς κήπους κερασέα	καὶ πορφύρας χρῶμα στέφει
λευκανθίζουσα κοσμεῖ.	τὴν λαμπρὰν ἀνατολήν.

Γῆν καὶ θάλασσαν περῶσα	Ἄνθη, ρύακες, κοιλάδες
καὶ ταχύπτερος πετῶσα	χλόη, λόφοι, πεδιάδες
ἀνεφάν' ἡ χελιδών.	τὸ δενδρόφυτον βουνὸν
Ἐκ τοῦ δάσους μελωδίας	αἶνος εἶναι καὶ ὑμνοῦς,
καλλιφώνους καὶ γλυκείας	ὡς λιβάνου εὐωδία
διαχύν' ἡ ἀηδών.	φερομέν' εἰς οὐρανόν.

31. Ὁ Λέων.

Ὁ λέων ζῆ εἰς τινὰ μέρη τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀραβίας, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν Ἀφρικήν. Τὸ μῆκος τοῦ σώματός του φθάνει μέχρι τριῶν μέτρων ἀπὸ τὸ ῥύγχος ἕως τὴν ρίζαν τῆς οὐρᾶς, τὸ δὲ ὕψος του μέτρα 1,30 περίπου.

Τὸν λέγουν συνήθως «βασιλέα τῆς ἐρήμου,» ἀλλὰ πρᾶγματι δὲν διαμένει εἰς τὰς ἀμμώδεις ἐρήμους, ὅπου οὔτε ὕδωρ εὐρίσκει, οὔτε φυτεῖαν, οὔτε ζῶα νὰ καταβροχθίσῃ. Ἔνεκα τούτου ζῆ εἰς τόπους, ὅπου εὐκόλως εὐρίσκει τὴν κατάλληλον λείαν, — ἀντιλόπας, βουβάλους, καμηλοπαρδάλεις, κατοικίδια ζῶα, καὶ ἀνθρώπους ἀκόμη.

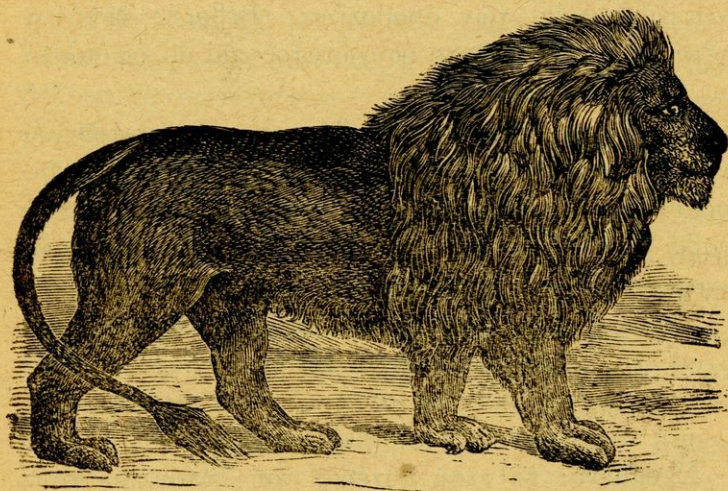
Ἐπίσης δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὰ ἄλλα ζῶα τὸν ἀναγνωρίζουν ὡς βασιλέα των· ὁ τίτλος οὗτος τοῦ ἐδόθη διὰ τὸ μεγαλοπρεπὲς παράστημά του. Ἄλλως ὁ γορίλλας, ὁ ἐλέφας, ὁ ρινόκερος δὲν τὸν φοβοῦνται καὶ συχνὰ τὸν καταβάλλουν.

32. Διήγησις κυνηγοῦ.

«...Ὀλίγον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ὁ γέρον ἀρχηγὸς ἰθαγενῶν τῆς Ἀφρικῆς ἦλθε νὰ με ἐπισκεφθῆ καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι καθ' ὁδὸν συνήντησεν ἓνα λέοντα καὶ ἀφῆκεν ἀνθρώπους τινὰς νὰ τὸν κατασκοπεύουν.

Ἀπὸ τὸ πρῶν εἰργαζόμεν ἔξω εἰς τὸν ἡλιον καὶ ἤμην πολὺ κουρασμένος. Ἡ χεὶρ μου ἔτρεμε καὶ δὲν ἠσθάνομην τὸν ἑαυτὸν μου ἀρκετὰ δυνατὸν διὰ νέους κινδύνους.

Μολαταῦτα διέταξα νὰ ἐτοιμάσουν τὸν ἵππον μου ἂν καὶ ἦτο καὶ αὐτὸς κουρασμένος, διότι καθ' ὄλην τὴν ἡμέραν ἐκυνήγει ἐλάφους. Μετ' ὀλίγην ὥραν, ἀφοῦ ἐξεκίνησα, ἀπήντησα πολλοὺς ἰθαγενεῖς εἰς τὸν δρόμον. Ἐκράτουν ἀκόντια καὶ ἀσπίδας καὶ ἐκάθηντο κατὰ γῆς. Ἐκεῖ πλησίον εἶδα καὶ ἓν γυμνὸν ἀνθρώπινον κρανίον. «Κακὸς οἰωνός, ἐσκέφθην ἴσως ἡ αὐτὴ τύχη περιμένει σήμερον καὶ τὸ ἰδικόν μου». Ἀλλὰ ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον μου.



Ἐκεῖ ὁ λέων βραχέως ἀκούσας ἐξῆλθε τῆς κρύπτης του (σελ. 72).

Ἐκεῖ ὁ λέων εἶχε φύγει. Οἱ ἰθαγενεῖς ἠκολούθησαν τὰ ἴχνη του καὶ τὸν ἀνίχνευσαν δύο μίλια μακρὰν ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου εἶχε φανῆ διὰ πρώτην φοράν. Ἐκολούθησα τὴν διεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν μοῦ ὑπέδειξαν οἱ ἀνιχνευταί, καὶ δὲν ἐβράδυνα νὰ τὸν εὔρω,

Εἶχα προχωρήσει ἐπὶ χίλια περίπου μέτρα ἀκόμη μέχρι πυκνῶν τινῶν θάμνων.

Ὅταν ἔφθασα πλησίον του, εἰς ἀπόστασιν ἐξήκοντα περίπου βημάτων, κατέβην ἀπὸ τὸν ἵππον μου καὶ ἐπυροβόλησα. Τὰ ὑψηλὰ χόρτα καὶ οἱ θάμνοι τὸν ἔκρυπταν καὶ δὲν διέκρινα παρὰ μόνον τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματός του. Μετὰ τὸν πυροβολισμόν μου ἔπεσεν ἀποτόμως καὶ ἐνόμισα ὅτι τὸν ἐφόνευσα. Ἀνέβην λοιπὸν πάλιν εἰς τὸν ἵππον μου, ἐγέμισα τὸ ὄπλον μου καὶ διὰ νὰ ἴδω τί ἀπέγινεν ὁ λέων, διέτρεξα ἔφιππος ἐν ἡμικύκλιον γύρω του καὶ σταθεὶς ἀνεσηκώθην ἐπὶ τῶν ἀναβολέων. Βεβαίως δὲν τὸν ἐπέτυχα, διότι ἐκάθητο ἡσυχώτατος καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔλαμπον ζωηρότατοι.

Εὐρισκόμην ὀγδοήκοντα βήματα μακρὰν τοῦ λέοντος, εἰς δεκατεσσάρων δὲ μέτρων ἀπόστασιν ἔμπροσθέν μου ὑψόνετο μικρὸς λοφίσκος. Ἐδίσταζα νὰ ἀναβῶ ἢ ὄχι ἐπὶ τοῦ ὑψώματος, ὅτε ὁ λέων βρυχώμενος μανιωδῶς ἐξῆλθε τῆς κρύπτης του.

Ἄμα εἶδε τὸ θηρίον ὁ ἵππος μου ἐστράφη καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ δρομαίως. Ἦτο πολὺ ταχύς, ἔφθανεν εἰς τὸ τρέξιμον καὶ αὐτὴν τὴν ἀντιλόπην, ἀλλ' ἡ ὀρμὴ τοῦ λέοντος ἦτο ἀπερίγραπτος.

Σχυμμένος ἐπὶ τοῦ ἀσθένος τοῦ ἵππου, μὲ τοὺς πτερνιστῆρας εἰς τὰ πλευρά του, διέσχίζα τὸν ἀέρα ὡς βέλος, ἀλλὰ στρέψας τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ ὀπίσω, διὰ νὰ ἴδῶ ποῦ εὐρίσκεται ὁ λέων, κατελήφθην ὑπὸ φρίκης. Ἦτο ὀπισθὲν μου καὶ ἐπροχώρει μὲ γιγαντιαῖα πηδήματα. Οὐδέποτε εἶχα φαντασθῆ παρόμοιόν τι, οὔτε ἐπιθυμῶ νὰ τὸ ἴδω δευτέραν φοράν.

Ὡς ἀστραπή μου ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ στραφῶ ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου καὶ νὰ τὸν πυροβολήσω· δύο τρία μόνον πηδήματα μᾶς ἐχώριζαν. Ἀλλὰ ἀντὶ τούτου ἐπροτίμησα νὰ σύρω δυνατὰ τὸ ἀριστερὸν ἡνίον, ἐνῶ συγχρόνως ἐβύθιζα τὸν δεξιὸν περνισιῆρα εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ἵππου. Ὁ ἵππος ἐστράφη ἀποτόμως πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ὁ λέων, ἐκ τῆς ἀποκτηθείσης ταχύτητος, διῆλθε παραπλεύρως ὡς ἀστραπή.

Ἀμέσως ὁ λέων ἐμετρίασε τὸν δρόμον του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δάσος ἐκ νέου. Ὁ ἵππος μου εἶχε σχεδὸν ἀφηνιάσει.

Μόλις κατώρθωσα νὰ τὸν σταματήσω. Ἐπήδησα κάτω καὶ ἔτρεξα κατόπιν τοῦ λέοντος· τὸν ἐπυροβόλησα ἐξ ἀποστάσεως 150 βημάτων καὶ τοῦ ἔθραυσα τὸν ἀριστερὸν πόδα.

Οἱ ἰθαγενεῖς ἔφευγαν μὲ τὰς ἀσπίδας ἐπὶ κεφαλῆς καὶ ἦσαν ἤδη μακρὰν, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἤθελα νὰ χάσω τὸν λέοντά μου. Ἐπανῆλθα πρὸς τὸν ἵππον μου, ἵππευσα πάλιν καὶ ἠκολούθησα τὰ ἴχνη τοῦ λέοντος. Τὸν εἶδα μετ' ὀλίγον τρέχοντα ἐπὶ τριῶν ποδῶν, ἐν τούτοις τὸν κατέφθασα καὶ ὅταν ἐπλησίασα 40 περίπου βήματα ὀπισθὲν του, ἐπήδησα κάτω καὶ ἐπυροβόλησα. Ἡ σφαῖρα τὸν ἐπέτυχεν εἰς τὴν ρίζαν τῆς οὐρᾶς καὶ τοῦ ἔθραυσε τὴν σπονδυλικὴν στήλην. Ἐσύρθη εἰς ἓνα θάμνον καὶ ἐβρουχήθη φρικωδῶς, ἀλλὰ δὲν ἔπεσε νεκρός· διὰ νὰ συντομεύσω τὴν ἀγωνίαν του, τὸν ἐπυροβόλησα δις ἀκόμη εἰς τὸ στήθος καὶ τότε μόνον εἰσέγησεν ἡ ἡχὴ τοῦ δάσους.

Ἦτο μέγας, ἡλικιωμένος λέων, παχὺς καὶ θηριώδης· οἱ μεγάλοι κίτρινοι ὄνυχές του δὲν ἦσαν πολὺ ὀξεῖς, ἔλειπε δὲ εἰς ὄνυξ εἰς ἕκαστον ἐμπρόσθιον πόδα.

33. Ὁ κύρ Σίμος.

Ὁ πάππος μου ἀνέφερε συχνὰ τὴν παροιμίαν «Πέτρα πὸν κυλᾶ μαλλὶ δὲν πιάνει». Ἡ παροιμία σημαίνει, ὅτι δὲν πλουτίζει κανεὶς, ἂν ἀλλάζῃ συχνὰ τόπον καὶ ἐπάγγελμα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ κύρ Σίμος δὲν κατώρθωσε νὰ πλουτίσῃ. Ἐγύριζεν ἀπὸ ἐπαρχίαν εἰς ἐπαρχίαν καὶ ἐταξίδευεν ἀπὸ πανήγυριν εἰς πανήγυριν, μὲ τὸ ἄλογόν του φορτωμένον μὲ διαφόρους πραγματείας· καὶ δὲν ἐκέρδισε μὲν μὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μικρεμπόρου πολλὰ χρήματα, ἀπέκτησεν ὅμως πεῖραν πολλήν, διότι ἦτο ἄνθρωπος γνωστικός, εἶδε πολλὰ μέρη, ἐγνώρισε πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἤκουσε πολλὰ πράγματα.

Δὲν ἔγινε πλούσιος ὁ κύρ Σίμος, ἀλλὰ μὲ τὸ μικρόν του ἐμπόριον εἶχε κατορθώσει νὰ ἀναθρέψῃ οἰκογένειαν ἀρκετὰ πολυμελῆ καὶ νὰ ζήσῃ χωρὶς στεροήσεις.

Ἦτο ἄνθρωπος ὀλιγαρκῆς καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε ἦτο εὐχάριστῆμένος. Ἐλεγεν ὅτι πτωχὸς πραγματικῶς εἶναι κανεὶς, ἂν ἐπιθυμῇ περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἔχει, ἢ ἀπὸ ὅσα ἠμπορεῖ νὰ ἀποκτήσῃ.

Μολονότι ἦτο περισσότερον ἀπὸ μεσόκοπος, ἐξηκολούθει νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ τρέχῃ εἰς τὰς πανηγύρεις ὄχι ἀπὸ τὸν πόθον τοῦ κέρδους, ἀλλὰ διότι, καθὼς ἔλεγεν, οἱ μεγαλύτεροι ἐχθροὶ τῆς υἰγείας καὶ τῆς εὐτυχίας εἶναι ἡ ὀκνηρία καὶ ἡ ἀργία.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ κύρ Σίμος ἦτο υἰγιέστατος, ζωηρὸς καὶ εὐκίνητος, μὲ τὸ πρόσωπον πάντοτε γελαστόν.

Θὰ μ' ἐρωτήσητε τώρα πῶς ἐγνώρισα τὸν κύρ Σῆμον; Ἀκούσατε :

Πέρυσι τὴν ἀνοιξιν ἐπῆγα πεζὸς εἰς μίαν ἀπόκεντρον ἐπαρχίαν μας. Ἐκεῖ εἰς μίαν κωμόπολιν τὸν ἀπήνησα κατὰ τύχην ἐντὸς ἐμπορικοῦ καταστήματος. Μὲ τόσῃν δὲ εὐχαρίστησιν τὸν ἤκουσα νὰ ὀμιλῇ, τόσον γνωστικὰ ἦσαν τὰ λόγια του, καὶ τόσον διασκεδαστικὰ ὅσα ἔλεγε διὰ τὰς ὁδοιπορίας του, ὥστε μου ἦλθεν ἡ ἰδέα νὰ τὸν συνοδεύσω εἰς τὸν γῦρον του.

Ὁ κύρ Σῆμος ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν πρότασίν μου· ἠτοιμάζετο δὲ νὰ μεταβῇ εἰς ἓν χωρίον.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἀνεχωρήσαμεν πολὺ πρωί.

34. Οἱ βασανισταὶ τῶν ζώων.

Ἦτο ὠραία ἡμέρα. Οἱ λόφοι ἦσαν καταπράσινοι καὶ στολισμένοι μὲ διάφορα ἄγρια λουλούδια. Ὅλα ἐμοσχομύριζαν γύρω μας. Τὰ πουλάκια ἐπέτων ἐπάνω εἰς τὰ ἀνθισμένα δένδρα καὶ ἐκελάδουν γλυκύτατα. Ἀνεπνέαμεν τὸν δροσερὸν ἀέρα τῆς ἀνοίξεως, καὶ τὰ πόδια μας ἔκαμναν πτερά. Ὅποιος δὲν ἐταξίδευσεν πεζὸς εἰς τὴν νεότητά του, ἐστερήθη μίαν ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς.

Ἀνεβαίναμεν σιγὰ ἓνα ἀνήφορον, τὸ φορτωμένον ἄλογον ἐμπρὸς καὶ ἡμεῖς ἀπὸ πίσω, ὅταν ἔξαφνα εἰς μίαν στροφὴν τοῦ δρόμου ἠκούσαμεν ἄγρια ξεφωνητὰ καὶ ὕβρεις καὶ βλασφημίας.

Ἐταχύναμεν τὸ βῆμα καὶ ἅμα ἐπεράσαμεν τὴν γωνίαν τοῦ δρόμου, εἶδαμεν μακρόθεν κάρονον φορ-

τωμένον ἕως ἐπάνω, μὲ τὸ ἄλογόν του κατὰ γῆς. Ὁ ὀδηγὸς τοῦ κάρρου εἶχε στυλώσει μὲ λίθους τοὺς τροχοὺς καὶ προσεπάθει νὰ σηκώσῃ τὸ ἄλογον μὲ τὰς φωνάς του καὶ τὰς βλασφημίας του. Ἀλλὰ τὸ ἄλογον δὲν ἐσηκώνετο· καὶ ὅταν ἐπλησιάσαμεν τὸν ἠῦραμεν νὰ κτυπᾷ κατακέφαλα τὸ δυστυχημένον ζῶον μὲ ἓν χονδρὸν ξύλον.

«Τρελλὸς εἶσαι,» ἐφώναξεν ὁ κύριος Σίμος! «Τί θέλεις; νὰ τὸ σκοτώσῃς;»

—«Αὐτὸ μοῦ ἔλειπεν,» ἀπεκρίθη ὁ χωρικός! «Μὲ τυραννεῖ μίαν ὥραν τώρα, τὸ ψοφίμι, καὶ δὲν τὸ ἔχει τίποτε καὶ νὰ σκάσῃ;»

—«Ἄν ἤμην εἰς τὴν θέσιν του,» εἶπεν ὁ κύριος Σίμος, «θὰ προτιμοῦσα νὰ ψοφήσω παρὰ νὰ σὲ δουλεύω! Τοῦ εὐχομαι διὰ τὴν ἡσυχίαν του, καὶ πρὸς τιμορίαν σου, νὰ μείνῃ ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται! Ἔλα. Θὰ σὲ βοηθήσω, ὄχι πρὸς χάριν σου, ἀλλὰ ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν δι' αὐτὸ τὸ ταλαίπωρον ζῶον».

—«Ὅπως ἀγαπᾶτε,» εἶπεν ὁ χωρικός δυσαρεστημένος, «ἀλλὰ βοηθήσατέ με τώρα νὰ τελειώσωμεν».

Ἐπροσπαθήσαμεν νὰ ἀνασηκώσωμεν τὸ κάρρου καὶ νὰ ἐλευθερώσωμεν τὸ ζῶον ἀπὸ τὰ λωρία του, ἀλλὰ μὲ ὅσα καὶ ἂν ἔλεγεν ὁ κύριος Σίμος, ὁ χωρικός ἐξηκολούθει νὰ δίδῃ λακτίσματα εἰς τὸ ἄλογον καὶ νὰ βλασφημῇ. Ἐπὶ τέλους ἐσηκώθη τὸ ἄλογον, ἀλλ' ἔτρεμεν ὀλόκληρον. Εἰς τὸ πρῶτον μαστίγωμα, θέλει νὰ κάμῃ ἓν βῆμα, ἀλλὰ δὲν ἤμπορεῖ, κλονίζεται καὶ γονατίζει πάλιν. Ἐκαμεν ὀλίγας κινήσεις σπασμωδικὰς καὶ ἔπεσε νεκρόν.

Ὁ χωρικός ἐκυριεύθη ἀπὸ ἀπελπισίαν καὶ ἀπὸ θυμόν. Ἦρχισε νὰ ὑβρίζῃ καὶ νὰ καταρᾶται τὰ πάντα.

«Τί θὰ γίνω τώρα! Ἐπρεπε τὸ βράδυ νὰ παραδώσω τὸ φορτίον μου. Χάνω τὸ ἄλογόν μου καὶ θὰ χάσω καὶ τὸ ἀγῶγι. Ἄ! τί μοῦ ἔκαμες ψοφίμι!...»

— «Τοῦτο εἶναι νόστιμον,» λέγει ὁ κύρ Σίμος. «Σκοτώνεις τὸ ζῶον σου καὶ τώρα θυμώνεις ἐναντίον του. Τί ἄλλο ἤθελες νὰ κάμη τὸ δυστυχισμένον παρὰ νὰ ψοφήσῃ; Καλὰ νὰ πάθῃς! Ἄφοῦ δὲν αἰσθάνεσαι ὅτι καὶ τὰ ζῶα ὑποφέρουν καὶ πονοῦν καθὼς ἡμεῖς, ἠμποροῦσες τοῦλάχιστον νὰ συλλογισθῆς ὅτι διὰ τὸ συμφέρον σου ἔπρεπε νὰ τὸ καλομεταχειρίζεσαι».

— «Ὅ,τι ἔγινεν, ἔγινεν,» εἶπεν ὁ χωρικός περίλυπος. «Ἀλλὰ πῶς νὰ ἐξακολουθῆσω τώρα τὸν δρόμον μου;»

«Ὁ κύρ Σίμος ὑπεσχέθη ὅτι θὰ φροντίσωμεν νὰ τοῦ σταλῆ κανὲν ζῶον ἀπὸ τὸ πλησιέστερον χωρίον.

«Ἀλλά,» προσέθεσε, «τὸ πάθημα ἄς σοῦ γίνῃ μᾶθημα καὶ πρόσεξε νὰ μὴ σκοτώσῃς καὶ τὸ ἄλλο ἄλογον.»

Ἐνῶ ἀπεμακρυνόμεθα, ἠκούσαμεν πάλιν τὸν χωρικὸν νὰ βλασφημῆ. Ὁ κύρ Σίμος δὲν ἔλεγε τίποτε, ἀλλὰ τὸ βλέμμα του ἐφανέρωνε τὴν ἀγανάκτησίν του. Μόνον ἀφοῦ ἐπροχωρήσαμεν ἀρκετά, ἐλύθη πάλιν ἡ γλῶσσά του.

«Παρετήρησα πάντοτε,» μοῦ εἶπεν, «ὅτι ὅσοι κακομεταχειρίζονται τὰ ζῶα, δὲν εἶναι καλοὶ ἄνθρωποι.

Ὅποιος βλέπει ἄλογον ἢ σκύλον νὰ πάσχη καὶ δὲν τὸ συμπονῆ, μὴ περιμένῃς ὅτι θὰ λυπηθῆ καὶ τὸν πλησίον του, ἂν ὑποφέρῃ. Ὅποιος τυραννεῖ τὰ ζῶα, εἶναι ἄξιος νὰ κάμη καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους κακόν. Εἰς τοὺς πολιτισμένους τόπους ἡ σκληρότης πρὸς τὰ ζῶα θεωρεῖται ὡς ἔγκλημα καὶ τιμωρεῖται ἀπὸ τὸν

νόμον. Ὁ νόμος αὐτὸς μοῦ φαίνεται σοφώτατος καὶ εὐχομαι νὰ ψηφισθῆ καμμίαν ἡμέραν καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας Βουλὴν. Ἀλλὰ πρέπει καὶ ἡ κοινὴ γνώμη νὰ καταδικάζῃ ὅσους κακομεταχειρίζονται τὰ ζῶα καὶ νὰ τοὺς περιφρονῆ, καθὼς περιφρονοῦμεν ὅσους καταχρῶνται τὴν δυνάμιν των καὶ κτυποῦν ἀλύπητα κανένα ἀδύνατον, ὁ ὁποῖος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸν του. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁ χωρικός αὐτὸς εἶναι ἄνανδρος ὅσον καὶ σκληρός, καὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ τὸν ὠφελήσῃ τὸ μάθημα.

»Δι' αὐτὸν καὶ τοὺς ὁμοίους του χρειάζεται νόμος αὐστηρός».

35. Ἄνανδρία.

Ἐξηκολουθήσαμεν τὸν δρόμον μας καὶ περὶ τὴν ἐσπέραν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον. Εἶχομεν εἰσέλθει εἰς μικρὸν κατάστημα ἐνὸς ἐμπορίου ψιλικῶν, ὁ ὁποῖος ἦτο φίλος τοῦ κῆρ Σίμου. Μετ' ὀλίγον ἀκούομεν θόρυβον ἔξω εἰς τὸν δρόμον, φωνάς, γέλοια καὶ ἐξερχόμεθα καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὴν θύραν τοῦ καταστήματος, διὰ νὰ μάθωμεν τί τρέχει.

«Τί συμβαίνει;» ἠρώτησα ἓνα χωρικόν. «Διατί αὐτὸς ὁ θόρυβος;»

— Φωνάζει ὁ δυστυχισμένος ὁ Ἔρωτας, γιατί τὸν τυραννοῦν τὰ παληόπαιδα καὶ διασκεδάξουν.

— «Τί μέρος λόγου εἶναι ὁ Ἔρωτας» ἠρώτησεν ὁ κῆρ Σίμος.

— Εἶναι ὁ κακόμοιρος καμπούρης, στραβοπόδης, ἄσχημος καὶ σχεδὸν βλάξ. Δὲν ἠξεύρω ποῖος τὸν

ώνόμασεν Ἐρωτα, καὶ τοῦ ἐκόλλησε τὸ ὄνομα. Διασκεδάζουν νὰ τὸν πειράζουν τὰ παιδιά, κάποτε μάλιστα καὶ οἱ μεγάλοι. Ἀλήθεια, εἶναι ἐντροπὴ καὶ σκληρότης μεγάλη νὰ τυραννοῦν ἓνα δυστυχισμένον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κανένα δὲν πειράζει καὶ κανένα δὲν ἐνοχλεῖ. Τὰ ὑποφέρει ὁ κακόμοιρος ὅλα μὲ ὑπομονήν. Τοιοῦτον ἄνθρωπον ἔπρεπε νὰ τὸν λυποῦνται καὶ ὄχι νὰ τὸν βασανίζου.

«Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια,» εἶπεν ὁ κύρ Σῆμος καὶ ἐπροχώρησε μὲ πρόσωπον λυπημένον πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἦτο ὁ κόσμος.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸν ἠκολούθησα.

Ἀρκετὰ παιδιά, ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν καὶ ἄνω, εἶχαν ἐνδύσει μὲ κουρέλια τὸν Ἐρωτα, ἐκόλλησαν πτερὰ εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἔβαψαν τὸ πρόσωπόν του μὲ διάφορα χρώματα, τοῦ ἔδεσαν τὰ χέρια ἀπ' ὀπίσω καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν τὸν ἐκάθισαν ἐπάνω εἰς μίαν ψάθαν. Ὅταν ἐπλησιάσαμεν, τὰ παιδιά ἐκράτουν τὴν ψάθαν ἀπὸ τὰς τέσσαρας ἄκρας καὶ ἐτίναζαν εἰς τὸν ἀέρα τὸν πτωχὸν Ἐρωτα. Κατ' αὐτὸς ἐφώναζε «Φθάνει, φθάνει! Λυπηθῆτε με, παιδιά μου,» καὶ τὰ δάκρυα ἔτρεχαν ἐπὶ τοῦ χρωματισμένου προσώπου του. Τὰ δὲ παιδιά ἐξεκαρδίζοντο ἀπὸ τὰ γέλοια, καὶ οἱ μεγάλοι ὀλόγυρα ἔβλεπαν, ἄλλοι γελαστοὶ καὶ ἄλλοι δυσαρεστημένοι, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐπλησίαζε νὰ βοηθήσῃ τὸν κακόμοιρον ἐκεῖνον.

Ὁ κύρ Σῆμος ἐταράχθη πολὺ καὶ χωρὶς νὰ εἶπη λέξιν, ὤρμησε καὶ ἤρπασεν ἀπὸ τὸ αὐτὶ τὰ δύο παιδιά, τὰ ὁποῖα ἐκράτουν τὴν μίαν ἄκραν τῆς ψάθας· ἔπιασα κ' ἐγὼ τὰ ἄλλα δύο, τὰ ὁποῖα ἦσαν εἰς

τὴν ἄλλην ἄκραν. Ὁ καμπούρης ἐκυλίσθη τότε κατὰ γῆς, ὁ δὲ ἀγαθὸς μικροέμπορος ὁ ὁποῖος μᾶς εἶχεν ἀκολουθήσει, ἔλυσε τὰς χεῖρας τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου καὶ τὸν ἐλευθέρωσεν.

Τὰ παιδιά ἠγωνίζοντο νὰ φύγουν, ἐφώναζον τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς συγγενεῖς των νὰ τοὺς βοηθήσουν.

«Ὅχι,» ἔλεγεν εἰς αὐτὰ ὁ κύρ Σῆμος· «δὲν θὰ σᾶς ἀφήσωμεν νὰ φύγετε, ἂν δὲν ἀκούσετε πρότερον ὅσα θὰ σᾶς εἰπῶ καὶ εἰς ἐσᾶς καὶ εἰς ὄλους ὅσοι ἔβλεπαν μὲ τόσῃν εὐχαρίστησιν τὸ ἀπαίσιον αὐτὸ παιγνίδιον! Δὲν μοῦ λέγετε, εἴσθε χριστιανοὶ σεῖς; εἴσθε ἄνθρωποι πολιτισμένοι; Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μεταχειρίζεσθε τοῦ Θεοῦ τὰ πλάσματα; Διατί τὸν τυραννεῖτε τὸν δυστυχησμένον αὐτόν; Διατί τὸν βασανίζετε; Διότι εἶχε τὴν δυστυχίαν νὰ γεννηθῇ ἢ νὰ γίνῃ ὅπως τὸν βλέπετε; Γίνεται πράγμα ἀδικώτερον καὶ πλέον ἄνανδρον, σεῖς μὲ τὰ μέλη σας γερά, μὲ τὸν νοῦν σας εἰς τὸν τόπον του νὰ κακομεταχειρίζεσθε αὐτόν ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην ἀθλίαν καὶ ἐλεεινὴν κατάστασιν; Δὲν εἶναι ἀσπλαγχνία, δὲν εἶναι ἀνανδρία αὐτό; Σᾶς ἐρωτῶ! Καὶ δὲν συλλογίζεσθε, ὅταν τὸν βλέπετε, ὅτι καὶ ἡμεῖς ὄλοι ἠμποροῦμεν νὰ γίνωμεν ὅπως αὐτός, καὶ νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην τῆς εὐσπλαγχνίας τῶν ἄλλων; Καὶ ἂν εἴμεθα ἄσπλαγχοι ἡμεῖς καὶ σκληροί, μὲ τί δικαίωμα θὰ περιμένωμεν εὐσπλαγχνίαν ἀπὸ ἄλλους; Λησμονεῖτε ἐπὶ τέλους ὅτι καὶ αὐτὸς ἔχει ψυχὴν ὡς τὴν ἰδικὴν σας; Καὶ τώρα πηγαίνετε, παιδιά μου, καὶ μὴ λησμονήσετε ποτὲ ὅσα σᾶς εἶπον αὐτὴν τὴν στιγμὴν.

36 Τί κακὸν εἶναι ἡ μέθη.

Ἄπ' ἐκεῖ ἀναχωρήσαντες τὴν ἐπομένην πρωίαν μετέβημεν εἰς ἄλλο χωρίον. Ἦτο Κυριακὴ καὶ οἱ χωρικοὶ ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ ἐχόρευαν εἰς τὴν σκιὰν μεγάλου πλατάνου.

Ὁ κὺρ Σῆμος ἤρχετο ἐκεῖ τακτικᾶ μίαν φορὰν τὸ ἔτος, καὶ οἱ χωρικοὶ τὸν ὑποδέχθησαν μὲ χαρὰν ὡς παλαιὸν γνῶριμον καὶ φίλον. Διέλυσαν τὸν χορὸν καὶ ἔτρεξαν νὰ τὸν χαιρετίσουν.

Ὁ χορὸς μετ' ὀλίγον ἤρχισε πάλιν κατὰ παράκλησιν τοῦ κὺρ Σίμου. Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι ἐχόρευαν μὲ πολλὴν κοσμιότητα, καὶ τὸ θέαμα ἦτο διασκεδαστικὸν καὶ πολὺ εὐχάριστον.

Μετὰ τὸν χορὸν ὁ πάρεδρος ἠθέλησε νὰ μᾶς κερᾶσῃ καὶ μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸ καπηλεῖον, εἰς τὴν ἄκραν τῆς πλατείας. Ἐκεῖ εἶδομεν ἓνα νέον χωρικὸν τόσον μεθυσμένον, ὥστε ἦτο ἐκτὸς ἑαυτοῦ. Ἔλεγε πράγματα τόσον ἀπρεπῆ καὶ ἔκαμνε κινήματα τόσον ἄτοπα, ὥστε ὁ πάρεδρος εἶπεν εἰς ἓνα ἀστυφύλακα νὰ τὸν πάρῃ ἀπὸ τὸ καπηλεῖον καὶ νὰ τὸν περιορίσῃ. Μὲ πολλὴν δὲ εὐχαρίστησιν ἤκουσα τὸν πάρεδρον νὰ ἐπιπλήτῃ τὸν οἰνοπώλην, ὅτι ἄφησε τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον νέον νὰ πῆ τόσον πολὺ καὶ νὰ περιέλθῃ εἰς τοιαύτην ἐλεεινὴν κατάστασιν.

Καὶ ὁ κὺρ Σῆμος εὗρῆκε τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν διὰ νὰ συμβουλεύσῃ τοὺς χωρικούς.

«Βλέπετε, φίλοι μου, τί τρομερὸν καὶ ἀτιμωτικὸν ἐλάττωμα εἶναι ἡ μέθη; Ὁ νέος αὐτὸς δὲν θὰ

ἤμπορῇ πλέον νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιόν σας χωρὶς νὰ ἐντρέπεται. Εὐτυχῶς ὁ κ. πάρεδρος τὸν περιώρισεν ἐγκαίρως πρὶν κάμῃ καὶ ἄλλας ἀνοησίας, εἰδεμὴ δὲν θὰ ἦτο ἀπίθανον νὰ τοῦ συμβῇ καμμία ἄλλη μεγαλύτερα δυστυχία, καθὼς συνέβη εἰς ἓνα κακόμοιρον νέον συντοπίτην μου. Ὁ νέος αὐτὸς θὰ ἦτο ἄνθρωπος τιμημένος, ἂν δὲν τὸν ἐκυρίευσεν ἡ μέθη, καὶ δὲν θὰ εὐρίσκετο τώρα εἰς τὰς φυλακάς. Κρῖμα εἰς τὸν Φίλιππον! Κρῖμα!

— «Τί ἔπαθεν αὐτὸς ὁ Φίλιππος; Εἰπέ μας τὴν ἱστορίαν του» εἶπον δύο τρεῖς νέοι.

— «Νὰ σᾶς τὴν εἰπῶ, φίλοι μου, καὶ νὰ τὴν διηγηθῆτε καὶ σεῖς εἰς αὐτὸν τὸν νέον διὰ νὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς μάθημα. Ὁ Φίλιππος», ἐξηκολούθησεν ὁ κὺρ Σῖμος, «εἶναι υἱὸς ἐνὸς καλοῦ καὶ τιμίου ἰχθυοπώλου. Ὁ πατήρ του τοῦ ἔδωσε καλὴν ἀνατροφὴν, τὸν ἔστειλεν εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τοῦ ἔδειχνε πάντοτε τὸν καλὸν δρόμον.

» Ὁ νέος εἶχε καλὸν φυσικόν, δὲν τοῦ ἔλειπαν προτερήματα, ἀλλὰ δυστυχῶς ἐσχετίσθη μὲ κακοὺς φίλους. Ἡ κακὴ αὐτὴ συναναστροφὴ τὸν κατέστρεψεν. ἤρχισε νὰ συχνάζῃ εἰς τὰ οἶνοπωλεῖα καὶ νὰ ἐξέργεται ἀπ' ἐκεῖ εἰς ἀθλίαν κατάστασιν.

» Οἱ δυστυχεῖς γονεῖς του τὸν ἐσυμβούλευαν καὶ προσεπάθουν μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν σώσουν. Ἀλλὰ ματαίως ἐκοπίαζον. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ὅταν ὁ Φίλιππος ἦτο εἰς τὰ λογικά του, ἐσυλλογίζετο ὅτι θὰ ἔκαμνε καλὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του καὶ νὰ ζήσῃ καὶ αὐτὸς ὡς τίμιος ἄνθρωπος. Ἀλλ' οἱ κακοὶ φίλοι δὲν τὸν ἄφιναν καὶ τὸ πάθος τῆς μέθης σιγά-σιγά τόσον τὸν ἐκυρίευσεν, ὥ-

στε εὔρισκε προτιμότερον νὰ πίνῃ παρὰ νὰ ψαρεύῃ.

»Μεταξὺ τῶν φίλων του εἶχε καὶ ἓνα στρατιώτην, ὁ ὁποῖος ἦλθε μὲ ἄδειαν νὰ περάσῃ ὀλίγας ἡμέρας πλησίον τῶν γονέων του. Ὁ στρατιώτης αὐτὸς ἠγάπα ἐπίσης τὸ κρασί καὶ δὲν ἔπαυεν, ἐνῶ ἔπινον μαζί, νὰ τοῦ ἐπαινῇ τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, νὰ τοῦ λέγῃ ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ στρατιώτου εἶναι μία διαρκῆς διασκέδασις καὶ νὰ τὸν παρακινῇ νὰ καταταχθῇ εἰς τὸν στρατόν. Ὁ Φίλιππος ἐπέισθη, καὶ ὅταν ὁ στρατιώτης ἀνεχώρησεν, ἔφυγε κρυφὰ καὶ αὐτὸς μαζί του, χωρὶς τὴν ἄδειαν τῶν γονέων του, χωρὶς νὰ συλλογισθῇ πόσον θὰ τοὺς λυπήσῃ. Καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῇ τὰ ὑψηλὰ καθήκοντα τοῦ στρατιώτου, πηγαίνει καὶ κατατάσσεται ἐθελοντής.

»Ἦρχισαν τὰ καθημερινὰ γυμνάσια καὶ ὁ Φίλιππος εἶδεν ὅτι ὁ φίλος του δὲν τοῦ εἶχε παραστήσει καὶ τὰ δυσάρεστα τῆς ζωῆς τοῦ στρατιώτου. Δυστυχῶς δὲν τὸν εἶχεν ἀφήσει καὶ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης. Καὶ μίαν ἡμέραν, παρουσιάζεται εἰς τὰ γυμνάσια εἰς ἐλεινὴν κατάστασιν. Δὲν ἤξευρε τί ἔκαμνε, δὲν ἔβλεπεν ἔμπρός του, δὲν ἤκουε τὰ προστάγματα. Ὁ ἀξιωματικὸς του τὸν ἐπιπλήττει αὐστηρά, καὶ τὸν διατάσσει ν' ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν γραμμὴν. Ὁ Φίλιππος ἀγριεύει, σύρει τὴν ξιφολόγχην του καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ λοχαγοῦ του. Ἀμέσως τὸν συλλαμβάνουν καὶ τὸν φυλακίζουν. Δικάζεται καὶ καταδικάζεται εἰς θάνατον! Ὁ λοχαγὸς ἦτο ἄνθρωπος πολὺ καλός. Ἐκαμε τὸν κόσμον ἄνω κάτω διὰ νὰ μὴ ἐκτελεσθῇ ἡ καταδίκη, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ποινὴ μετεβλήθη εἰς δεσμὰ ἰσόβια. Φαντάζεσθε τὴν ἀπελπίσιν τῶν γονέων του. Δὲν ἦτο γεννημένος διὰ τὴν

ἀτιμίαν ὁ Φίλιππος, ἀλλ' ὅταν τὸν κυριεύσῃ τὸν ἄνθρωπον τὸ πάθος τῆς μέθης, κανεὶς δὲν ἤξεύρει ἕως ποῦ ἠμπορεῖ νὰ καταντήσῃ. Διότι χάνει τὸ λογικόν του καὶ γίνεται χειρότερος ἀπὸ κτῆνος».

37. Ὁ πολυτεχνίτης.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀπεχαιρετίσαμεν τοὺς καλοὺς χωρικοὺς καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὴν περιοδείαν μας.

Ἐνῶ ἐπηγαίναμεν, ἀπαντήσαμεν ἕνα νέον καλοκαμωμένον, ἀλλὰ μὲ φορέματα πολὺ παλαιὰ καὶ σχεδὸν κουρελιασμένα. Μᾶς ἐπλησίασε καὶ ἐζήτησεν ἐλεημοσύνην. Ὁ κὺρ Σίμος τὸν παρετήρησε μὲ προσοχήν.

«Φίλε μου,» εἶπε, «λυποῦμαι νὰ σὲ βλέπω εἰς τοιαύτην κατάστασιν. Εἶσαι νέος, εἶσαι ἀκμαῖος, φαίνεσαι ὑγιής. Πῶς δὲν ἐργάζεσαι ἀντὶ νὰ ἐνοχλῆς εἰς τοὺς δρόμους τοὺς διαβάτας; Εἶναι ἐντροπὴ νὰ ζητῆ κανεὶς ἐλεημοσύνην, ὅταν δύναται διὰ τῆς ἐργασίας νὰ κερδίξῃ τὸν ἄρτον του».

—«Δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν, καλέ μου κύριε».

—«Καὶ ποίαν τέχνην γνωρίζεις;»

—«Γνωρίζω πολλὰς».

—«Τόσον τὸ χειρότερον! Καλύτερα νὰ ἔχῃ κανεὶς μίαν τέχνην καὶ νὰ τὴν γνωρίζῃ καλά, παρὰ νὰ νομίζῃ ὅτι γνωρίζει ἑκατόν! Ἴσως ἐπειδὴ γνωρίζεις πολλὰς δὲν κάμνεις καμίαν. Καὶ τί ἐργασίαν ἔχαμεν ὁ πατήρ σου;»

—«Ἦτο ὑποδηματοποιός».

—«Καὶ διατί δὲν ἠκολούθησες τὸ ἐπάγγελμά του;»

—«Αὐτὸ ἤθελε κ' ἐκεῖνος, καὶ μάλιστα εἶχα ἀρ-

χίσει νὰ ἐργάζωμαι πλησίον του. Ἄλλὰ ἐβαρέθηκα καὶ ἐπροτίμησα νὰ γίνω μεταξουργός. Ἐμείνα εἰς ἓν μεταξουργεῖον ἐπὶ δέκα μῆνας, ἀλλὰ δὲν ἔμεινα εὐχαριστημένος. Οὐτε ἐκεῖνη ἡ τέχνη μου ἤρρεσεν. Ἐπειτα ἔμαθα νὰ πλέκω καλάθια. Ὑστερα ἔγινα κτίστης. Ἄλλὰ δὲν εὐχαριστούμην νὰ ἐργάζωμαι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἐπιθυμῶ ἄλλου εἴδους ἐργασίαν».

—«Τί εἴδους ἐργασίαν ἐπιθυμεῖς ;»

—«Ἦθελα νὰ εἶμαι ὑπάλληλος εἰς κανὲν γραφεῖον, ἢ γραφεὺς εἰς συμβολαιογραφεῖον, ἢ τουλάχιστον νὰ εὕρω θέσιν εἰς κανὲν ἐμπορικὸν κατάστημα. Δὲν κατώρθωσα ὁμως νὰ εὕρω τίποτε. Εἶχα δὲ τὴν δυστυχίαν νὰ χάσω τὸν πατέρα μου, καὶ νὰ σπαταλήσω ὅσα χρήματα μου ἀφῆκεν ὁ μακαρίτης. Καὶ τώρα εὐρίσκομαι χωρὶς λεπτὸν καὶ ἡ ἀνάγκη μὲ κάμνει νὰ ζητῶ ἐλεημοσύνην».

—«Παδί μου, ἂν εἶχες ἀκολουθήσει τὴν τέχνην τοῦ πατρός σου, θὰ εἶχες κληρονομήσει τὴν πελατεῖαν του, καὶ θὰ ἦσο τώρα τεχνίτης τίμιος καὶ ἀνεξάρτητος. Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι καλά, ὅταν εἶναι κανεὶς ἐργατικὸς καὶ τίμιος. Κανὲν ἐπάγγελμα δὲν ἀτιμάζει τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἀτιμάζει τὸ ἐπάγγελμά του.

»Ἄλλ' ἀπορῶ γιατί νὰ ἀπλώνης τὸ χέρι σου καὶ νὰ ζητῆς ἐλεημοσύνην, καὶ δὲν ἐπροτίμησες καμμίαν τέχνην ἀπὸ ὅσας γνωρίζεις. Φοβοῦμαι μήπως κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα, εἶσαι καὶ ὀκνηρός. Πρόσεχε καλά! Ἄν ἡ ὀκνηρία σὲ ἔκαμε νὰ ζητῆς ἐλεημοσύνην, ἤμπορεῖ νὰ σὲ σπρωξῆ καὶ εἰς χειρότερα πράγματα. Καὶ τότε, τότε ἐτελείωσε πλέον! Ἔλα τώρα μαζί μας. Θὰ σὲ συστήσω ἐκεῖ ὅπου πηγαίνομεν εἰς ἓν ἐργοστάσιον, καὶ ἂν ἀπο-

φασίσης νὰ ἐργασθῆς τιμίως, ἡμποροῦν ὅλα νὰ διορθωθοῦν. "Ελα !»

Ὁ κὺρ Σίμος τὰ ἔλεγε πάντοτε στρογγυλὰ καὶ χονδρά, ἀλλ' ἂν ἐφαίνετο σκληρὸς εἰς τὰ λόγια, ἦτο πάντοτε, καθὼς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν, τόσοσ ἀγαθός, τόσοσ εὐεργετικός, ὥστε δὲν εἶχε κανεὶς διακαίωμα νὰ παραπονεθῆ διὰ τὴν σκληρότητά του.

"Ἄμα ἐφθάσαμεν, ὁ κὺρ Σίμος ᾠδήγησε τὸν νέον εἰς τὸ ἐργαστήριον διὰ νὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς τὸν ἐργοστασιάρχην.

Ἡ σύστασις τοῦ κὺρ Σίμου ἦτο ἀρκετὴ νὰ διευκολύνη τὰ πάντα. Ὁ νέος ὑπεσχέθη καλὴν διαγωγὴν καὶ ζῆλον εἰς τὴν ἐργασίαν του καὶ ἔγινεν ἀμέσως δεκτός.

38. Τὰ καλύτερα φάρμακα.

Τριγύρω εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ εἶναι πολλὰ χωρία, τὰ ὁποῖα μαζὶ μὲ τὸν κὺρ Σίμον ἐπεσκέφθημεν κατὰ σειράν.

Μίαν ἡμέραν μᾶς κατέλαβε βροχὴ ραγδαία, καὶ διὰ νὰ τὴν ἀποφύγωμεν εἰσήλθομεν εἰς μίαν πτωχικὴν οἰκίαν, ὅπου εὗρομεν τὴν οἰκοδέσποιναν μὲ τὰ δύο μικρὰ τέκνα της. Ὁ ἄνδρας της ἔλειπεν εἰς τὴν ἐργασίαν του.

"Ἄν δὲν ἦτο ὁ βροχὴ τόσοσ ραγδαία, δὲν θὰ ἐμέναμεν ἐκεῖ οὔτε στιγμὴν, ἔνεκα τῆς μεγάλης ἀκαθαρσίας.

"Ὅλα ἐκεῖ μέσα ἦσαν ἀκάθαρτα· ἀηδίαζε κανεὶς νὰ βλέπῃ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὰ παιδιά. Μοῦ ἦρ-

χετο νὰ γελῶ, ὅσον ἔβλεπα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κυρ Σίμου ζωγραφισμένην τὴν ἀηδίαν καὶ τὴν στενοχωρίαν του. Ἐπὶ τέλους δὲν ἠμπόρεσε νὰ κρατηθῆ.

«Κυρία μου, θὰ μὲ συγχωρήσητε νὰ σᾶς κάμω μίαν ἐρώτησιν;»

— «Εὐχαρίστως, κύριε».

— «Ἦθελα νὰ σᾶς ἐρωτήσω, κυρία μου, διατί ἡ οἰκία σας καὶ τὰ τέκνα σας δὲν εἶναι πολὺ καθαρά;»

— «Εἴμεθα πτωχοὶ ἄνθρωποι, κύριε, καὶ δὲν ἔχομεν τὰ μέσα διὰ νὰ φροντίσωμεν περὶ καθαριότητος».

— «Νομίζετε ὅτι κοστίζει πολὺ ἡ καθαριότης;» ἠρώτησεν ὁ κυρ Σίμος. «Μήπως θέλει πληρωμὴν ὁ καθαρὸς ἀῆρ διὰ νὰ εἰσέλθῃ ἀπὸ τὰ ἀνοικτὰ παράθυρά σας, ἢ τὸ νερὸν ἀπὸ τὴν βρύσιν διὰ νὰ πλύνετε τὰ φορέματα τῶν τέκνων σας καὶ τὰ ἰδικά σας; Δὲν καταλαμβάνω πῶς ἠμπορεῖτε νὰ ζῆτε ἐδῶ μέσα. Αὐτὴ ἡ ἀκαθαροσία κοστίζει περισσότερον ἀπὸ ὅσον φαντάζεται τις, διότι βλάπτει τὴν ὑγείαν. Εἶναι κακὸν καὶ ὀλέθριον ν' ἀναπνέῃ κανεὶς ἀέρα μολυσμένον καὶ ν' ἀφίνη τὸ σῶμά του ἄπλυτον.

»Δὲν βλέπετε τὰ ζῶα πόσον ἀγαποῦν τὸ νερὸν καὶ πόσας φορὰς τὴν ἡμέραν πλύνονται; Ἡ Φύσις τὰ ὀδηγεῖ νὰ φροντίζουσι διὰ τὸν ἑαυτὸν των. Καὶ αὐτὴ ἡ ὑγρασία εἰς τοὺς τοίχους τῆς οἰκίας σας νομίζετε ὅτι κάμνει καλὸν εἰς τὰ τέκνα σας;»

— «Καὶ πῶς νὰ τὴν ἐμποδίσω τὴν ὑγρασίαν;»

— «Πῶς νὰ τὴν ἐμποδίσετε; Νὰ καθαρίζετε τοὺς τοίχους καὶ ν' ἀερίζετε συχνὰ τὴν οἰκίαν σας. Ἦμπορεῖ νὰ μὴ φύγῃ ὀλοτελῶς ἡ ὑγρασία, ἀλλὰ

θά ὀλιγοστεύση. Φροντίζετε νὰ εἶναι πάντοτε καθαρά καὶ τὰ ἀγγεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα μαγειρεύετε τὸ φαγητόν σας. Τὸ νερὸν εἶναι τὸ καλύτερον ἰατρικόν. Μὴ τὸ φιλαργυρεύεσθε. Δὲν εἶναι δύσκολον πρῶγμα νὰ εἶναι κανεὶς καθαρὸς· σᾶς τὸ λέγω καὶ πάλιν, δὲν κοστίζει τίποτε. Ὅσον πτωχὸς καὶ ἂν εἶναι κανεὶς, πρέπει νὰ φροντίζῃ νὰ εἶναι ἀνθρωπευμένος καὶ νὰ μὴ προξενῇ ἀηδίαν εἰς τοὺς ἄλλους. Ἀκούσατέ με, κυρία μου, φροντίζετε περισσότερον διὰ τὴν οἰκογένειάν σας καὶ τὸν ἑαυτὸν σας, καὶ θὰ ἰδῆτε τότε πόσον περισσότερον θὰ εἰσθε εὐχαριστημένη».

Ὁ κύρ Σίμος θὰ ἔλεγε καὶ ἄλλα, ἢ βροχὴ ὄμως εἶχε παύσει καὶ ἐβιαζόμεθα νὰ φύγωμεν ἐκεῖθεν. Ἀπεχαιρετίσαμεν λοιπὸν τὴν πτωχὴν γυναῖκα καὶ τὰ μικρά της καὶ ἀνεχωρήσαμεν.

39. Ἡ πολυτέλεια.

Ἐνῶ ἐπηγαίναμεν εἰς ἓν ἄλλο χωρίον, ἀπηντήσαμεν εἰς τὸν δρόμον ἓνα νέον καλοενδεδυμένον, ὁ ὁποῖος ἔτρεχε βιαστικὸς.

«Αἶ, φίλε μου, θὰ ἰδρώσῃς καὶ θὰ κρουολογήσῃς, εἶπεν ὁ κύρ Σίμος. Διατί τρέχεις τόσο πολὺ;»

— «Βιάζομαι νὰ φθάσω εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ δήμου μας διὰ νὰ ζητήσω ἀναβολὴν ἀπὸ ἓνα δανειστήν. Μᾶς ἔκαμε κατάσχεσιν, διότι δὲν εἶχομεν νὰ πληρώσωμεν τὸ χρέος μας».

— «Ἄν ἤμην ἐγὼ ὁ δανειστής καὶ σ' ἔβλεπα μ' αὐτὰ τὰ πολυτελεῖ ἐνδύματα, οὔτε ἀναβολὴν θὰ

σοῦ ἔδίδα, οὔτε θὰ σ' ἔλυπούμην διόλου. Ὅποιος σὲ ἰδῆ, θὰ σὲ ἐκλάβῃ ὡς τὸν πλουσιώτερον κτηματιάν τοῦ τόπου».

—«Πλούσιος ἐγώ! Ἀλλοίμονον! Ὅχι μόνον δὲν εἶμεθα πλούσιοι, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύομεν νὰ μείνωμεν εἰς τὸν δρόμον».

—«Μὲ συγχωρεῖς νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ διατί; Νομίζω ὅτι εἶσαι ἀπ' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ φαντάζουν καὶ νὰ φαίνωνται πλουσιώτεροι ἀπὸ ὅ,τι εἶναι. Ἐξεύρεις τὸν μῦθον τοῦ βατράχου, ὁ ὅποιος ἤθελε νὰ φουσκώσῃ καὶ νὰ γίνῃ μεγαλύτερος ἀπὸ βῶδι, καὶ ἀπὸ τὸ πολὺ φούσκωμα ἔσκασεν ὁ δυστυχής. Ἡ ὥρα ἢ καλή! λοιπὸν καὶ μὴ λησμονήσῃς ποτὲ τὸν μῦθον αὐτόν».

40. Τὰ παλαιὰ συστήματα.

Ἐκεῖ πλησίον ἦσαν χωράφια ἀκαλλιέργητα. Ὁ κύρ Σῆμος ἐστάθη καὶ τὰ ἔβλεπε καὶ ἤρχισε νὰ συνομιλῇ μὲ ἓνα γεωργόν, ὁ ὅποιος ἐφαίνετο ἰδιοκτῆτης.

«Δὲν μοῦ λέγεις, φίλε μου, διατί τὰ χωράφια αὐτὰ μένουν ἀκαλλιέργητα ;»

—«Διότι τὰ ἐκαλλιέργησα πέρυσι. Ἐφέτος πρέπει νὰ ξεκουρασθοῦν».

—«Νὰ ξεκουρασθοῦν! Νομίζεις ὅτι κουράζεται ἡ γῆ, ὅπως οἱ ἄνθρωποι; Καὶ δὲν ἤξεύρεις ὅτι εἶναι τρόπος νὰ δίδῃ κανεὶς καὶ νὰ μὴ κουράζεται; Δὲν ἔμαθες γράμματα ;»

—«Ὅχι, κύριε ».

— «Τόσον τὸ χειρότερον. Ἐάν ἤξευρες, θὰ σοῦ ἔλεγα νὰ διαβάσῃς διάφορα βιβλία καὶ νὰ μάθῃς πολλὰ πράγματα ὠφέλιμα εἰς τοὺς γεωργούς. Καθ' ἐκάστην γίνονται νέα ἀνακαλύψεις, ἀπὸ τὰς ὁποίας ὠφελοῦνται οἱ γεωργοὶ καὶ αὐξάνουν τὸ εἰσόδημά των. Ἄλλοῦ δὲν ἀφίνουν χέρσα τὰ χωράφιά των, ἀλλ' εὐρίσκουν τρόπον κατ' ἔτος κάτι νὰ τοὺς δίδῃ ἢ γῆ καὶ νὰ μένη πάντοτε ἀκούραστη. Ἐχεις παιδιά;»

— «Ἐχω δύο υἱούς».

— «Ἐξεύρουν νὰ διαβάζουν;»

— «Ὁχι».

— «Στείλέ τους εἰς τὸ σχολεῖον. Ὅταν μάθουν γράμματα, θὰ σοῦ διαβάζουν βιβλία χρήσιμα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολὺ θὰ ὠφελῆθῃς καὶ θὰ καταλάβῃς ὅτι δὲν συμφέρει νὰ ἐξακολουθῇ κανεὶς τὰ παλαιὰ καὶ νὰ μὴ καλυτερεύῃ τὴν τέχνην του. Ὑπάρχουν, φίλε μου, ἄνθρωποι φιλόπονοι, οἱ ὁποῖοι φροντίζουν διὰ τὸ καλόν σου. Ἐάν ἀκολουθήσῃς τὰς συμβουλὰς των, θὰ γίνῃς μίαν ἡμέραν πολὺ εὐτυχής.

»Καὶ δὲν εἶναι μόνον συμφέρον σου, ἀλλὰ καὶ χρέος σου νὰ ὠφελῆσαι ἀπὸ ὅσα γράφουν πρὸς χάριν σου καὶ πρὸς χάριν τῶν ὁμοίων σου οἱ πεπαιδευμένοι αὐτοὶ ἄνθρωποι. Διότι, ἂν εἶσαι καλὸς πατριώτης, πρέπει νὰ πράξῃς καὶ σὺ ὅτι δύνασαι διὰ νὰ πλουτίσῃ ὁ τόπος μας».

Ἡ ἐπιθυμία μου ἦτο νὰ συνοδεύσω τὸν κύρ Σίμο εἰς ὅλην τὴν περιοδείαν του, ἀλλὰ εἶχον καὶ ἐγὼ τὰς ὑποθέσεις μου καὶ δὲν μοῦ ἦτο δυνατόν νὰ παρατείνω περισσότερο τὴν ἀπουσίαν μου. Ἀπεχωρίσθημεν λοιπόν, ἀλλὰ μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι

θά εξακολουθήσωμεν τὰς περιοδείας μας καὶ εἰς τὰ ἄλλα χωρία τῆς ἐπαρχίας μας.

41. Σαββατέβραδο.

Γλυκειὰ εἶν' ἀπόψε ἡ βραδιά, καὶ ἡ φύσις ἡσυχάζει.
Κανένα ἦχο δὲν ἀκοῦς, μηδὲ βοσκοῦ φλογέρα,
μηδὲ κελάδημα πουλιοῦ ἢ βέλασμα προβάτου,
μηδὲ ᾠδὴ τὰ φύλλα δὲν ἀκοῦς τὸ χάιδεμα τ' ἀγέρα.

Ἄπανεμιὰ καὶ σιωπὴ βαθειά...

Νὰ ἡ καμπάνα

ἀχολογεῖ ἀπὸ μακριὰ ᾠδὴν τὸν ἡσυχὸν ἀέρα.

Ἄπόψε σαββατόβραδο, καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν
σημαίνει γιὰ τὴν αὐριανὴν ἡμέραν ἡ καμπάνα.

ᾠδὴ χωρικοί, σπογγίσετε ἀπὸ τὸ μέτωπό σας,
τὸν ἴδρωτα ποὺ ἁγιασεν ἐξ ἡμερῶν σας κόπος.

Αὐριον εἶναι Κυριακὴ, χαρᾶς καὶ ἀγάπης μέρα!
Εὐτυχισμένοι χωρικοί, πλαγιάστε, κοιμηθῆτε,
καὶ θάλλθουν ὄνειρα γλυκὰ ᾠδὴν τὸν ἡσυχὸν σας ὕπνο.
Καὶ αὐριον πολὺ πρῶτὸν καλόκαρδοι, ἀθῶφοι,
μὲ τὴ γυναῖκα ᾠδὴν τὸ πλευρό, τὸ τέκνο ᾠδὴν τὴν ἀγκάλη
πηγαίνετε ᾠδὴν τὴν ἐκκλησίαν γιὰ νὰ λειτουργηθῆτε.

42. Τὸ καλύτερον μάθημα

Ὁ Ἀνθρόνικος, μαθητὴς τῆς πέμπτης τάξεως,
καυχᾶται συχνά, διότι ἔχει πατέρα ὠραῖον, ὑψηλόν, σο-

βαρόν, με ώραϊα ἐνδύματα, ὁ ὁποῖος καθ' ἡμέραν τὸν συνοδεύει εἰς τὸ σχολεῖον.

Μίαν ἡμέραν ὁ Ἄνδρόνικος, κατὰ τὴν ὥραν τοῦ διαλείμματος, ἐφιλονίκησε μὲ ἕνα μικρὸν μαθητὴν, τὸν Νῆικον, υἷὸν κτίστου· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤξευρε πῶς ἄλ-



«Μὴ λησμονήσετε, παιδιά μου, αὐτὸ τὸ ἔργον εἶδατε σήμερον».

λως νὰ τὸν πειράξῃ, τοῦ ἐφώναξεν : «Ὁ πατέρας σου εἶναι βρώμικος».

Ὁ Νίκος ἐκοκκίνισεν, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐγέμισαν δάκρυα, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Μόνον ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του, τὸ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του. Καὶ ἰδού τὸ ἀπόγευμα παρουσιάζεται εἰς τὴν τάξιν τοῦ υἱοῦ του ὁ κτίστης, ἓνας μικρόσωμος καὶ πτωχικὰ ἐνδεδυμένος ἄνθρωπος, διὰ νὰ παραπονεθῇ εἰς τὸν διδάσκαλον.

Ἐνῶ δ' ἐξέφραζε πρὸς τὸν διδάσκαλον τὰ παρόνα του, ὁ πατὴρ τοῦ Ἀνδρονίκου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν συνήθειάν του ἰστάμενος πλησίον τῆς θύρας ἐβοήθει τὸν υἱόν του νὰ βγάλῃ τὸ ἐπανωφόριόν του. ἤκουσε νὰ προφέρεται τὸ ὄνομά του καὶ ἀμέσως εἰσῆλθεν εἰς τὴν τάξιν καὶ ἠρώτησε περὶ τίνος πρόκειται.

«Αὐτὸς ὁ ἐργατικὸς ἄνθρωπος» ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος, «ἦλθε νὰ παραπονεθῇ, διότι ὁ υἱός σας εἶπε μὲ περιφρονητικὸν τρόπον εἰς τὸν ἰδικόν του : «Ὁ πατέρας σου εἶναι βρώμικος».

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀνδρονίκου ἐταράχθη, ἐκοκκίνισεν ὀλίγον καὶ ἠρώτησε τὸν υἱόν του :

«Τὸ εἶπες αὐτό ;»

Ὁ μικρὸς, ὀρθὸς εἰς τὸ μέσον τῆς τάξεως, μὲ πρόσωπον γλωμὸν καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, ἔμπροσθεν τοῦ μικροῦ Νίκου, δὲν ἀπήντησε.

Τότε ὁ πατὴρ του τὸν ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρός, τὸν ἔσυρε πλησίον τοῦ Νίκου, καὶ τοῦ εἶπε :

«Ζήτησε συγγνώμην».

Ὁ κτίστης ἠθέλησε νὰ ἐπέμβῃ, ἀλλ' ὁ κύριος τὸν ἠμπόδισε καὶ ἐπανέλαβεν εἰς τὸν υἱόν του.

«Ζήτησε συγγνώμην ! Ἐπανάλαβε τὰ λόγια μου

Ζητῶ συγγνώμην διὰ τὴν ἀπερίσκεπτον ὕβριν πρὸς τὸν πατέρα σου, τοῦ ὁποίου ὁ πατήρ μου θεωρεῖ τιμὴν νὰ σφίξῃ τὴν χεῖρα».

Ὁ κτίστης ἔκαμε μίαν ἀποφασιστικὴν χειρονομίαν, ὡς νὰ ἔλεγε: «Δὲν θέλω». Ὁ κύριος ὅμως δὲν ἀντελήφθη τὸ κίνημα τοῦ πτωχοῦ ἐργάτου, διότι εἶχεν ὄλην τὴν προσοχὴν του εἰς τὸν υἱόν του, ὁ ὁποῖος ἀργά, μὲ φωνὴν σιγαλὴν καὶ τὸ βλέμμα πρὸς τὰ κάτω, ἔλεγεν εἰς τὸν Νῆικον: «Ζητῶ συγγνώμην... ..διὰ...τὴν ἀπερίσκεπτον ὕβριν πρὸς τὸν πατέρα σου, τοῦ ὁποίου ὁ πατήρ μου θεωρεῖ τιμὴν νὰ σφίξῃ τὴν χεῖρα».

Τότε ὁ κύριος ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν κτίστην, ὁ ὁποῖος ἔσφιξεν αὐτὴν μὲ δύναμιν, καὶ κατόπιν ὤθησε τὸν υἱόν του εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Νίκου καὶ τοῦ εἶπε :

«Ἀπὸ σήμερον θέλω ν' ἀγαπᾶς τὸ κτιστάκι αὐτὸ μ' ὄλην τὴν καρδίαν σου, πρῶτον, διότι εἶναι συμμαθητὴς σου, καὶ δευτέρον, διότι εἶναι παιδί ἑνὸς τιμίου καὶ φιλοπόνου ἐργάτου».

Ἔπειτα ἐστράφη πρὸς τὸν διδάσκαλον :

«Θὰ σᾶς παρακαλέσω, εἶπε, νὰ τοὺς βάλετε νὰ καθίσουν μαζί». Καὶ ὤθησε τὸν Ἀνδρόνικον εἰς τὸ θρανίον τοῦ Νίκου.

Ὅταν ἐκάθησαν μαζί, ὁ πατήρ τοῦ Ἀνδρόνικου ἐχαιρέτησε καὶ ἀνεχώρησεν.

Ὁ κτίστης ἔμεινεν ὀλίγα λεπτὰ σκεπτικὸς καὶ παρετήρει τὰ δύο παιδιά. Ἔπειτα ἐπλησίασεν εἰς τὸ θρανίον, καὶ ἐκοίταζε τὸν Ἀνδρόνικον μὲ μεγάλην συμπάθειαν καὶ τὰ χεῖλη του ἐκινουῦντο σιγὰ ὡς νὰ ἠθελον κάτι νὰ εἶπουν, ἀλλὰ τίποτε... ἤπλωσε μόνον

τὴν χεῖρά του διὰ νὰ τὸν χαϊδεύσῃ, ἀλλ' οὔτε αὐτὸ δὲν ἐτόλμησε καὶ τοῦ ἤγγισε μόνον τὸ μέτωπον μὲ τὰ χονδρά του δάκτυλα. Ἐπειτα διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν, ἔστρεψεν ἀκόμη μίαν φορὰν καὶ τὸν εἶδε καὶ ἔπειτα ἀνεχώρησε.

«Μὴ λησμονήσετε ποτέ, παιδιὰ μου, αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶδατε, εἶπεν ὁ διδάσκαλος. «Εἶναι τὸ καλύτερον μάθημα ἀπὸ ὅλα ὅσα ἠκούσατε μέχρι σήμερον».

43 Σωκράτης καὶ Ἀρίσταρχος.

Ἦσαν αἱ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Θρασύβουλος, ἀφοῦ κατέλαβε τὸν Πειραιᾶ, ἐπολέμει κατὰ τῶν τριάκοντα τυράννων, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο εἰς τὰς Ἀθήνας.

Μίαν τῶν ἡμερῶν τούτων ὁ Σωκράτης, ὁ ὁποῖος ἔμενεν εἰς τὰς Ἀθήνας, συνήντησε καθ' ὁδὸν τὸν Ἀρίσταρχον, νέον εὐγενῆ καὶ φίλον του.

Παρατηρήσας ὅτι ὁ Ἀρίσταρχος ἦτο κατηφῆς καὶ σκυθρωπός, ἔσπευσε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ :

«Τί ἔχεις, Ἀρίσταρχε, καὶ εἶσαι σκυθρωπός ; Ἐὰν μὲ θεωρῆς φίλον σου, ὀφείλεις νὰ μοὶ ἀνακοινώσης τὴν αἰτίαν τῆς λύπης σου, διότι ἴσως δυνηθῶ νὰ σὲ ἀνακουφίσω».

— «Ἀληθῶς, ὦ Σώκρατες,» ἀπεκρίθη ὁ νέος, «εὐρίσκομαι εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν, διότι, ἀφ' ὅτου ἤρχισεν ὁ πόλεμος, συνηθροίσθησαν εἰς τὴν οἰκίαν μου πολλαὶ συγγενεῖς, ἀδελφαί, ἀνεψιαί, ἑξαδέλφαι, τὰς ὁποίας δὲν δύναμαι νὰ διαθρέψω :

»Δὲν ἠμπορῶ δέ, διότι οὔτε ἐκ τῶν ἀγρῶν

μου ἀπολαμβάνω εισόδημά τι, ἐπειδὴ ἔνεκα τοῦ πολέμου ἔχουν μείνει ἀκαλλιέργητοι, οὔτε ἐκ τῶν οἰκιῶν μου, ἐπειδὴ ἔνεκα τῆς ὀλιγανθρωπίας δὲν δύναμαι νὰ ἐνοικιάσω αὐτάς. Θέλω νὰ πωλήσω τὰ ἔπιπλά μου, ἀλλ' οὐδεὶς τὰ ἀγοράζει. Θέλω νὰ δαμεισθῶ χρήματα, ἀλλ' οὐδεὶς μοὶ δίδει.

»Ἐννοεῖς, πιστεύω, τώρα τὴν στενοχωρίαν μου. Ἄφ' ἑνὸς δὲν ἠμπορῶ νὰ βλέπω τόσας συγγενεῖς μου νὰ ὑποφέρουν, ἀφ' ἑτέρου δὲν δύναμαι νὰ διατρέφω αὐτάς, ἀφ' οὗ δὲν ἔχω τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τοῦτο μέσα».

Ὁ Σωκράτης ἀκούσας ταῦτα, ἠρώτησε πάλιν τὸν Ἀρίσταρχον :

«Ἀλλὰ πῶς ὁ φίλος ἡμῶν Κεράμων, ἂν καὶ ἔχη περισσοτέρους ἀπὸ σὲ εἰς τὴν οἰκίαν του, δύναται ὄχι μόνον τούτους νὰ διατρέφῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ πλουτῇ, σὺ δὲ φοβεῖσαι, μήπως πάντες καταστραφῆτε δι' ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων!»

— «Μὰ τὴν ἀλήθειαν», ἀπεκρίθη ὁ Ἀρίσταρχος, «ὁ μὲν Κεράμων τρέφει δούλους, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους».

— «Δὲν εἶναι λοιπὸν λυπηρόν,» εἶπεν ὁ Σωκράτης, «ἐκεῖνος μὲν νὰ εὐπορῇ ἔχων δούλους, σὺ δὲ νὰ εἶσαι ἄπορος, ἔχων εἰς τὴν οἰκίαν σου ἀνθρώπους ἐλευθέρους;

»Αἱ συγγενεῖς σου δὲν γνωρίζουν νὰ ζυμώνουν ἄρτον, νὰ κατασκευάζουν τυρόν, νὰ κάμνουν φορέματα ἀνδρικὰ καὶ γυναικειᾶ;

»Ἐγὼ γνωρίζω, ὅτι ὁ Ναυσικίδης ἐκ μιᾶς μόνον ἐργασίας, τῆς ἀλευροποιίας, ὄχι μόνον τρέφει τὸν ἑαυτὸν του, τοὺς δούλους καὶ πολλὰ κτήνη, ἀλλὰ καὶ πλουτεῖ. Ὁ Κόροιβος ἐκ τῆς ἄρτοποιίας

καὶ τὴν οἰκογένειάν του διατρέφει καὶ ζῆ πλουσιοπαρόχως. Ὡσαύτως ὁ Δημέας ζῆ καλῶς ἐκ τῆς χλαμυδοποιίας, ὁ Πένων ἐκ τῆς χλαινοποιίας καὶ ἄλλοι ἐκ διαφόρων ἄλλων ἐργασιῶν.

— «Ἀληθῶς λέγεις, ὦ Σώκρατες,» ἀπεκρίθη ὁ Ἄρισταρχος. «Ἄλλ' οὗτοι πάντες ἔχουν δούλους, τοὺς ὁποίους ἀναγκάζουν νὰ ἐργάζονται, ἐνῶ οἱ ἰδικοὶ μου ἀνθρώποι εἶναι ἐλεύθεροι καὶ συγγενεῖς».

— «Λοιπὸν νομίζεις, φίλε μου», λέγει ὁ Σωκράτης, «ὅτι αἱ συγγενεῖς σου, ἐπειδὴ εἶναι ἐλεύθεροι, δὲν πρέπει νὰ ἐργάζονται, ἀλλὰ μόνον νὰ τρώγουν καὶ νὰ κοιμῶνται; Νομίζεις, ὅτι πρέπει νὰ μένουν ἀργαί, μὴ ἐκτελοῦσαι ἐργασίαν τινὰ χρήσιμον εἰς τὸν βίον;

»Ἄλλ' ἀκριβῶς, ἐπειδὴ μένουν ἄεργοι, οὔτε ἐκεῖναι ἀγαποῦν σέ, οὔτε σὺ ἐκείνας. Σὺ μὲν νομίζεις αὐτὰς ἐπιζημίους, ἐκεῖναι δὲ λυποῦνται, διότι σὲ βλέπουν στενοχωρούμενον.

»Ἄν ὁμως φροντίσης νὰ πείσης τὰς συγγενεῖς σου νὰ ἐργάζονται καὶ σὺ θὰ ἀγαπήσης ἐκείνας, βλέπων, ὅτι εἶναι ὠφέλιμοι, καὶ ἐκεῖναι ὁμοίως θὰ σὲ ἀγαπήσουν, βλέπουσαι ὅτι χαίρεις δι' αὐτὰς».

— «Ἐχεις πολὺ δίκαιον, φίλε Σώκρατες,» ἀπεκρίθη ὁ Ἄρισταρχος. «Εὐθύς θὰ προσπαθῆσω νὰ δανεισθῶ ὀλίγα χρήματα καὶ μὲ αὐτὰ νὰ προμηθεύσω ἐργασίαν εἰς ἐκάστην τῶν συγγενῶν μου».

Πράγματι ὁ Ἄρισταρχος εἰς ἄλλας μὲν ἐκ τῶν συγγενῶν του ἔδωκε μαλλία διὰ νὰ κατεργάζονται ταῦτα, εἰς ἄλλας νήματα διὰ νὰ ὑφαίνουν γυναικεῖα καὶ ἀνδρικὰ ὑφάσματα καὶ εἰς ἄλλας ἄλλας ἐργασίας.

Ἐκτοτε, αἱ μὲν συγγενεῖς τοῦ Ἀριστάρχου ἐργαζόμεναι ἦσαν φαιδραὶ καὶ ἠγάπων τὸν Ἀρίσταρχον ὡς κηδεμόνα, οὗτος δὲ ἠγάπα αὐτὰς ὡς ὠφελίμους.

Οὕτω διὰ τῆς ἐργασίας ἐκέρδαινον τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα, ἔζων εὐχαρίστως καὶ εὐγνωμόνουν τὸν Σωκράτην, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀρίσταρχον τόσον ὠφελίμους καὶ χρησίμους συμβουλὰς.

14. Ὁ μικρὸς κουλουροπώλης.

Πρὸ ὀλίγου εἶχε σημάνει ὁ κώδων τῆς ἐξόδου. Αἱ μαθήτριά, κατ' ἀρχὰς ἀραιαί, ὕστερον πυκναί, ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ὅλαι γελασται καὶ χαρούμεναι. Τότε συνέβη κάτι ὠραῖον.

Ἀντικρὺ ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ σχολείου, εἰς τὸ ἀπέναντι πεζοδρομίον, μὲ τὸν ἕνα βραχίονα στηριγμένον εἰς τὸν τοῖχον καὶ μὲ τὴν κεφαλὴν σκυμμένην ἐπὶ τοῦ βραχίονος, ἐστέκετο εἷς μικρὸς κουλουροπώλης μὲ τὸ μέγαλον του κἀνιστρον κενόν, κρεμάμενον ἀπὸ τὸν ὦμον, καὶ ἔκλαιεν ἀπαρηγόρητα.

Δύο μαθήτριά τῆς δευτέρας τάξεως τὸν ἐπλησίασαν καὶ τὸν ἠρώτησαν :

«Τί ἔχεις καὶ κλαίεις;»

Ἄλλ' αὐτὸς δὲν ἀπήντα καὶ ἐξηκολούθει νὰ κλαίῃ.

— «Ἄλλὰ τί ἔχεις, τέλος πάντων, καὶ κλαίεις;» τὸν ἠρώτησαν πάλιν αἱ μαθήτριά.

Τότε αὐτὸς ἐσήκωσε τὸ πρόσωπον καὶ εἶπε κλαίων, ὅτι ἔχασεν εἴκοσι πέντε δραχμάς, τὰς ὁποίας εἶχε συναῖξει ἀπὸ τὰ κουλούρια, τὰ ὁποῖα εἶχε πω-

λήσει. Τοῦ εἶχαν πέσει ἀπὸ τὴν τσέπην του — καὶ ἔδειξε τὴν τρουπημένην τσέπην — καὶ τώρα δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν ἀρτοποιὸν χωρὶς χρήματα.

«Θὰ μὲ τιμωρήσῃ,» προσέθεσε μὲ λυγμούς, καὶ ἀφῆκε πάλιν τὴν κεφαλὴν νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ βραχίονος, ὡς ἀπηλπισμένος.

Τὰ κοράσια ἐστάθησαν καὶ τὸν ἔβλεπον μὲ πρόσωπον λυπημένον. Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον μαζευθῆ καὶ ἄλλα, μεγάλα καὶ μικρά, πτωχὰ καὶ πλούσια, μὲ τὰ βιβλία των ὑπὸ μάλης. Τότε ἡ μεγαλυτέρα ἐξ αὐτῶν ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν τσέπην της δύο δραχμὰς καὶ εἶπεν :

«Ἐχω μόνον δύο δραχμὰς, τὰς ὁποίας εὐχαρίστως προσφέρω εἰς τὸ πτωχὸν αὐτὸ παιδίον. Τώρα, ἂν ἔχῃ καὶ καμμία ἄλλη ἀπὸ σᾶς χρήματα μαζί της, ἄς πράξῃ τὸ ἴδιον».

— «Ἐχω καὶ ἐγὼ δύο», εἶπε μία ἄλλη, ἡ ὁποία ἐφόρει κόκκινα ἐνδύματα. «Ἄλλὰ δὲν ἀρκοῦν αὐταί. Πρέπει νὰ γίνουν εἴκοσι πέντε». Καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ : «Ἀνθοῦλα, Ἰσμήνη, Νίνα, Ζωή! λεπτά! Φέρετε ὅσα λεπτὰ ἔχετε».

Ὅλοι μὲ μεγάλην προθυμίαν ἔτρεξαν, προσφέρονσαι ἐκάστη ὅ,τι εἶχεν. Ἄλλη μίαν δραχμὴν, ἄλλη πεντήκοντα λεπτά, ἄλλαι εἰκοσάλεπτον. Καὶ ἡ μεγαλυτέρα ἐσύναξε τὰ χρήματα καὶ τὰ ἐμέτρα :

«Ὅκτώ, δέκα, δεκαπέντε!» Ἄλλ' ἔλειπαν ἀρκετὰ ἀκόμη.

Τότε παρουσιάσθη μία μεγαλυτέρα ἀπὸ ὅλας, ἡ ὁποία, ὡς φαίνεται, ἦτο διδασκάλισσα καὶ προσέφερε πέντε δραχμὰς. Ὅλοι τὴν εὐχαρίστησαν. Ἐλειπαν ἀκόμη πέντε δραχμαί.

«Τώρα θὰ ἔλθουν καὶ αἱ μαθήτριά τ
ης,» εἶπε μία ἄλλη.

Ἦλθον καὶ αὐταὶ μετ' ὀλίγον. Εἶχον μαζευθῆ
ἀρκετὰ χρήματα. Καὶ ἦτο ὥραϊον τὸ θέαμα, νὰ βλέπη
τις τὸν δυστυχισμένον αὐτὸν κουλουροπόλῃν εἰς τὴν
μέσῃν ὄλων αὐτῶν τῶν μαθητριῶν μὲ τὰ ποικιλό-
χρωμα φορέματα καὶ τὰς καθαρὰς ποδιάς.

Αἱ εἴκοσι πέντε δραχμαὶ εἶχον συμπληρωθῆ καὶ
αἱ προσφοραὶ ἐξηκολούθουν. Αἱ πολὺ μικραὶ μαθή-
τριά, αἱ ὅποια δὲν εἶχον χρήματα, προσεπάθουν νὰ
πλησιάσουν τὸν μικρὸν διὰ νὰ τοῦ προσφέρουν ὀλίγα
ἄνθη, τὰ ὅποια ἐκράτουν, μόνον διὰ νὰ δώσουν καὶ
αὐταὶ κάτι.

Ὁ μικρὸς κουλουροπόλῃς εὐχαρίστησε μὲ τὴν
καρδίαν του τὰ εὐγενῆ καὶ φιλεύσπλαγχνα κοράσια
καὶ ἔφυγεν εὐχαριστημένος καὶ μὲ τὰς χεῖρας πλή-
ρεις χρημάτων.

45. Ὁ φιλάνθρωπος ξυλουργός.

Ὁ ξυλουργὸς Πέτρος εἶναι τιμιώτατος καὶ ἄρι-
στος τεχνίτης. Πάντες οἱ γείτονες ἀγαποῦν αὐτὸν διὰ
τοῦτο, ἰδιαιτέρως μάλιστα ὁ πλούσιος κτηματίας Ἀρ-
γύρης, ὁ ὅποιος πολλάκις ἀναθέτει εἰς τὸν Πέτρον
διαφόρους ἐργασίας του.

Ὁ Πέτρος εἶναι ἀκόμη γνωστὸς εἰς ὅλους τοὺς
γείτονας καὶ διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ τάξιν. Ὁρισμέ-
νην ὥραν ἀρχίζει τὴν ἐργασίαν του καὶ ὀρισμένην
ὥραν παύει αὐτήν. Ὅλοι γινώσκουν, ὅτι θὰ ἔχη
παρέλθει ἡ μεσημβρία ἢ ἡ ὀγδόη τῆς ἑσπέρας, ὅτε

δὲν ἀκούεται ὁ κρότος τοῦ πρίονος ἢ τῆς πλάνης τοῦ ἐπιμελοῦς ξυλουργοῦ.

Ἐσπέραν τινὰ ἢ ὀγδόη ὥρα ἀπὸ πολλοῦ ἔχει παρέλθει καὶ ὁ Πέτρος ἐξακολουθεῖ νὰ ἐργάζεται.

Φθάνει τὸ μεσονύκτιον καὶ ὁ ξυλουργὸς ἐξακολουθεῖ νὰ ἐργάζεται.

Κατὰ τύχην διήρχετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Πέτρου ὁ κύριος Ἀργύρης ἐπιστρέφων ἐκ μιᾶς συναναστροφῆς.

Ἐκπληκτος βλέπει φῶς εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ ξυλουργοῦ τοιαύτην ὥραν καὶ ἀκούει τὸν κρότον τοῦ πρίονος αὐτοῦ.

Περίεργος νὰ μάθῃ τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Πέτρος παρέβη διὰ πρώτην φοράν τὴν συνήθειάν του, κτυπᾷ τὴν θύραν καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἐργαστήριον.

«Βλέπω, φίλε μου», λέγει εἰς τὸν ξυλουργόν, «ὅτι ἀπεφάσισες νὰ γίνῃς διὰ μιᾶς πλούσιος».

— «Καὶ ἀπὸ τί τὸ συμπεραίνετε αὐτό, κύριε Ἀργύρη;» ἠρώτησεν ὁ ξυλουργός.

— «Ἀπὸ τὴν μεγάλην σου ἐπιμέλειαν» ἀπήντησεν ὁ κύριος Ἀργύρης. «Πλησιάζει μεσονύκτιον καὶ ἀκόμη ἐργάζεσαι. Δὲν ἔχω λοιπὸν δίκαιον νὰ νομίζω, ὅτι ἤρχισες νὰ κυνηγῆς τὰ χρήματα;»

— «Ἦξεύρω ὅτι ἀστειεύεσθε, κύριε Ἀργύρη» ἀπήντησεν ὁ ξυλουργός. «Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι σοβαρὰ ἀνάγκη μὲ βιάζει νὰ ἐργασθῶ κάμποσον καιρὸν περισσότερο ἀπὸ τὸ σῆνηθες. Ὁ δυστυχῆς γείτων μου, ὁ Χρῆστος, εἶναι βαρέως ἀσθενής. Δὲν εἶχεν ἐμβολιασθῆ καὶ ἔπαθεν ἀπὸ εὐλογίαν. Ἡ ἀστυνομία μετέφερεν αὐτὸν εὐθὺς εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῶν εὐλογίων»

των, ὅπου θὰ μείνη ἀρκετὸν καιρόν. Τί θὰ γίνῃ ἐν τῷ μεταξὺ ἢ πολυμελῆς αὐτοῦ οἰκογένεια, ἢ ὁποία ζῆ μόνον ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του καὶ ἢ ὁποία τώρα στερεῖται καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ ἐργάζωμαι ὀλίγας ὥρας περισσότερον καθ' ἡμέραν διὰ νὰ βοηθῶ δι' αὐτῶν τὸν δυστυχῆ γείτονα. Εὐτυχῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν δὲν λείπει ἡ ἐργασία. Καὶ ὅταν ἔχῃ κανεὶς βραχίονας ἰσχυροὺς πρέπει νὰ μεταχειρίζεται αὐτοὺς καὶ πρὸς βοήθειαν τοῦ γείτονός του».

— «Σὲ συγχαίρω, φίλε μου, διὰ τὴν εὐγενῆ σου καρδίαν», ἀπήντησεν ὁ πλούσιος κτηματίας. «Ἄλλ' εἶσαι βέβαιος ὅτι ὁ γείτων σου θὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν εὐεργεσίαν καὶ θὰ ἀποδώσῃ αὐτὴν κάποτε εἰς σέ;»

— «Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, κύριε Ἀργύρη!» ἀπήντησεν ὁ ἀγαθὸς Πέτρος· «αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπρόφθασα ἀκόμη νὰ τὸ σκεφθῶ. Τὰ παιδιὰ τοῦ Χρήστου πεινοῦν καὶ ζητοῦν τὰ καημένα κάτι τι νὰ φάγουν. Πρὸ παντὸς εἶδα, ὅτι πρέπει νὰ ἐξοικονομήσω διὰ τὰ παιδάκια ὀλίγον ἄρτον. Τώρα σκέπτομαι καὶ αὐτό, τὸ ὁποῖον λέγετε, καὶ εὐρίσκω, ὅτι καὶ ὁ Χρῆστος θὰ μείνη εὐχαριστημένος ἀπὸ ἐμέ. Ἄλλὰ τί νὰ σᾶς εἰπῶ: Εἴτε μείνη, εἴτε δὲν μείνη, ἐγὼ εἶμαι πληρωμένος διὰ τοὺς κόπους μου. Ἐξεύρετε πόσῃ εὐχαρίστησιν αἰσθάνομαι, ὅταν βλέπω μὲ τί χαρὰν μὲ ὑποδέχονται τὰ καημένα τὰ παιδάκια; Δὲν μοῦ φθάνει αὐτὴ ἡ πληρωμὴ;»

— «Εὐγέ σου, Πέτρε», εἶπε μὲ συγκίνησιν ὁ πλούσιος κτηματίας. «Ὁ Θεὸς θὰ σὲ ἀνταμείψῃ διὰ τὴν καλωσύνην σου. Αὐτὸς θὰ δώσῃ πάλιν τὴν ὑγείαν εἰς τὸν γείτονά σου! Καλὴ νύκτα σου!»

Μὲ τὰς λέξεις αὐτὰς ἀνεχώρησε σχεδὸν δακρῶν ὁ κύριος Ἀργύρης, ἐνῶ ὁ Πέτρος εὐχαριστημένος ἐκ τοῦ ἐπαίνου τοῦ πλουσίου γείτονός του, ἐξηκολούθησε μὲ περισσοτέραν ὄρεξιν τὴν ἐργασίαν του.

Τὴν ἐπαύριον ὁ ξυλουργὸς ἐλάμβανεν ἀνώνυμον ἐπιστολὴν, περιέχουσαν ἑκατοντάδραχμον χαρτονόμισμα καὶ τὰς ἐξῆς λέξεις: «Ὑπὲρ τῆς προστατευομένης ὑπὸ σοῦ πτωχῆς οἰκογενείας».

Αἱ ἑκατὸν αὐταὶ δραχμαὶ ἀπεστέλλοντο ὡς δῶρον ὑπὸ τοῦ νυκτερινοῦ ἐπισκέπτου τῆς προτεραίας.

46. Μία δίκαια τιμωρία.

Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντιῦ τὸν Αὐγούστον τοῦ 527 μετὰ Χριστόν.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρὸς χάλασα σπανίου μεγέθους καπεσεν εἰς τινὰ ἐπαρχίαν τοῦ Κράτους του καὶ κατέστρεψεν ἐντελῶς τὰ προϊόντα αὐτῆς.

Οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι, οἱ ὁποῖοι καὶ πρότερον δὲν ἦσαν εὐποροὶ, ἐστερήθησαν τῶρα καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀφοῦ ἔμαθε τὴν συμφορὰν, ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα σῖτον καὶ ἄλευρα καὶ διέταξε τὸν διοικητὴν τῆς ἐπαρχίας, ὅπως διανείμῃ ταῦτα εἰς τοὺς δυστυχεῖς κατοίκους.

Ἐπειδὴ δὲ ἐπεθύμει νὰ λάβῃ ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς καταστροφῆς, ἀπεφάσισε μετὰ δύο ἡμέρας νὰ μεταβῇ αὐτοπροσώπως εἰς τὸν τόπον τῆς δυστυχίας. Ἐνε-

δύτη λοιπὸν στολὴν λοχαγοῦ καὶ μετέβη κατ' εὐθείαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας ἐκεῖνης.

Ὁ Ἰουστινιανὸς φθάσας ἀγνώριστος πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ ἐπάρχου, εἶδεν ἐκεῖ νὰ σταθμεύουν πολλαὶ φορητοὶ ἄμαξαι πλήρεις σάκκων σίτου καὶ ἀλεύρου καὶ πέριξ αὐτῶν πλῆθος χωρικῶν, οἱ ὅποιοι ἀνέμενον ἀνυπομόνως τὴν ἐκφόρτωσιν τῶν σάκκων καὶ τὴν διανομὴν τοῦ ἀλεύρου καὶ τοῦ σίτου.

«Διατὶ δὲν διενεμήθησαν ἀκόμη τὰ φορτία αὐτά;» ἠρώτησεν ὁ αὐτοκράτωρ γηραιὸν τινα χωρικόν.

«Ὁ κύριος ἐπαρχος διασκεδάζει σήμερον μετὰ τῶν φίλων του καὶ δὲν εὐκαιρεῖ νὰ φροντίσῃ δι' ἡμᾶς,» ἀπήντησεν ἐκεῖνος μὲ παράπονον. «Ἀναμένομεν ἐδῶ ὀκτὼ ὄλας ὥρας».

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀκούσας ταῦτα εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπάρχου καὶ παρεκάλεσε τὸν γραμματέα του, νὰ μεταβῆ πρὸς τὸν προϊστάμενόν του καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ ἐκ μέρους του, νὰ διανείμῃ τὸν σῖτον καὶ τὰ ἄλευρα διότι οἱ ἄνθρωποι πεινοῦν.

Ὁ γραμματεὺς δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ. Ἦτο δμως πολὺ ταραγμένος. «Ἐξ αἰτίας σας, κύριε», εἶπε, «ἔπαθα βαρεῖαν προσβολήν. Ὁ κύριος ἐπαρχος μὲ ἀπέπεμψεν ἀποτόμως, εὐθύς ὡς τῷ ἀνεκοίνωσα τὴν παράκλησίν σας. Δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ διαταραχθῇ ἡ διασκέδασίς του ἀπὸ κανένα».

Ὁ αὐτοκράτωρ πλήρης ὀργῆς διὰ τὴν σκληρότητα καὶ ἀσπλαγχνίαν τοῦ ἐπάρχου διητυθύνθη μόνος εἰς τὴν αἴθουσαν, εἰς τὴν ὁποίαν διεσκεδάξεν ὁ κύριος ἐπαρχος.

Ὁ ἐπαρχος ἰδὼν τὸν ξένον, καὶ μὴ γνωρίζων

ὅτι ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ, εἶπε πρὸς αὐτὸν μὲ τρόπον ἀπρεπῆ :

«Τί θέλετε, κύριε, ἐδῶ ; Ποῖος σᾶς ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέλθῃτε καὶ νὰ διαταράξῃτε τὴν διασκέδασίν μου ;»

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀπήντησεν : «Εἶμαι λοχαγὸς τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ ἦλθον ἐδῶ, διὰ νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ λυπηθῆτε τοὺς δυστυχεῖς αὐτοὺς πτωχοὺς, οἱ ὅποιοι ὑποφέρουν πολὺ».

«Μὴ φροντίζετε τόσον πολὺ, κύριε λοχαγέ, διὰ τὰ κτήνη αὐτά, διότι δὲν ὑπάρχει φόβος νὰ ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν».

Ὁ αὐτοκράτωρ κατώρθωσε νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργὴν του καὶ προσέθηκε μὲ παρακλητικὴν φωνήν.

«Πρέπει νὰ εἴμεθα φιλόανθρωποι, κύριε ἑπαρχε, καὶ νὰ μὴ μένωμεν ἀδιάφοροι εἰς τὴν δυστυχίαν τῶν ἄλλων».

— «Φυλάξατε τὰς συμβουλάς αὐτὰς διὰ τὸν ἑαυτὸν σας !» εἶπεν ὁ ἑπαρχος, τοῦ ὁποίου ἡ ὀργὴ δὲν εἶχε πλέον ὄρια. «Παρακαλῶ νὰ ἐξέλθῃτε ἀπ' ἐδῶ, διότι ἀρκετὰ μὲ ἔχετε ἐνοχλήσει».

Ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ ἐπὶ πλέον ἑαυτὸν καὶ εἶπεν αὐστηρῶς :

«Εἶμαι ὁ αὐτοκράτωρ καὶ κύριός σου καὶ σὲ διατάσσω νὰ ἐξέλθῃς ἀμέσως ἐκ τοῦ οἴκου τούτου, διότι εἶσαι ἀνάξιος τοιαύτης ὑψηλῆς θέσεως !»

Ἐπειτα δέ, ἀφοῦ ἐστράφη πρὸς τὸν ἐκπληκτον ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως γραμματέα, εἶπε :

«Πρὸ ὀλίγου ἐκ τῶν λόγων σου ἐνόησα ὅτι ἔχεις εὐγενῆ καρδίαν καὶ τὰ δυστυχήματα τῶν ἄλλων πολὺ σὲ συγκινοῦν.

» Ὑπαγε σὺ νὰ διανείμῃς τὸ ἄλευρον καὶ τὸν σῖτον εἰς τοὺς πτωχοὺς χωρικοὺς. Ἀπὸ σήμερον εἶσαι ἔπαρχος.

» Ἐχω δὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ πάθημα τοῦ προκατόχου σου θὰ σοὶ χρησιμεύσῃ ὡς μάθημα. Ἔσο πάντοτε πιστὸς καὶ εὐσυνειδήτος εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος!»

47. Ὁ χειμῶν.

Παρῆλθον τοῦ ἔαρος τάνθη,
πενθοῦσιν οἱ κῆποι γυμνοί,
ἢ χλόη τῆς γῆς ἐμαράνθη,
σιγᾶ τῶν πτηνῶν ἢ φωνή.

Ψυχρὸς ὁ βορέας συρίζει,
ψυχρὰ καταπίπτει βροχή,
τὸ πῦρ πανταχοῦ σπινθηρίζει,
πλὴν τρέμουν γυμνοὶ οἱ πτωχοί.

ὦ δότε, υἱοὶ τῶν πλουσίων,
ὦ δότε τοὺς ἄρτον καὶ πῦρ.
Ἄρκει ἓν σας μόνον ψυχίον
καὶ εἷς τοῦ πυρός σας σπινθήρ.

48. Ὁ φιλόξενος χωρικός.

Χωρικός τις πτωχός, ἀλλ' ἀγαθὸς καὶ ἔντιμος
οἰκογενειάρχης ἔζη ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς μικρὰν κα-

λύβην μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν ἑξ μικρῶν τέκνων του.

Ἐσπέραν τινά, αἴφνης, ἤκουσε νὰ κτυποῦν τὴν θύραν τῆς καλύβης του. Σπεύδει ἀμέσως, ἀνοίγει καὶ βλέπει ἄνθρωπον πτωχὰ ἐνδεδυμένον, ὁ ὁποῖος ἐζήτει ἄσυλον διὰ νὰ ἀναπαυθῆ.

«Δὲν ἦλθατε εἰς καλὴν ὥραν, φίλε μου,» λέγει μετὰ λύπης ὁ πτωχὸς χωρικός. «Ἡ σύζυγός μου εἶναι ἀσθενής, ἡ δὲ καλύβη μου ἔχει μόνον δύο μικρὰ δωμάτια· εἰς τὸ ἓν μένει ἡ ἀσθενής, εἰς δὲ τὸ ἄλλο κοιμῶνται τὰ ἑξ τέκνα μου. Εἰσέλθετε ὁμως καὶ θὰ προσπαθῆσω νὰ σᾶς ἐξοικονομήσω».

Ὁ χωρικός ὠδήγησε τὸν ξένον εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἠτοιμάζοντο νὰ κοιμηθοῦν τὰ τέκνα του, προσέφερεν εἰς αὐτὸν κάθισμα καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ καθίσῃ καὶ νὰ ἀναπαυθῆ ἀπὸ τὸν κόπον. Ἐπειτα ἔσπευσε προθύμως καὶ ἔστρωσε μὲ καθαρὸν τραπεζομάνδηλον μικρὰν τράπεζαν.

Παρέθεσε κατόπιν ἐντὸς πηλίνων πινακίων τυρόν, ἐλαίαν, ὠά, καὶ ὀλίγα λάχανα μαγειρευμένα.

Ἐφερεν ἀκόμη ποτήριον ξύλινον μὲ οἶνον, καὶ κἀνιστρον μὲ σῦκα.

Τὸ γεῦμα ἦτο πτωχόν, ἀλλὰ τὸ ἔκαμε πλούσιον τὸ χαρωπὸν πρόσωπον τοῦ οἰκοδεσπότου.

Ἐνῶ δὲ ὁ ξένος ἐδείπνει, ὁ χωρικός ἠτοίμασε κλίνην δι' αὐτὸν πλησίον τῆς κλίνης τῶν τέκνων του καὶ ἀφοῦ ἠϋχήθη καλὴν νύκτα εἰς αὐτόν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς συζύγου του.

Ὁ ξένος ἐξηπλώθη ἐπὶ τῆς κλίνης σκεπτόμενος τὴν φιλοξενίαν τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, τὴν πρὸς τὰ

τέκνα του στοργήν, τὴν ἀνησυχίαν του διὰ τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του καὶ τὴν καθαριότητα καὶ τὴν τάξιν τῆς οἰκίας.

Ὅλιγον πρὶν ἐξημερώσῃ, ἤκουσεν ὁ ξένος φωνὰς εἰς τὸ παρακαείμενον δωμάτιον καὶ μετ' ὀλίγον, ὅτε εἶχεν ἐγερθῆ ἔκ τῆς κλίνης, εἶδε τὸν χωρικὸν εἰσερχόμενον καὶ κρατοῦντα εἰς τὰς χεῖρας νεογέννητον βρέφος. «Ἰδού, φίλε μου,» εἶπεν ὁ χωρικὸς «ὁ Θεὸς κατὰ τὴν νύκτα ταύτην μοὶ ἀπέστειλε καὶ ἑβδομον τέκνον. Εὐχῆθητι δι' αὐτό».

Ὁ ξένος, ἀφοῦ ἔλαβε τὸ βρέφος εἰς τὰς χεῖρας, ὑψήθη εἰς αὐτὸ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ φέρῃ εὐτυχίαν εἰς τοὺς γονεῖς, καὶ ὑπεσχέθη νὰ γίνῃ ἀνάδοχος αὐτοῦ.

Κατόπιν εὐχαριστήσας τὸν χωρικὸν διὰ τὰς περιποιήσεις του ἀνεχώρησε.

Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ χωρικὸς βλέπει ἔκπληκτος νὰ σταματοῦν πρὸ τῆς θύρας του ἄμαξαι βασιλικαί, καὶ μετ' ὀλίγον τὸν βασιλέα μετὰ λαμπρᾶς συνοδείας νὰ ἐμφανίζεται καὶ νὰ καλῆ αὐτόν.

«Δὲν μὲ γνωρίζεις;» λέγει πρὸς αὐτόν. «Εἶμαι ὁ ξένος, τὸν ὁποῖον χθὲς ἐφιλοξένησες καὶ ὁ ὁποῖος ἔρχεται νὰ βαπτίσῃ τὸ νεογέννητον τέκνον σου».

Ὁ ἀγαθὸς χωρικὸς ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο· ἀφοῦ δὲ συνῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάπληξιν, εἰσῆλθε μετὰ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν καλύβην του, ὅπου μετ' ὀλίγον ἔγινεν ἡ βάπτισις τοῦ παιδίου.

Ὁ βασιλεὺς ἐφρόντιζεν ἔκτοτε διαρκῶς περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ φιλοξένου χωρικοῦ, ἰδίως δὲ περὶ τοῦ μικροῦ ἀναδεκτοῦ, τοῦ ὁποίου αὐτὸς ἀνέλαβε τὴν ἀνατροφήν.

49. Δάμων καὶ Φιντίας.

Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἔζων εἰς τὰς Συρακούσας, πρωτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας. Ἦσαν φίλοι στενοὶ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας, ὅτε ἐφοίτων ὁμοῦ εἰς τὸ αὐτὸ σχολεῖον.

Μετά τινα καιρὸν ὁ Φιντίας κατηγορήθη ὡς ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν, καὶ κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἄλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου ν' ἀπομακρυνθῇ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ ἀφήσῃ ἐγγυητὴν τὸν φίλον του Δάμωνα, τὸν ὁποῖον δύναται νὰ κρεμάσῃ, ἂν αὐτὸς δὲν ἐπαλέθῃ.

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά δὲν ἐγνώριζε πόσον εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν εἶναι τὸ αἴσθημα τῆς φιλίας, ἐμειδίασε μειδίαμα πονηρόν, καὶ ἀφοῦ ὀλίγον ἐσκέφθη, εἶπε: «Σοῦ παρέχω τὴν ἄδειαν τὴν ὁποίαν ζητεῖς· ἀλλὰ μάθε, ὅτι, ἐὰν αἱ τρεῖς ἡμέραι παρέλθουν καὶ δὲν ἐπανέλθῃς, τότε ὁ φίλος σου θὰ σταυρωθῇ καὶ σὺ θὰ μείνῃς ἐλεύθερος».

Μεγίστη ὁμως ὑπῆρξε τοῦ Διονυσίου ἡ ἐκπληξις, ὅτε εἶδε παρουσιαζόμενον ἐνώπιόν του τὸν Δάμωνα, προθύμως ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Φιντίας ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ, τὰ δὲ δεσμά του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἄλλ' ἢ προσδιωρισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται. Ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασε, καὶ ἀντὶ τοῦ Φιντίου ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσιμος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὅλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε κατὰ τῆς αἰσχρᾶς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἕτοιμον ἤδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχήλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνος ὁ Δάμων, ἀτάραχος καὶ φαιδρός, βλέπει πλησιάζουσιν τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς θὰ ἔσωζε τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρὰ του δὲν ἦτο πλήρης, διότι, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμή ἐπίκειται, ὅτε ἐξαίφνης κραυγαὶ θορυβώδεις ἀκούονται λέγουσαι: «Ὁ Φιντίας! ὁ Φιντίας! Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη καὶ μετὰ δακρῶν πίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του Δάμωνος, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου. Ἄλλ' ὁ Δάμων διαφιλονικεῖ τὴν θέσιν ταύτην, ὡς ἀνήκουσαν ἤδη εἰς αὐτόν. Ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, ὁ δὲ Δάμων ἐπιμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἀρνήσιν του.

Ἐκθαμβοὶ καὶ δακρυροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν

δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληρόκαρδος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῆ, οὐδέποτε εἶχε φαντασθῆ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῆ τὴν ὑπαρξιν τοιοῦτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντίαν, καὶ τὸν Φιντίαν εἰς τὸν Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην, καὶ ζητεῖ ὡς χάριν νὰ συμπεριλάβουν τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν εἰς τὸν ἱερὸν δεσμὸν τῆς φιλίας των.

30. Ἡ ἀληθὴς φιλία.

Ὁ φιλόσοφος Ἀρίστιππος συνεδέετο διὰ στενωτάτης φιλίας μὲ τὸν περίφημον ρήτορα Αἰσχίνην.

Μίαν ἡμέραν ὁμοῦ οἱ δύο φίλοι ἐφιλονίκησαν μεταξύ των δι' ὑπόθεσιν τινα, καὶ ἔκτοτε ἔπαυσαν καὶ ἀπλοῦν χαιρετισμὸν ν' ἀνταλλάσσουν.

Πρωίαν τινὰ ἐκάθητο ὁ Ἀρίστιππος εἰς τὸ γυμναστήριον μόνος καὶ σκεπτικός. Κατὰ τύχην διέβη ἐκεῖθεν κάποιος γνωστός του καὶ τὸν ἠρώτησε μειδιῶν πονηρῶς:

«Πῶς μόνος, Ἀρίστιππε; Τί γίνεται ὁ φίλος σου Αἰσχίνης; Ποῦ εἶναι ἡ φιλία, ἡ ὁποία ἄλλοτε σᾶς συνέδεε;»

— «Κοιμᾶται» ἀπήντησεν ὁ φιλόσοφος «καὶ μεταβαίνω νὰ τὴν ἐξυπνήσω».

— «Νὰ τὴν ἐξυπνήσης;» καὶ ἔφυγε χωρὶς νὰ περιμένῃ τὴν ἀπάντησιν.

Ὁ Ἀρίστιππος ἐσηκώθη ἀμέσως, ἔδραμεν εἰς τὸν φίλον του καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν:

«Αἰσχίνη, σοῦ ζητῶ συγγνώμην διὰ τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους σοῦ εἶπον. Ἀναγνωρίζω ὅτι ἔχω ἄδικον καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ λησμονήσης τὴν πρὸς σὲ συμπεριφορὰν μου. Δός μου τὴν χεῖρα σου!» καὶ ἔτεινε τὴν ἰδικήν του.

— «Ἀγαπημένε μου Ἀρίστιππε,» ἀπήντησεν ὁ Αἰσχίνης, «πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπερέχεις ἐμοῦ· καὶ τώρα πρῶτος σὺ ἔπραξες ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἔπρεπε πρῶτος ἐγὼ νὰ πράξω».

Καὶ χωρὶς ἄλλας ἐξηγήσεις ἀνενέωσαν τὴν φιλιάν των, τρυφερωτέραν καὶ ζωηροτέραν παρὰ πρότερον.

ΒΙ. Ἔλσεις τῆς Θεσσαλονίκης

ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν.

Οἱ Σαρακηνοὶ ἦσαν Ἄραβες, ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶχον κατακτήσει τὸ 711 μ. Χ. τὴν Ἰσπανίαν. Ἐκεῖθεν δὲ ὀρμήσαντες κατέλαβον τὴν Κρήτην τὸ 823 μ. Χ., ἐπνίξαν εἰς τὸ αἶμα τοὺς κατοίκους, ἐξηνάγκασαν αὐτοὺς νὰ γίνουιν Μωαμεθανοί, καὶ ἰδρυσαν εἰς τὴν μεγαλόνησον ἓν μέγα πειρατικὸν βασίλειον, τὸ ὁποῖον κατέστη ἡ μεγαλυτέρα καὶ φοβερωτέρα φωλεὰ ληστῶν καὶ πειρατῶν.

Ἀδιακόπως δὲ πληθυνόμενοι ἀπὸ τοὺς τυχοδιώκτας ὄλου τοῦ Μωαμεθανικοῦ κόσμου, ἔγιναν μὲ τὸν καιρὸν ὁ πλέον ἐπικίνδυνος ἐχθρὸς καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Τακτικὰ κατ' ἔτος ἡ

φωλεὰ αὕτη τῶν κακούργων ἔστελλεν ἀναρίθμητα ταχύπλοα μὲ μαῦρα ἰστία πλοῖα, τὰ ὁποῖα διέσχισον τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας, ἔληλάτουν τὰς χώρας, ἔληστευον, ἐκρεοῦργουν τοὺς κατοίκους, μετέβαλλον εἰς ὀλίγας ὥρας μίαν ἀνθηρὰν πόλιν εἰς φρικώδη ἐρημίαν.

Ἐπειτα, εἰς μίαν στιγμὴν, ἐξηφανίζοντο ὡς δαίμονες μὲ τὰ ἀμέτροτα λάφυρα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους των. Εἰς μάτην οἱ βυζαντινοὶ στόλοι περιέπλεον διαρκῶς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Πάντοτε ἔφθανον πολὺ ἀργά· ἡ πόλις ἦτο πυρπολημένη καὶ ἔρημος καὶ οἱ κάτοικοι εἶχον ἀπαχθῆ εἰς μαύρην δουλείαν.

* *

Αὐτοὶ ἦσαν οἱ φοβεροὶ πειραταί, οἱ ὁποῖοι ἔφθασαν εἰς τόσην ἀφοβίαν καὶ τόλμην, ὥστε νὰ σκεφθοῦν νὰ ἐπιτεθοῦν καὶ ἐναντίον τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς μεγαλυτέρας πόλεως τῆς Αὐτοκρατορίας.

Πλήρης τρόμου βλέπει ἡ πόλις τὴν προίαν τῆς 29 Ἰουλίου τοῦ 904 μ. Χρ. νὰ ἐμφανίζονται τὰ πειρατικὰ πλοῖα. Εἶναι 54 καὶ ἐπὶ ἐκάστου ἐξ αὐτῶν ἐπιβαίνουν 200 πειραταί, ἔνδεκα σχεδὸν ἐν ὄλῳ χιλιάδες ἄγριοι καὶ θηριώδεις πολεμισταί.

Μόλις ἔφθασαν οἱ ἐπιδρομεῖς, περιτριγυρίζουν κατὰ θάλασσαν τὸ τεῖχος, διὰ νὰ εὔρουν ποῦ εἶναι τὸ καταλληλότερον μέρος νὰ προσβάλλουν αὐτό. Ἄλλ' οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως πάνοπλοι εἶναι ἐπάνω εἰς τὰ τεῖχη καὶ ἀναμένουν μὲ ἐλπίδας τὸν μέγαν ἀγῶνα.

Ἐκεῖ ὅπου ἡ θάλασσα περισσότερον ἀβαθῆς πλησιάζει πρὸς τὸ τεῖχος, ἐκεῖ ἐφορμῶσιν οἱ βάρβαροι ἀλαλάζοντες φοβερὰ καὶ μὲ κρότον τρομακτι-

κὸν κτυπῶντες μεγάλα τύμπανα. Ἄντεβόησαν ὁμως μετὰ μεγάλων φωνῶν οἱ ἰστάμενοι εἰς τὰς ἐπάλξεις Χριστιανοί, καὶ μὲ ἀλαλαγμὸν ἐπεκαλέσθησαν εἰς βοήθειαν τὸ σωτήριον ὄπλον τοῦ σταυροῦ.

Γενναίως ἀμύνονται οἱ κάτοικοι, ἀθρόας ρίπτουν τὰς πέτρας αἱ πετροβόλοι μηχαναὶ των, καὶ ὡς νιφάδες χιόνος, καὶ ἀπὸ τὸ ἓν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ρίπτονται τὰ βέλη. Τὰ πειρατικὰ πλοῖα ἐπὶ τέλους ἠνάγκασθησαν νὰ ὑποχωρήσουν.

Πολλὰς φορὰς ἐφόρμησαν οἱ βάρβαροι ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ πολλὰς φορὰς γενναίως ἀπεκρούσθησαν.

* *

*

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ἀπέβησαν οἱ πειραταὶ ἀπὸ τὰ πλοῖά των καὶ ἐπέπεσαν λυσοδῶς κατὰ τοῦ τείχους. Ἐπιτιθέμενοι ἐξέβαλλον φοβερὰς ὠρυγὰς καὶ ἀφροὺς ἀπὸ τὰ στόματά των, δεικνύοντες ὄλην τὴν δαιμονιώδη λύσσαν αὐτῶν. Ἄλλὰ τὰ ἰσχυρὰ τεῖχη καὶ οἱ γενναῖοι κάτοικοι ἀντέχουν.

Καὶ τότε μανιώδεις ἀναγκάζονται οἱ πειραταὶ νὰ καταφύγουν εἰς διάφορα τεχνάσματα. Φορτώνουν ἐπὶ μεγάλων ἀμαξῶν μικρὰ πλοῖα, τὰ γεμίζουν μὲ ξύλα καὶ φρύγανα, μὲ πίσσαν καὶ μὲ θειάφι, ὠθοῦν τὰς ἀμάξας, καὶ ἀφοῦ τὰ ἤναψαν ὅλα, κατακαίουν τὰς πύλας τῆς πόλεως. Ἄλλὰ καὶ πάλιν δὲν κατορθώνουν τίποτε καὶ ὑποχωροῦν εἰς τὰ πλοῖά των.

Οἱ πολιορκούμενοι ὁμως δὲν ἠσυχάζουν, ἀλλ' εὐρίσκονται εἰς φοβερὰν ἀγωνίαν, διότι βλέπουν καθ' ὄλην τὴν νύκτα φῶτα πολλὰ εἰς τὰ πειρατικὰ πλοῖα.

Οἱ βάρβαροι μέχρι πρωίας ἐργάζονται ἀκατά-
παυστα, καὶ συνδέουν στερεὰ ὄλα τὰ πλοῖα ἀνὰ δύο,
τὸ ἓν μὲ τὸ ἄλλο, καὶ κατασκευάζουν ἐπ' αὐτῶν μὲ
ξύλα πύργους τόσον ὑψηλοὺς, ὥστε νὰ ὑπερβαίνουν
οὔτοι κατὰ πολὺ τὸ ὕψος τοῦ τείχους. Ἀμέσως τὴν
αὐγὴν τῆς τρίτης ἡμέρας ἐφοροῦν τὰ πειρατικὰ
πλοῖα μὲ τοὺς ὑψηλοὺς ξυλίλους πύργους των κατὰ
τῆς πόλεως. Μὲ γενναιότητα ἀγωνίζονται οἱ κάτοικοι,
ἀλλ' ἐπὶ τέλος εἰς τολμηρὸς βάρβαρος, μανιακώ-
τερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, αἰθίοψ κατὰ τὸ χροῶμα, ἀ-
νέρχεται εἰς τὸ τεῖχος. Τότε ἀλαλάζοντες ὁροῦν
καὶ ἀναβαίνουν ὄλοι ὡς δαίμονες ἀληθινοί, μαῦροι
καὶ μὲ τὰ σώματα γυμνά. Εἶχε πλέον χαθῆ ἡ ὠ-
ραία καὶ μεγάλη Θεσσαλονίκη.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς τρέχουν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ζη-
τοῦντες σωτηρίαν. Ἀλλὰ ποῦ νὰ τρέξουν; Ὁμοιά-
ζουν μὲ πλοῖα ἀκυβέρνητα, τὰ ὁποῖα ρίπτονται ἐδῶ
καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης. Καὶ τότε
βλέπεις θέαμα ἐλεεινόν, ἄνδρας, γυναῖκας, μικρὰ παι-
διά, νὰ πίπτουν ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, καὶ νὰ δί-
δουν τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν.

Κραδαίνοντες εἰς τὸν ἀέρα τὰς μαχαίρας κυνη-
γοῦν τὸ πλῆθος οἱ μαῦροι ἐκεῖνοι δαίμονες, ἄλλους
φονεύουν, ἄλλους σύρουν δεμένους ὡς αἰχμαλώτους.
Καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν τὸ ξίφος τῶν ἐπι-
δρομέων χωρίζει τὴν μεγάλην στοργὴν καὶ τὴν συγ-
γένειαν. Αἱ γυναῖκες τρέχουν μὲ λυμένην τὴν κόμην
οἰμῶζουσαι νὰ σώσουν τὰ τέκνα των μοναχαὶ καὶ
μοναχοί, ἐξεληθόντες ἀπὸ τὰ μοναστήριά των, δια-
σπείρονται εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας. Γοερῶς
κλαυθμηρίζουν ὄλοι, καὶ τὰ δάκρυα εἶναι ἀκατά-

πανστα, ἀλλὰ καὶ ἡ ὄρεξις τῶν δαιμόνων ἐκείνων εἶναι θηριώδης καὶ ἀκαταδάμαστος. Τοὺς γέροντας τοὺς σφάζουν ἀνηλεῶς, μόνον ἂν δύναται τις νὰ πληρώσῃ πολὺν χρυσὸν σώζεται. Ὅλοι δὲ οἱ νεαρῶτατοι, νέοι καὶ παρθένοι, ὅσοι ἔχουν ἀνθηρὸν καὶ ὠραῖον τὸ πρόσωπον, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς εὐγενεστέρους καὶ πλουσιωτέρους οἴκους τῆς πόλεως, ἀπάγονται εἰς τὴν μαύρην αἰχμαλωσίαν. Τοὺς σύρουν εἰς τὰ πλοιάτων, τοὺς δένουν χεῖρας καὶ πόδας, καὶ τοὺς ρίπτουν εἰς τὸ κύτος τῶν πλοίων ἀναμιξ τὸν ἓνα ἐπάνω εἰς τὸν ἄλλον.

Ἐπειτα ἀλαλάζουν τρομακτικὸν ἐπινίκιον μέλος, κρούουν τὰ κύμβαλα καὶ τὰ τύμπανα, κραδαίνουν τὰ ξίφη εἰς τὸν ἀέρα, ὥστε νὰ νομιζῆς ὅτι ρίπτουν ἀστραπάς, ἀνοίγουν τὰ ἱστία καὶ φεύγουν.

* *

Οἱ πειραταὶ ὁμοῦς δὲν διευθύνονται κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Κρήτην, διότι φοβοῦνται μὴ τοὺς προφθάσῃ ὁ αὐτοκρατορικὸς στόλος, ἀλλὰ περνοῦν ἀπὸ διαφόρους ἄλλας νήσους.

Φοβερὰ ἦσαν τὰ μαρτύρια τῶν δυστυχῶν αἰχμαλώτων, οἱ ὅποιοι ἔκειντο ἐστοιβασμένοι εἰς τὰ βάρη τῶν πειρατικῶν πλοίων. Τόσος ἦτο ὁ στοιβασμὸς εἰς ἕκαστον πλοῖον (εἶχον ριφθῆ 800 αἰχμάλωτοι, καὶ ἦσαν καὶ 200 βάρβαροι πολεμισταί), ὥστε οὔτε μιᾶς σπιθαμῆς τόπον διὰ νὰ κινηθοῦν δὲν εἶχον. Ὅχι μόνον πεῖναν φοβεράν καὶ δίψαν φρικώδη ἠσθάνοντο κατὰ τὰς καυστικὰς ἐκεῖνας ἡμέρας τοῦ θέρους, ἀλλ' οὔτε ἀέρα κἂν νὰ ἀναπνεύσουν εἶχον, ὅπως ἦσαν ἐστοιβασμένοι ὡς μία ἄψυχος ὕλη, ὡς ἓν καὶ μόνον σῶμα. Φρικώδης σαπρία καὶ ἀνέκφραστος δυσωδία ἐ-

γέμιζε τὸ κύτος τῶν πλοίων. Καὶ ὅσοι ἀπέθνησκον ἀπὸ τὰς κακουχίας ἐρρίπτοντο εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ οἱ ἀπομείναντες ζῶντες ἔβλεπον τὰ πτώματα τῶν φιλιότων ἀσπαίροντα ἐπὶ τῶν κυμάτων, καὶ ἐπερίμενον ὁ καθείς καὶ τὸ ἰδικόν του τέλος.

Τέλος μετὰ πολλὰς ἡμέρας, φθάνουν εἰς τὴν Κρήτην.

Μὲ ἐνθουσιασμὸν γίνονται δεκτοὶ οἱ πειραταὶ ἀπὸ τοὺς συμπατριώτας των. Ἀλαλαγμοὺς ἐκβάλλουν ἀπὸ τὰ πλοῖα, κτυποῦν τὰ κύμβαλα τόσον δυνατὰ, ὥστε δονεῖται ὀλόκληρος ὁ τόπος. Ἐπειτα ἐκφορτώνουν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ ἀνθρώπινα ἐμπορεύματα. εἴκοσι δύο χιλιάδας αἰχμαλώτους, καὶ λάφυρα πολὺ πλούσια.

Θρῆνος φοβερὸς καὶ ταραχώδης ἐγείρεται ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους· χωρίζουν οἱ δαίμονες ἐκεῖνοι τὸν πατέρα ἀπὸ τὸ τέκνον, καὶ τὴν μητέρα ἀπὸ τὴν κόρην. Ποῖος λόγος, ποία γλῶσσα δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς; Οὔτε ἡ Ραχὴλ τοιούτους θρήνους δὲν ἀφῆκεν ὅταν ἔκλαιεν, ὡς λέγει ἡ Γραφή, τὴν στέρησιν τῶν τέκνων της.

Ἐκεῖ εἰς τὸν Χάνδακα ἔχουν συναθροισθῆ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου οἱ σωματέμποροι. Περιέρχονται τὴν ἀέραντον ἀγορὰν τοῦ ἀνθρώπινου ἐμπορεύματος, ἐξετάζουν τοὺς αἰχμαλώτους, ἀγοράζουν ὅσους θέλουν, καὶ φεύγουν μὲ τὴν ἀνθρώπινην αὐτῶν λείαν. Τοὺς πηγαίνουν εἰς μαύρην καὶ μακρυνὴν αἰχμαλωσίαν, εἰς τὴν Συρίαν, εἰς τὴν Αἴγυπτον, εἰς τὴν Ἀφρικὴν, εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Τὰ χαρέμια τῶν πλουσίων Μουσουλμάνων τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τῶν Σουλτάνων ὅλων

κόνιν καὶ εἶπη : Τὸν ἔνδοξον
λόγον, τέκνα, μιμηθῆτε,
λόγον ἡρώων.

53. Ὁ φιλόπατρις.

ᾠ φίλτάτη πατρίς,
ὦ θαυμασία νῆσος,
Ζάκυνθε· σὺ μοῦ ἔδωκες
τὴν πνοὴν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος
τὰ χρυσᾶ δῶρα !

Καὶ σὺ τὸν ὕμνον δέξου·
ἐχθαίρουσιν οἱ Ἀθάνατοι
τὴν ψυχὴν, καὶ βροντάουσιν
ἐπὶ τὰς κεφαλὰς
τῶν ἀχαρίστων.

Ἄλλὰ εὐτυχὴς ἢ δύστηνος,
ὅταν τὸ φῶς ἐπλούτει
τὰ βουνὰ καὶ τὰ κύματα,
σὲ ἐμπρὸς τῶν ὀφθαλμῶν μου
πάντοτε εἶχον.

Ποτὲ δὲν σὲ ἐλησμόνησα.
ποτέ.—Καὶ ἡ τύχη μ' ἔρριψε
μακρὰν ἀπὸ σέ· μὲ εἶδε
τὸ πέμπτον τοῦ αἰῶνος
εἰς ξένα ἔθνη.

Σύ, ὅταν τὰ οὐράνια
ρόδα μὲ τὸ ἀμαυρότατον

πέπλον σκεπάζῃ ἢ νύκτα,
σὺ εἶσαι τῶν ὀνείρων μου
ἢ χαρὰ μόνη.

Μοσχοβολάει τὸ κλίμα σου,
ὦ φιλτάτη πατρίς μου,
καὶ πλουτίζει τὸ πέλαγος
ἀπὸ τὴν μυρωδίαν
τῶν χρυσῶν κίτρων.

Σταφυλοφόρους ρίζας
ἐλαφρά, καθαρὰ,
διαφανῆ τὰ σύννεφα
ὁ βασιλεὺς σοῦ ἐχάρισε
τῶν Ἀθανάτων.

Ἡ λαμπὰς ἢ αἰώνιος
σοῦ βρέχει τὴν ἡμέραν
τοὺς καρπούς· καὶ τὰ δάκρυα
γίνονται τῆς νυκτὸς
εἰς ἐσὲ κρίνοι.

Εἶσαι εὐτυχής· καὶ πλέον
σὲ λέγω εὐτυχεστέραν,
ὅτι σὺ δὲν ἐγνώρισες
ποτὲ τὴν σκληρὰν μάστιγα
ἐχθρῶν τυράννων.

Ἄς μὴ μοῦ δώσῃ ἢ μοῖρα μου
εἰς ξένην γῆν τὸν τάφον,
εἶναι γλυκὺς ὁ θάνατος
μόνον ὅταν κοιώμεθα
εἰς τὴν πατρίδα.


54. Ἡ Ἑλλάς πρὸς τὰ τέκνα της.

ὦ παιδιά μου,
ὄρφανά μου,
σκορπισμένα δῶ καὶ κεῖ!
διωγμένα,
ύβρισμένα
ἀπ' τὰ ἔθνη πανοικί!

Ευπνήστε τέκνα, κὶ ἦλθεν ἡ ὥρα.
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθε ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Ποῦ μὲ κόπους
κατὰ τόπους
τρέχετε μὲ μιὰν τροφήν,
εἰς δεσπότης
κ' ιδιώτας
δούλου δέχεσθε μορφήν.

Ευπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

 Νύχτα μέρα,
ὡς ἡ σφαῖρα,
περιφέρεσθε στήν γῆν,
προπατεῖτε,

εἰς ξένην γῆν τὸν τάφον·
προσπαθεῖτε

δόξης νά βρετε πηγὴν.

Ευπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Καὶ ποθεῖτε
νὰ φανῆτε
στὴν πατρίδα εὐπειθεῖς.

Νέος βγαίνει
γέρος μπαίνει
ἀπ' τὰ ξένα ὁ καθείς.

Ευπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Κι ἀπομένει
ἢ ποθαίνει
ἐνδεῆς καὶ δυστυχής.

Κ' ἐγὼ πλέον τελευταῖον
μένω μόνη δυστυχής.

Ευπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Συναχθῆτε
νὰ ἰδῆτε
τὰς πληγὰς μου ἐλεεινῶς

πῶς τὸ αἷμα
τρέχει ρεῦμα
ἀπ' τὰς φλέβας μου δεινῶς.

Ευπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Τὴν στολὴν μου
τὴν καλὴν μου
ξεσχισμένην τὴν φορῶ.

Σφαλισμένην
καὶ δεμένην

μὲ ἀλύσοις τὴν θωρῶ.
Ξυπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

Δὲν βαστάζω
ὄλο κράζω
θάνατόν μου τὸν πικρόν,
σὰν μ' ἀφῆτε
κι ἀμελήτε
σωτηρίας τὸν καιρόν.

Ξυπνήστε, τέκνα, κ' ἦλθεν ἡ ὥρα,
Ξυπνήστε ὅλα, τρέξατε τώρα,
κ' ἦλθεν ὁ δεῖπνος ὁ μυστικός.

55. Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερὴ
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη
Ποὺ μὲ βία μετροᾶει τὴ γῆ.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
Χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
Πικραμένη ἐντροπαλή,
Κ' ἓνα στόμα ἑκαρτεροῦσες
Ἐλα πάλι νὰ σοῦ εἰπῆ.

Ἄργειε νάλθη ἐκείνη ἡ μέρα
καὶ ἦσαν ὅλα σιωπηλά,
Γιατί τάσκιαζε ἡ φοβέο
Καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

Δυστυχής! παρηγορία
Μόνη σοῦ ἔμεινε νὰ λές
Περασμένα μεγαλεῖα
Καὶ διηγῶντας τα νὰ κλαῖς.

Καὶ ἀκαρτέρει καὶ ἀκαρτέρει
Φιλελεύθερη λαλιά,
Ἐνα ἐχτύπασε τ' ἄλλο χέρι
Ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

.....
.....

Μὲ τὰ ροῦχα αἱματομένα
Ξέρω ὅτι ἔβγαινες κρυφὰ
Νὰ γυρεύης εἰς τὰ ξένα
Ἄλλα χέρια δυνατά.

Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
Ἐξανάλθες μοναχή.
Δὲν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες
Ἐὰν ἡ χρεῖα τὲς κουρταλῆ (*).

Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια
Ἄλλ' ἀνάσασε καμμιὰ
Ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια
Καὶ σὲ γέλασε φρικτά!

(*), =Κροτεῖ, ζτυπᾶ.

Ἄλλοι, ὦμέ, στή συμφορά σου
Ὅπου ἔχαίροντο πολύ,
Σύρε νάβρης τὰ παιδιά σου,
Σύρε, ἔλέγαν οἱ σκληροί.

Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδάρι,
Καὶ ὀλογλήγορο πατεῖ
Ἦ τὴν πέτρα ἢ τὸ χορτάρι
Ποῦ τὴν δόξα σου ἐνθυμεῖ.

Ταπεινότατη σοῦ γέρνει
Ἦ τρισάθλια κεφαλῇ,
Σὰν φτωχοῦ ποῦ θυροδέρνει
Κ' εἶναι βάρος του ἡ ζωή.

Ναί, ἀλλὰ τώρα ἀντιπαλεύει
Κάθε τέκνο σου μὲ ὀρμή,
Ποῦ ἀκατάπαυστα γυρεύει
Ἦ τὴ νίκη ἢ τὴ θανή.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη
Χαῖρε, ὦ χαῖρε Ἐλευθεριά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α'. Θεοσέβεια.

1. Κωνσταντίνος καὶ Ἑλένη	Σελ.	3
2. Τὸ ταξίδιον εἰς Ἱερουσαλήμ	»	6
3. Ἡ Ἑλένη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα	»	8
4. Πῶς εὗρέθη ὁ Τιμῖος Σταυρὸς	»	10
5. Εὐρεσίαι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	»	12
6. Ἡ προσευχή	»	18
7. Αἰνεῖου εὐσέβεια—Αἰλιανός	»	22
8. Ἄσμα ἐωθινὸν (ποίημα Γ. Βιζυηνσοῦ)	»	23
9. Ὁ ναύτης ἐν τρικυμίᾳ (ποίημα Α. Βλάχου)	»	24

Β'. Φιλοπατρία.

10. Ὁ μικρὸς Κρητικὸς	»	25
11. Ὁ μικρὸς Μακεδὼν	»	27
12. Ὁ σκοπὸς (ποίημα Α. Παράσχου)	»	35
13. Ἡ ἥρωϊς τῆς Δήμου—Παπαρρηγγέπουλος	»	36
14. Ἐμβατήριον (ποίημα Α. Βλάχου)	»	39

Γ'. Ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν φύσιν καὶ ζωὴν.

15. Ἡ ἀνοιξίς ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν ὄρεων	»	40
16. Ἐκδρομή εἰς τὴν Πίνδον	»	41
17. Ἡ ὑποδοχή	»	43
18. Ἡ εἰκογένεια τοῦ Μπάρμπα-Μήτρου	»	45
19. Τὰ πρόβατα	»	46
20. Ἡ τράπεζα	»	47
21. Ἡ ἀναχώρησις	»	49
22. Πῶς κατεστράφη ἐν ὥρατον χωρίον	»	50
23. Τὰ ἄνθη καὶ τὰ δάση (ποίημα Ν. Χατζηδάκη)	»	55

24. Ἡ ἀνατροφή τῶν πτηνῶν	Σελ.	57
26. Αἱ χελιδόνες (ποίημα Ε. Ραφτοπούλου)	»	63
27. Μία φωλεὰ χελιδόνων κατὰ Γ'. Ξενόπουλον	»	64
28. Μάιος	»	67
29. Ἴδου τὸ ἔαρ ἦλθεν (ποίημα Καρασούτσα)	»	68
30. Ἡ ἀνοιξίς	»	69
31. Ὁ λέων	»	70
32. Διήγησις κυνηγοῦ	»	70

Δ'. Ἀπὸ τὴν πείραν τοῦ κόσμου.

33. Ὁ κύρ Σιμος	»	74
34. Οἱ βασανισταὶ τῶν ζῴων	»	75
35. Ἀνανδρία	»	78
36. Τί κακὸν εἶναι ἢ μέθη	»	81
37. Ὁ πολυτεχνίτης	»	84
38. Τὰ καλύτερα φάρμακα	»	86
39. Ἡ πολυτέλεια	»	88
40. Τὰ παλαιὰ συστήματα	»	89
41. Τὸ Σαββατόδοξο (ποίημα Δ. Βικέλα)	»	91

Ε'. Φιλοπονία

42. Τὸ καλύτερο μάθημα	»	91
43. Σωκράτης καὶ Ἀρίσταρχος	»	95

ΣΓ'. Φιλαλληλία, φιλοξενία, φιλία

44. Ὁ μικρὸς κουλουριπώλης	»	98
45. Ὁ φιλόπληθος ξυλουργός	»	100
46. Μία δικαία τιμωρία	»	103
47. Ὁ χειμῶν (ποίημα Α. Βλάχου)	»	106
48. Ὁ φιλόξενος χωρικός	»	106
49. Δάμων καὶ Φιντίας—Ἰάμβλιχος Πορφύριος	»	109
50. Ἡ ἀληθὴς φιλία	»	111

Ζ'. Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Πατρίδος.

51. Ἀλωσις τῆς Θεσσαλονίκης ὑπὸ τῶν Σιρα- κηνῶν κατὰ Α. Ἀδαμαντίου	»	112
52. Εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον (ποίημα Α. Κάλβου)	»	118
53. Ὁ φιλόπαιτις	»	120
54. Ἡ Ἑλλάς πρὸς τὰ τέκνα τῆς (ποίημα Ρ. Φεράλου)	»	122
55. Ὕμνος εἰς τὴν ἐλευθερίαν (ποίημα Δ. Σολωμοῦ)	»	124

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Προς

τοὺς κ. κ. Μίλεον καὶ Κωνσταντῆν

Ἀνακρινομένων ὁμῶν, ὅτι δι' ἀπειρίαν καὶ ἀνεπιτηδεύτητα ἐπέλεξε ἡ ἐπιτροπὴ ἡμετέρα ἐκδοχὴν καὶ τῆς 13ῆς τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπισκοπεύσασθαι ἐν τῇ ἐκείνῃ 31 ὡμῶν τῆς Ἐπιμελητικῆς Κεκομητικῆς ἐπιτροπῆς ὁμῶν εἰς ἀναγνώσκειν καὶ τὴν κριτικὴν τῶν βιβλίων τῆς Ἐπιμελητικῆς Κεκομητικῆς ἐπιτροπῆς τῆς 1921-28, ἔνα τὸν ὅρον κατὰ τὴν ἐπιμελητικὴν τῆς ἐπιτροπῆς ἀποφασίσασθαι πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐκδοτικαῖς ἐπιτροπῆς κριτικὰς ἐπιτροπῆς.

Ἐπιτροπὴ τοῦ Υπουργείου

Ὁ Διευθυντὴς

Ε. ΚΑΚΟΥΡΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Κ. ΚΑΜΙΝΕΡΟΣ

ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 11.65

Ἄρθρ. ἐγκυκλιῶν ἀριθμοὶ 15101
Ἄρθρ. ἀριθμὸς κτητορικῆς 117

1. 2. 1921

Συνεστάτω ἐν τῇ ἐκείνῃ 31. 5. 21 τῆς 17 Συνεδριῶν 1921 καὶ ἐπιτροπῆς τῆς Παιδείας καὶ τῶν ἐπισκοπεύσασθαι ἀρτίων ἐκδοτικῶν βιβλίων τῆς ἐπιμελητικῆς κτητορικῆς ἐπιτροπῆς τῆς 1921-28, ἔνα τὸν ὅρον κατὰ τὴν ἐπιμελητικὴν τῆς ἐπιτροπῆς ἀποφασίσασθαι πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐκδοτικαῖς ἐπιτροπῆς κριτικὰς ἐπιτροπῆς.

Ἄριθ. Πρωτ. 15101
Διεκπ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2ῃ Μαΐου 1927

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς
τοὺς κ. κ. **Μέγαν** καὶ **Κονιδάρον**

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι δι' ἡμετέρας πράξεως τῇ 2α τοῦ ἰσταμένου μηνὸς ἐκδοθείσης καὶ τῇ 13ῃ τοῦ αὐτοῦ δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 37 φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐνεκρίθη τὸ βιβλίον ὑμῶν «**Ἀναγνωστικὸν**» διὰ τὴν πέμπτην τάξιν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων διὰ μίαν δεκαετίαν, λογιζομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1927—28, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως πρὸ τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ βιβλίου συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ἐν ταῖς σχετικαῖς ἐκθέσεσιν ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπείας.

Ἐντολῇ τοῦ Ἑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντὴς

Ε. ΚΑΚΟΥΡΟΣ

Ὁ Τμηματάρχης

Κ. Καμπέρης

ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 11.65

Ἄριθ. ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 15101

Ἄριθ. ἀδείας κυκλοφορίας 112

3.8.1927

Συνεπεί τῆς ὑπ' ἀριθ. 51739 τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1926 πράξεως Ἑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τῶν θρησκευμάτων ἀξάνεται ἡ τελικὴ τῶν διδασκτικῶν βιβλίων τῶν σχολείων τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως κατὰ 20 ο]ο ἐφ' ὅσον ταῦτα μεταφέρονται ἐκ τῆς πόλεως, ἐν ἣ ἐξεδόθη εἰς ἄλλας πόλεις.

Αριθ. Πρωτ. 1112
1912

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ
ΤΕΛΟΣ

ΕΙΣΡΟΗ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

Αποστέλλεται από τον κ. Διευθυντή
του ΕΠΕΚΕΧΕΤΕ (ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΤΕΛΟΣ)
από 1912-13, με την προϋπόθεση
να επιστραφεί στον κ. Διευθυντή
του ΕΠΕΚΕΧΕΤΕ, με την προϋπόθεση
να επιστραφεί στον κ. Διευθυντή
του ΕΠΕΚΕΧΕΤΕ, με την προϋπόθεση

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ

ΤΕΛΟΣ

τι γάρ γε νῆς, βόλι Τερκιάς, τόπι Άγγλας.
γα πελαγο βάρι τὸ καλιβάνι,
εὐ δὲ γο φέροντε τὰ λίγα στίδια πῶτι.

τι γάρ γε νῆς, βόλι Τερκιάς, τόπι Άγγλας.
εὐ δὲ γο τῆ καλή και τῆ γλυγα τῆς βρα
γα πελαγο βάρι τὸ καλιβάνι.
γα τ' αὐτο βάρι πεφιλοπαι.
εὐ δὲ γο ἀφραττα τὰ λίγα στίδια πῶτι
αὐτ σπυρὰ γυροττα τῆ α' οβεντταγῆς

Κάλλε νῆς, βόλι Τερκιάς, τόπι Άγγλας,

Κάλλε νῆς, βόλι Τερκιάς, τόπι Άγγλας.
πελαγο βάρι τὸ καλιβάνι.
φεροντε τὰ λίγα στίδια πῶτι.

le mestre del Gallo. il pronsu tell' illunias.
e, grai man dulte la carreicote. hu
neth. mēti.